

DE

št. **16**

Odprto pismo dr. Janezu Drnovšku

**Rad bi postal
Vaš pes!**

Rubrika »Arturjeva košarica«
teče na zadnji strani DE

Ob tragikomični informaciji, da za prehrano svojega psa Arturja potrošite mesečno trideset tisoč slovenskih tolarjev (30.000), Vam, cenjeni premier in državnik, pošiljam svojo prošnjo, da bi zamenjal Vašega psa Arturja na njegovem delovnem mestu. Ob tem, da že peto leto ne jem mesa, da bi se naučil mahati z repom, pa čeprav lažnim, da bi lajal celo nekaj malega v italijanščini in angleščini in Vam v gobcu vsako jutro prinašal dnevno časopisje, vi Vas ta zamenjava osrečila, pa tudi ceneje bi bilo. Po eni strani bi pomagali slovenskemu pisatelju, po drugi strani pa bi lahko Arturja prodali poglavarju sosedne dežele g. Tuđmanu, kar bi izboljšalo slabe sosedske odnose. Seveda bi z novo službo sprejel tudi obveznost, da bom kljub bronhialni astmi in platfusu tekal za vami po deset kilometrov dnevno in veselo lajal, ker bi mi tako rešili ekstenčna vprašanja.

S spoštovanjem, Franjo Frančič, Piran

časopis slovenskih delavcev

Glavni urednik
Marjan Horvat
Odgovorni urednik
Ciril Brajer
Telefon: 313-942
Naročnina in prodaja:
321-255
Telefaks: 311-956
Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

Ljubljana, 8. aprila 1993, št. 16, letnik 52, cena 120 SIT

NE REVIZORJI NE PRAVOBRANILCI NE DRŽAVA ... LE SINDIKATI LAHKO (MORAJO!) ZASTOPAJO RAZLAŠČENE DELAVCE

15
stran

SNAGI NESNAGE VRH GLAVE

stran 5

Aforizma!

Govoričenje
naših politikov?
Zavijanje psov v luno!

Marjan Bradač

Ni vsak, ki grabi, kmet.

Franc Juh

stran 13

JaNšA-izacija

na straneh 2, 3, 7 in 16

NOV VIR PRVOBITNE AKUMULACIJE KAPITALA?

DE, sreda 14⁰⁰

Tale rubrika je v največji meri namenjena zadnjim vestem, ki pridejo v redakcijo, in zadnje vesti v največji meri kajpak prihajajo iz politike. Torej so moreče, slabo voljo in bes zbujujoče ali komaj še posmeh. Poskusimo za spremembo z nečim vedrejšim – ko se nam že bliža najlepší praznik:

ZA PRVI MAJ V POREČ

Seveda, če takojci pokličete ATRIS, ki vas v apartmaje v Lanterni namesti tudi za samo 12 mark, polpenzion v hotelu Tamaris preskrbi za 27 mark v tolarški protivrednosti. Za tri, pet, sedem dni, po želji.

ATRIS JE POVSOD, KJERKOLI STE, piše pod njihovim vabilom, ki je v uredništvo prišlo z geslom »Hitro, dokler ne zmanjka!«

Piše: Ciril Brajer

Prošnja varnostnemu svetu OZN

Za božjo voljo, gospodje v VS, ne prislunite milim prošnjam naših velmož, pa čeprav jih na vas naslavlja sam zunanji minister Lojze Peterle. Saj ne, da bi ga tule, doma ne razumeli. Vi ste pa daleč, visoko in res mirne duše lahko ohranite embargo na uvoz orožja v Slovenijo. Sploh ne veste, kaj vse boste s stem prihranili naši lepi deželci.

Ne zgolj zato, ker nam obrambni minister Janez Janša ponosno prenaša obljubo generalnega sekretarja severnoatlantske zveze Jima Woernerja, da bo »v primeru mednarodne intervencije Nato poskrbel za varnost sosednjih držav, torej tudi Slovenije«!

Če se celo obrambni minister s takšnim zagotovitvom potrka na svoje zmagoslavne prsi, bi kdo lahko celo pomislil, da padejo v vodo argumenti nujnosti uvoza novega orožja. Toda naš minister si tako rad skoči v besedo, da ta logika ne more biti prav pomirjujoča.

Saj sami veste, kako je s temi »mačo tipi«. Ko se ti zaležejo, se jih ne znebiš več. Sami sebe gnojijo in se širijo kot kužna bolezen. Če se jim po robu postavi zdrava pamet, argumente za svoj obstoj in razvoj preprosto ustvarijo. Na tem področju pa je jasno, kaj je lahko argument – konflikt, tudi če ga ni.

Po domače rečeno, Janša je čisto v redu fant in kot ustvarjen za svoj položaj. Le položaj zanj ni pravi. Janez zna biti vse presitna uš za še tako masten kožuh. Naš pa je žal precej scefran.

Ko že o kožuhu in ušeh – ko pride v kožu, ocfan ali ne, prva uš te vrste, ji brž slede še druge. Prekupci z orožjem, dobavitelji, če ne kar proizvajalci te in one opreme, štercerji, finančni spekulantji, skratka zalega, ki se je niso znebili še nikjer, ko se je enkrat zaredila.

Morda bo ta poklic po ohranitvi embarga (že zavoljo simbolne ravni dokazovanja, kako samostojni smo in si tega nismo upali dokazovati z enakopravnim nastopom na evrovijski popevki) prizadel kakšno občutljivo velikoslovensko dušico. Klub temu tveganju si drznem prositi, da nam pomagata pri nalogi, ki se je sami bogvedi zakaj otepamo – naš vojni minister ne sme dobiti v roke premočne frače.

Fant se pač prerad poigrava že z džipi, vitkimi jadricami, marmornatimi kasarnami, tudi kakšno letalce mu očitno že diši pa lastna obveščevalna služba, vojska na meji če ne čez mejo tuje države, civilistov se loteva na prav svojstven način in v letu turizma in ob splošni brezposelnosti ti mirno drži zdravišče pod stražo...

S poslanci se bode, novinarjem žuga, pesnike zmerja z izdajalci in še s samim vrhovnim poveljnikom ne ve, kaj bi počel. Kar nekaj časa je že minister pa »svoje« zakonodaje niti toliko ne uspe spraviti v red, da bi vedel, kdo je komu šef.

Čudovit za trenerja hokejskega moštva, kjer so zbrani priznana bojevitija fantje, sicer pa zaradi naštetih in podobnih nesmislov tako sporna osebnost, da bi kljub vrlinam letel v vsaki parlamentarni demokraciji, na katero se tako rad sklicuje.

Zato kličem z Zmagom Jelinčičem – Zmagovalce v pokoj, medaljo za vrat in knjige pisat. Vojsko in orožje pa v roke države, ki ve, kaj hoče. In ker naša ne ve, je Janša zanj enostavno prehud. Ostane nam le še Varnostni svet.

Kdo je pokopal ponos železničarjev

V članku z zgornjim naslovom, objavljenem dne 18. 3. 1993 v DE, je g. Vinko Blatnik ob nostalgичnem spominjanju na železnico in železničarje iz svojih mladih časov ter navajanja težav, ki tarejo železnico ta hip, izrazil pričakovanje, da bo kdo, ki je bolj seznanjen z razmerami na železnici, kaj več napisal o njenem današnjem stanju.

Štirinajst let delam na železnici in z bridkimi občutki opazujem njeno – najprej počasno, zadnji dve leti pa pospešeno in nezadržno propadanje. Neverjetno in nedoumljivo je, s kakšno lahkoto vodstvo SZ opazuje in hkrati prispeva, da SZ čimprej propadejo, namesto da bi železniški voz porinili naprej, tako kot se pričakuje od vladnih managerjev (v pravem smislu te besede), saj je le-ta vlada Republike Slovenije omogočila več kot solidne prejeme

glede na razmere v slovenski družbi, zlasti pa na železnici. Vlada ne more določiti tehnično tehnoloških niti organizacijskih smernic razvoja na posameznih področjih železniške dejavnosti, lahko določa le ekonomske okvire, in vodstvo je tisto, ki mora kot dober gospodar znati poiskati modus vivendi v trenutnih okoliščinah, v katerih so se znašle SZ zaradi dolgoletnega zanemarjanja železniške infrastrukture in drugih napak, storjenih bodisi iz političnih bodisi iz gospodarskih razlogov. Toda vodstvo, uspravno in navajeno delovati po navodilih od zgoraj z varnim občutkom, da je zaščiten kot kočevski medved, ni naredilo ničesar, da bi vsaj ohranilo stanje, kakršno je bilo ob osamosvojitvi Republike Slovenije.

Takšen nemanagerski odnos vodstva je v dveh letih prepolovil število tovornih voz. Od 8735 tovornih voz, kolikor so jih SZ imele ob osamosvojitvi, danes nosi njeno oznako le 4735 voz. Noben denar ni sprožil postopka zaradi izgube 4000 voz, čeprav gre za nekaj desetmilijardno škodo, ki je slovenska družba ne bo zmožna dolgo dolgo nadomestiti. Če k tej škodi pristejemo še 1,45 XCU (približno 170 SIT) najemnine, ki bi jo

lahko dnevno iztržili za vsak posamezni voz (4000 x 170), potem si lahko predstavljamo, kolikšen izpad dohodka je bil s tem povzročena SZ in kako malomaren je odnos uradne in javne kontrole do takšnega načina zapravljanja nacionalnega premoženja. Zaradi zgrešene poslovne politike in tudi političnih razmer je tranzitni promet na SZ skoraj presahnil, lokalni pa se je močno skrčil. Izguba v lanskem letu je bila več kot devet milijard tolarjev. Zaradi gospodarskih razmer se že napoveduje ukinitve 200 od skupno 500 potniških vlakov, hkrati pa se pripravljata administrativno zmanjšanje zaposlenih brez nove oz. trenutnim razmeram prilagojene organiziranosti železniške dejavnosti.

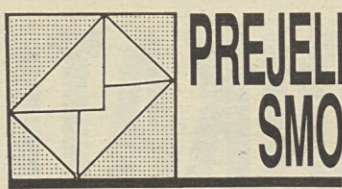
Sprašujem se, kako je to možno. Kdo to omogoča oz. kdo bi moral ustaviti ta nemogoč proces razkrajanja SZ? Strokovnjaki na železnici smo odrinjeni od dogajanja, zlasti drugočače misleči, kar se tiče poslovne politike, ki jo že deset let vodi isto vodstvo, ki je s kameleonsko sposobnostjo prilaganja bilo povšeči tako prejšnji, kot je sedanji oblasti. Kako bi se sicer lahko zgodilo, da nekateri poslovodniki, sedaj »managerji« nove oblasti, ob upokojitvi pokasirajo

iz naslova konkurenčne klavzule milijonske zneske, potem pa v svojem podjetju mirno delajo konkurenco SZ in jim še na vrsto drugih načinov povzročajo škodo.

Če ne bi bilo tako, se ne bi moglo zgoditi tudi to, da so strokovnjaki z visoko in višjo šolo, ki jih je v SZ le štiri odstotke glede na skupno število zaposlenih, zelo mizerno plačani in da imajo prenekateri tudi do štirikrat nižjo plačo kot recimo strojevodja ali vlakovski odpravnik, kar je ne le pravno, temveč tudi moralno problematična rešitev KP, sklenjene med monopolskimi sindikati SZ (sindikati strokovnih delavcev SZ je bil izločen iz pogajanj v prisotnosti vodstva SZ in vladnih predstavnikov) in vlado Republike Slovenije.

Tako so strokovnjaki že dve leti materialno in moralno oškodovani. Monopolni sindikati, vodstvo in oblast so strokovnjakom in znanju kot zavrženemu kapitalu rekli NE, s tem pa tudi NE razvoju. Tam kjer znanja ni doma, je tema. In moje globoko prepričanje, g. Blatnik, je, da v njej niso zginili le vagoni in drugo premoženje SZ, temveč tudi ponos železničarjev.

Petriša Žnidarčič

Ob svetovnem dnevu zdravja

Letošnji svetovni dan zdravja je obeležjen z geslom »RAVNAJ PAZLJIVO Z ŽIVLJENJEM, PREPREČUJ NASILJE IN BREZBRIZNOST! Z njim nas Svetovna zdravstvena organizacija želi opozoriti na veliko število umrlih ali poškodovanih zaradi nezgod in nasilja, nas pozvati k razmisleku o njihovih vzrokih ter k drugačnemu ravnanju.

Spričo človeške narave so bile nesreče in nasilnosti v vsej zgodovini pomemben vzrok smrti. Najbrž smo zato preveč brezbrizni do spoznanja, da jim je sedanj način življenja še posebej naklonjen. Smrti kosi po cestah, na delovnih mestih, pri igri, športu in zabavi, pomaga pa ji brezbrizno, nestrpno in nasilno obnašanje, bodisi v javnem, družinskem ali osebem življenju.

Nesrečne in nasilne smrti najpogosteje prizadevajo otroke in ljudi, ki so v največjem življenjskem zagonu. Če na smrt v visoki starosti gledamo kot na danost, naravno dopolnjenost, pa moramo na nasilne smrti gledati kot na nedopolnjena, presekana in tragično končana življenja. Te smrti so za nas Slovence še posebej tragične zato, ker nas je malo in ker se nas v zadnjem času tudi vse manj rodi. Pa tudi sicer se v vseh tovrstnih primerjavah slabše odrezemo, ker je pri nas nasilnih smrti, s samomori vred, več kot po drugih deželah. Zaradi njih prebivalci Slovenije izgubijo v najboljši ustvarjalni dobi največ let življenja.

Samomori in poskusi samomora so še posebej tragični. Podatki pred nekaj leti so vplivali upanje, da bodo samomori vendarle začeli upadati, zadnji podatki pa kažejo, da se to upanje ni uresničilo. Soočiti se moramo s tragičnim spoznanjem, da so samomori pri nas pogostejši kot v drugih evropskih državah. Čeprav so vzroki za odločitve, da človek sam nasilno pretrga svoje življenje, zelo različni in prepleteni, ne smemo ostati brezbrizni do tega v samega sebe usmerjenega nasilja.

Zadnja leta narašča število smrti in invalidnosti zaradi prometnih nezgod. Svetovna zdravstvena organizacija pravi, da na vsako smrt na cesti pride petnajst težje in trideset lažje poškodovanih ponesrečencev. Kjer imajo slabe ceste, je za vse te smrti in invalidnosti soodgovorna tudi država. To pa seveda nikogar od nas ne odvezuje odgovornosti, da se ne bi preudarno in previdno vključeval v promet, varujoč sebe in druge.

Pri nas so kot vzrok smrti in nezgod pomembni tudi slučajni padci. Ponavljajoči se padci so kategorija nesreč, ki vzbujajo

večjo pozornost, ker se pri poškodovanih ženskah za njimi velikokrat skriva družinsko nasilje. Strokovnjaki priporočajo zdravnikom, da so pri vseh ženskah, ki se pri njih oglašajo zaradi padcev, pozorni tudi na druge znake pravkar presranega ali preteklega nasilja. Pregledajo pa naj tudi zdravstvene kartone njihovih otrok, da bi videli, kolikokrat so zaradi poškodb prišli k zdravniku.

Nasilje in brezbriznost do nasilja sta nezdržljiva s prizadevanji za boljše in bolj zdravo družbo, kar je eden glavnih ciljev našega programa Zdravje za vse. Zdravje je sicer izjemno pomembno za vsakega posameznika, vendarle pa ni samemu sebi namen, ampak je tesno povezano s kakovostjo življenja, z demokracijo, humanostjo in vsemi pravicami, ki iz tega izhajajo. Žal sta slovenska družba in politika še daleč od takega pojmovanja, kar se kaže tudi v naših nestrpnih odnosih in reakcijah. Temu smo vsak dan priče v naših medijih, na naših cestah, v naših osebni, pa tudi medstrankarskih odnosih. Nestrpnost pa je marsikdaj tesno povezana z nasiljem in ga spodbuja.

Človek razlikuje med dobrim in zlom. Zato je sposoben največjih duhovnih dosežkov, pa tudi najhujših zločinov, ki si jih lahko izmisli le on sam. Morda je paradoksalno, če pravimo, da je strahotno in brezumno vojno nasilje v naši sosesčini nekaj, kar je človeka nevredno. Vendar pa je ta paradoks le navidezen. Dobro in zlo dajeta vsakemu med nami možnost izbire, obremenjene z odgovornostjo do nas samih in do vsakogar okrog nas. In če govorimo o nasilnih smrtih, se spominimo, da je vsakomur dano le eno življenje in da vsako predstavlja enkratno, neponovljivo priložnost. Letošnji Svetovni dan zdravja naj bo zato najprej izziv za vsakogar med nami, da se skuša opredeliti do brezbriznosti in nasilja v sebi ter do nasilja, ki ga morebiti prizadeva drugim. V družini, na delu, na cesti, kjerkoli in kadarkoli. Spoštujemo življenje in človeško dostojanstvo vsakogar, in v času, ko so človeška življenja tako malo vredna, je naša dolžnost, da jih naredimo spet dragocena.

Dr. Božidar Voljč

Javno pismo Jožetu Strgarju

Spoštovani g. župan! Z veseljem smo prejeli vaše pismo, kjer nam želite veliko uspehov pri našem delu. Ker se vi in vaši sodelavci žal niste mogli udeležiti pohoda in ogleda desnega brega Save v nedeljo, 21. 3. 1993, vam posredujemo naslednja zapazanja.

Pri obhodu desnega brega reke Save od Sneberja do Tacna smo zabeležili obupno stanje, približno 40 večjih divjih odlagališč smeti in vrsto manjših, največ na območju Jarš, Šentjakoba in Črnuč ter Broda; nekontroliranih izkopov gramoz in peska v Tomačevem in šestih izpustov onesnažene

vođe krajevnih kanalizacij brez vgrajenih čistilnih naprav (npr. Brod ob Savi).

Na poti smo srečevali nekatere posameznike in lastnike zemljišč, ki skrbijo za čisto okolje, nimajo pa podpore od lokalne oblasti ali svojih sosedov, ki brezbrizno odmetavajo smeti na obrežje reke.

Spoštovani g. Strgar! V SEG smo zaznali, da imate pozitiven odnos do čistega okolja, zato vas pozivamo, da spodbudite izvršni svet SML, Mestni sekretariat za komunalno gospodarstvo, promet in zveze in Sekretariat za urbanizem in varstvo okolja, da sproži konkretne akcije, ne le pobude za izboljšanje čistosti reke Save in njene okolice, česar posledica bi bila izboljšanje kvalitete reke Save. Pri tej akciji Vas bo podpiralo novoustanovljeno Društvo prijateljev reke Save ob nujnem delu komunalnih podjetij, krajevnih skupnosti in vseh zainteresiranih ribiških, lovskih, športnih in rekreacijskih društev, posameznikov in sponzorjev čistilnih akcij.

Nujno bo potrebno sanirati divja odlagališča z odvozom škodljivih odpadkov na javne deponije in izgradnjo krajevnih čistilnih naprav. V krajevnih skupnostih bodo morali določiti lokalna odlagališča kosovnih, razgradljivih in nerazgradljivih odpadkov (plastike) in redno odvažati odpadke na poziv in ne le enkrat ali dvakrat letno. Pričakujemo, da bo nov zakon o varstvu okolja zastril delo ustreznih služb, in področje varstva okolja ne bo prepuščeno stihiji, ki smo je bili deležni doslej. Društvo bomo uradno ustanovili sredi meseca aprila. V skupnem prizadevanju za čistost reke Save in njenih pritokov ter za vpliv na moralno in ekološko vzgojo občanov Vas pozdravljamo.

Ekološki pozdrav!

Lipič Karel, za iniciativni odbor društva

Za ohranitev samostojnosti Delavske stranke!

Po relativno uspešnem nastopu na volitvah so se vrhovi strank ZL končno dogovorili tudi o združitvi, ki jo je precej zavrlu sprenevedanje SDP zaradi zakona o plačah. To pa je tudi bistvena točka, kjer se stališča SDP in SDU s stališči DSU in Delavske stranke najbolj razhajajo. Zakaj pa bi morala prav ZL za vsako ceno reševati Drnovška, ko je v primerjavi z drugimi v podrejenem položaju, pa če to prenovitljivi priznajo ali ne? Prav vseeno je, ali takšne ukrepe sprejema desničarska vlada ali pa v njej sodeluje tudi levica! Tu imam v mislih predvsem prvotno verzijo zakona, čeprav tudi nad drugo nisem ravno navdušen. Sedenje v vladi »za vsak slučaj« nima nobenega smisla. Tega ne potrjuje le zakon o plačah, temveč predvsem nekatere poteze na področju obrambe in zunanje politike. Resda so ministri pri svojem delu avtonomni, vendar morajo delovati v skladu s splošno usmeritvijo vlade. Ali

torej Peterle troši neumnosti po Rimu in Janša sklepa različne obrambne dogovore s soglasjem ministrov iz vrst ZL? Ali je res najpomembnejše »biti zraven«? Veliko vprašanje je, če se s tem strinja večina članstva SDP, kje šele drugi. Jezo si je nakopala celotna ZL in tudi DSS, čeprav je Miloš Pavlica glasoval proti zakonu. V takšnih razmerah je bolje, če stranke še naprej ostanejo ločene in sodelujejo, kjer se pokažejo usklajeni interesi.

Pa še nekaj lahko zamerim SDP. Član njene poslanske skupine Borut Pahor se je kot gost pojavil na kongresu Jelinčičeve SNS. Politična kurtoazija gor ali dol, vendar ne verjamem, da bi se v Italiji v takšni vlogi npr. lahko pojavil Occhetto ali Napolitano na kongresu »misionov«. S takšnimi strankami dejansko ne maram imeti nobenega opravka; če je »moja« stranka nasprotnega mnenja, pa tudi z njo ne!

Če je vzrok neaktivnosti DSS pomanjkanje denarja, ni nič čudnega, saj od vstopa decembra 1991 nisem plačal še nobene članarine, ker je kratkoma nisem imel komu! In nekaj mojih sodelavcev prav tako! Stranka je poniknila v ilegalno, saj je skoraj nemogoče dobiti kogarkoli. Potem pa naj bi se reševali z združevanjem. NE, Z DELOM!! Samo tako in nič drugega! Ali se vodstvo res ne zaveda, kakšno veliko moč bi si lahko ustvarilo z angažiranjem med delavci in pri tem delovalo s svojim osebnim zgledom? Treba je reči, da se stranka socializmu kot viziji ni odrekla, da pa se odreka oboroženemu boju ter sprejema demokratska pravila igre! Toda v parlamentu je treba dosledno braniti delavske interese, ne glede na ravnanje koalicijskih partnerjev. Samo na tak način bo stranka lahko odzvela veter iz jader lažnih zagovornikov delavskih interesov iz nekaterih desničarskih strank, ki so v resnici s svojim konkretnim ravnanjem politično popolnoma razlaščili delavce!

Ponavljam, stranka naj bo sicer samostojna, vendar naj sodeluje z vsemi sorodnimi strankami in po potrebi tudi skupaj z njimi nastopa. Če se bodo stranke združile, liste odločile drugače, bodo ne samo izgubile svojo identiteto in se utopile v SDP, temveč bo cela lista izgubila tudi lepo število volivcev. Če vodstva strank ZL ne verjamejo, naj si kar pogledajo zadnje rezultate raziskav javnega mnenja, pa jim bo marsikaj jasno! Tega ni krivo samo nesrečno glasovanje o zakonu o plačah, temveč tudi mnogokrat nenačelno in nepravičeno popuščanje LDS in SKD, ko gre zgolj za merjenje moči! Pa tudi ZL kot celota nikakor ne more pričakovati takšne podpore pri sindikatih kot DSS sama, ker se je doslej tudi najbolj dosledno zavzemala za njihove interese. Poleg vsega tega pa obstaja še velika nevarnost, da bo zaradi združevanja prišlo do osipa članstva, pri DSS ravno tistega dela, ki je dejansko daje pečat delavske stranke. Kaj to pomeni, pa menda ni treba posebej razlagati!

Tugomer Kušlan, Laze 72, Logatec

časopis slovenskih delavcev

(061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite

časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

časopis slovenskih delavcev

• Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 116-163, 311-956, 311-942 • Časopis urejajo: Saša Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Francškin (življenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stranka), Damjan Kržnik (sindikalski zaupnik), Francček Kavčič (sindikati), Boris Ruželj (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Kažipot), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, telefaks 311-956 • Naročnina: 321-255 • Posamezna številka stane 120 SIT • Ziro račun: 50101-603146834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

VOJNA ZA SVETO GERO

Videti je, da so (Pučnikovi) socialdemokrati tista stranka, ki gre iz afere v afero in ki se tega neljubega ozadja nekako ne uspeva znebiti. Začelo se je z zmago »slovenske« linije in razočaranim odhodom Močnika in Lukič-Zlobca, nadaljevalo z Magajnovimi aferami (odstranitev Franceta Tomšiča, »moščanska afera« in sedaj za sklep afere ob njegovem sindikatu Vzajemnost), vrh pa stranka doživlja z aferami Janeza Janše.

Te so prišle z njim in za njim, saj so se začele še v nekdanji ZSMS, katere funkcionar je Janša nekoč bil. Da gre za zadeva v sam vrh, je bilo jasno ob prvi polemiki s Kučanom, ko bi Janša moral v zapor po »četverici«. Prvo Janševo pismo Kučanu so tedaj objavili v »Delu«, Kučanov odgovor tudi, medtem pa je Janšev drugi dopis predsedniku CK ZKS končal v »Delovem« košu in seveda v »Mladini«. Takrat je bil še ljubljenc domnevno alterantivne »Mladine«. Janševe obtožbe na Boterijev račun v »Premikih« pa kažejo, da je Janez Janša o Boteriju tedaj že vse vedel in da je preračunano šel v dvorezno igro. Ta ga je tudi stala politične popularnosti, saj ga je prav »Mladina« naredila in tudi uničila.

Meti J. J.

Drugi Janšev met je bila knjiga »Premiki«. Tretji je sedanja afera v ljubzenskem trikotniku Kučan-Slaper-Janša. Janšo je v Slovensko demokratično zvezo pripeljal za podpredsednika sam Dimitrij Rupel, pa tudi Janša je pravočasno naredil par odprtih korakov v smeri Nove revije še v času svojega zaporniškega staža, ko so mu novoreviji objavili par pesmi. »Prestop Janeza Janše iz mladinske »alternative« v SDZ-jevsko »opozicijo« je tesno povezan s prehodom politične iniciative iz ZSMS-jevskih v demosovske roke. Tako lahko poročamo, da je Janša simboliziral ta ključni trenutek slovenske demokracije. Ker sta zadnji dve aferi (»Premiki« oz. prisluskovalna afera ter spor s Kučanom) povezani prav tako z njim, in to, potem ko je prestopil k Pučnikovim socialdemokratom – spet na podpredsedniško mesto – lahko zatrdimo, da te afere niso njegova politična hipoteza, temveč prej njegov modus operandi v politiki. Ker mu te afere niso prinesle političnega kapitala, stranki SDSS pa tudi ne, se moramo povprašati, za kaj v resnici gre.

Za razliko od Magajne, ki ga v SDSS iskreno črtijo, Janši njegove afere niso škodovale. Prej bi lahko rekli, da so še utrdile krog njegovih slepih občudovalcev v prepričanju, kako prav da ima. Janša se je zagotovo dokončno odcepil od stare politične elite in iz nekdanjega ortodoksnega marksista postal idol antikomunistov. Ta zveza gre preko strankarskih meja, je pa še iz časov pred Demosom, kar mu za razliko od Pučnika daje neko legitimiteto, ki je edinstvena. Pučnika so njegovi fanatični privrženci po razpadu Demosa označili za tragično osebnost in dalje vztrajali na svojih pozicijah. Janši pa naveza deluje še naprej, in to v oba tabora – v vladnega, kjer so mu Peterletovi krščanski demokrati pripravili toplo koalicijsko posteljico, in v opozicijskega, kjer so mu Staničeva SNS, Podobnikova SLS in vsa radikalna desna disidenca slepo naklonjeni, ne glede na njegovo udeležbo

v koaliciji »s komunisti«. Jelinčičev naglavni greh je bilo nasprotovanje Janezu Janši, saj ga je »baza« v SNS videla kot »desnega« politika. Toda Janša je ravno zaradi te dvoznosti ujet v pozicijo, kjer mora biti izven obeh eks-demosovskih smeri, pa brez upa, da bi jih kdaj lahko združil.

Tega se je zavedal že na ločitenem kongresu SDZ. Njegov pristop in sestop na podpredsedniški stol pri Pučniku je zato bil normalna poteza, ki je pokazala, da se (Janša) vrača h koreninam. Tudi zelo politična poteza s »Premiki« je razumljiva v tem kontekstu.

Vsa njegova akcija v »Premikih« je nadaljevanje Demosa po Demosu in na nek način spominja na podoben poskus nekaterih ustanoviteljev sedaj praktično politično pokojnih »krščanskih socialistov« – boj za demokracijo na Slovenskem je namreč soočenje z eks-komunistično politično elito, in demosovski fundamentalisti tega početja niso razumeli, ne pri dvatisočakih ne pri Janši. Pri slednjem ga pravzaprav niso doumeli. Ko bi »Pučnikovo pismo« (glej DE, 4. 3. 1993) s svojo politično strategijo uspelo, bi Janša dokončno uspel »razpreti« pah-ljačo demokratskih nekomunističnih parlamentarnih strank in tako bi se sklenil parlamentarni lok tudi na levi. Ker ga njegovi občudovalci vidijo predvsem kot osvoboditelja Slovenije in kot obrambnega ministra, so te njegove poteze spregledali, to pa zato, ker jih tudi dojeti niso mogli. Janša je še vedno »na svoji strani« in še vedno bije bitko svoje mladosti. Če jo je začel z vojsko – konkretno z razmerjem med JLA in TO v SR Sloveniji – jo sedaj sklepa z razmerjem med pristojnostmi obrambnega Ministrstva in predsednika republike na obrambnem področju. Janša očitno ne namerava priti na Kučanov »čaj ob petih« (glej Slovenec, 4. 12. 1992).

Vojaško-politični komentar polkovnika Boruta Bobra

- Države nastanejo v vojnah.
 - Države se utrdijo z vojnami.
 - Brez vojne se ljudstvo pomehkuži.
- Zato odkrijmo javnosti tajni načrt, ki ga je izdelal štab 7113. čete Gibanja za Veliko in Zgodovinsko Beneško Karantanijo. Nenehne provokacije v obmejnem področju zahtevajo naglo in odločno ukrepanje!
- Ker v sodelovanju s sovražnikom (Plavi z Vzhoda) deluje notranji sovražnik in zahteva izpolnjevanje kolektivnih pogodb, kar ruši socialni mir posebej v karantanskem delu Benečije, lahko samo odločna ofenzivna akcija preobrne situacijo.
 - Vojna za Sveto Gero je novodobna vojaška akcija, saj ni usmerjena proti Sveti Geri, kakor je to bilo v komunizmu.
- Prvi bojni odred karantanskih kosezov v sodelovanju z brambovskimi četami zasede dne X-5 vse strateške točke od Knina do Razkrižja. Drugi jurišni odred »General Rupnik« blokira Čičarijo in pomaga osvo-

Vsak človek ima svoj Lhotse, in najbrž ima vsak s svojim Lhotsejem tudi težave. Tomo Česen jih je kajpak imel, ko je plezal nanj, in jih ima sedaj, ko mora še vedno dokazovati, da je nanj tudi splezal. Če je res bil na vrhu Lhotseja, ve edino alpinist Česen sam in tega tudi ne skriva. Edini dokaz je njegova beseda in dokumentiran opis poti, za katerega drugi alpinisti trdijo, da je točen.

Česnu gre torej preprosto verjeti ali pa ne verjeti, da je bil tam gori, kar pa za to

Nesmisel

kratno rabo sploh ni pomembno. Res da so alpinisti posebna sorta ljudi; nekateri pravijo, da so čez les, drugi, da so nedosegljivi junaki, ki znajo predvsem premagati samega sebe, vendar so le ljudje kot vsi drugi. Kot je zapisal znani alpinist Marko Štrefelj – je smisel alpinizma v tem, da je brez smisla... Živim brezciljno, pa kljub temu dosegam najvišje cilje na zemlji. Nesmisel! Lepo je živeti nesmiselno! Vsaj zame... Ali ni to najboljši odgovor na vprašanje, zakaj hodim v gore, zakaj alpinizem... Zakaj bi se človek ukvarjal samo s stvarmi, na katere lahko odgovori: to delam zato in zato... Sploh preprosto ne morem odgovoriti, zakaj plezam. Ne sebi ne drugim. Sam se tega niti ne sprašujem.

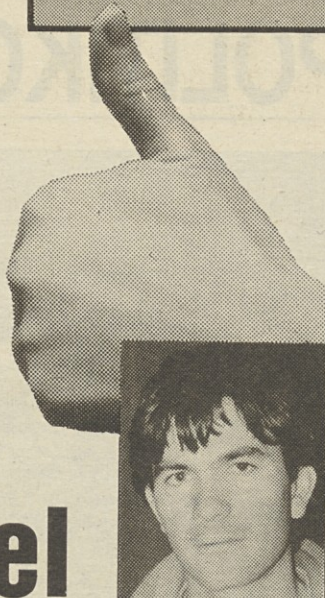
Velika resnica. Pravzaprav se najbrž nihče resno ne sprašuje, zakaj alpinisti rinejo v gore, v najhujše in najtežje skale, v nemogoče vremenske in druge razmere, in vendar nenehno in vztrajno rinejo, v kolektivno in sami. Zato tudi nihče nima nič proti alpinističnim podvigom, četudi tu in tam stanejo kakšno življenje. Morda je prav v tistem nesmislu, o katerem govori alpinist, vsa plemenitost alpinizma. Čeprav se alpinisti med seboj vedno prerekajo, kdo je bil gori in kdo ne, čeprav jih tare kakšna zavist in ljubosumnost ali pa še kakšno težje čustvo, je dejstvo, da alpinisti pri vzpenjanju na svoje Lhotseje nikomur ne škodijo, nikogar ne ogrožajo, nikamor niso nevarni in njihovi podvigi ne bodo sprožili nobene revolucije in prekucije. Zato so nam simpatični, zato jim želimo uspeha in novih podvigov, zato smo nanje ponosni, v podzavesti pa le čutimo, da je tista plezarija predvsem in samo njihova stvar in bo takšna tudi ostala za vse večne čase. Če gora plemeniti, velja za tistega, ki nanjo pleza, in samo za tistega, saj premagati goro pomeni premagati najprej sebe, smisel spremeniti v nesmisel zato, da bi vse skupaj bilo smiselno.

Karikatura ali minister?

Ne glede na to, kako je Janša posegel v slovensko politiko od konca sedemdesetih let naprej in kako je slovenska politika uporabila istega Janšo, je dejstvo, da danes igra svojo vlogo na slovenskem »dvoru«. V tem smislu je nad strankarsko politiko, pa ne le zaradi zaslug, za katere bi ga njegov nenadni kritik in vodja skupščinskega odbora, ki je zanj zadolžen, namreč Zmago Jelinčič, poslal najraje

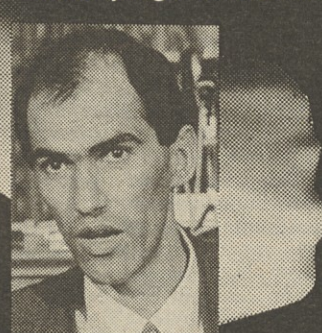
v »zasluženo penzijo«. Za predsedniško mesto na cekaju nekdanji bilo volilne konkurence, saj so kadrovske uskladiitve opravili že poprej. Predsedniška tekma na prvih demokratskih volitvah je bila že vnaprejšje dolžena za Kučana – že s samo Pučnikovo kandidaturo. Pučnik je bil idealni poraženec. Lani bi bil zanimiv in tudi edini realni spopad duel Kučan-Drnovšek, ki pa je bil razrešen že aprila '92! Tedaj je Kučanu uspelo »pošlihtati« konkurenco in določiti vsakemu

arena

na svoj Lhotse pleza kot alpinist. Te dni je nekako prišlo v javnost vprašanje, ali je obrambni minister Janez Janša res na seji vlade manipuliral z neko odredbo o vojaških činih, in da naj bi vlada izglasovala to odredbo v besedilu, ki ga ni odobrila ustrezná vladna služba, bila pa je po meri ministra.

Kaj je od tega res, bo morda še prišlo na dan, šlo pa naj bi za ministrovo moč, da bi kar sam nameščal in odstavljal generale, kar naj bi sicer počel predsednik

Če ima vsak človek svoj Lhotse, seveda ne pomeni, da je vsak človek tudi alpinist. No, morda je alpinist, vprašanje pa je, če

republike. Sploh se okrog obrambnega ministra pletejo čudne reči, še posebej, če mu mora predsednik države pisati, da bi tudi on, kot vrhovni poveljnik, rad kakšno rekel pri snovanju koncepta nacionalne varnosti. Minister za obrambo, kot ga je bilo slišati, ob tem ni preveč navdušen, saj se

Smisel

sklicuje na razne zakone, ko skuša dokazovati, da je predsednik države, kar se obrambe tiče, le preveč radoveden in da ta radovednost sploh ni v njegovi pristojnosti.

Seveda si je težko predstavljati vrhovnega poveljnika, ki mu obrambni minister odreka obveščeno in sodelovanje pri oblikovanju obrambe države. Tak vrhovni poveljnik se lahko kvečjemu doma igra s svinčeni vojniki, ker pač prave vojake, tako se zdi, hoče pod kontrolo sam obrambni minister, za svojega nadzornika pa hoče imeti vlado, kar seveda ni nič čudnega, saj je taka vlada, ki ji minister lahko da pod nos v sprejem napačen dokument, kar pravšnji nadzorni organ.

Ker ima vsak človek svoj Lhotse, ga ima, kot kaže, tudi obrambni minister. Kako visok vrh v tej državi je njegov Lhotse, je težko predvideti, je pa za sedaj vsekakor med najvišjimi, kamor vrh vojske tudi sodi. Biti na vrhu vojske, ne da bi ti kdo gledal podrobneje pod prste, je vsekakor osvajanja vreden vrh. To seveda ni smisel, ki je nesmiseln, tako kot plezanje na vrh boga Marsa ni alpinizem. Na ta vrh se človek ne vzpenja zato, da premaga sebe, marveč zato, da lahko premaga druge. S takega vrha utegne pozneje biti lažje dosegljiv še kak višji ali pomembnejši vrh. Zato se nanj spleta tudi s pomočjo kakšnih trikov. Sicer pa za politike nihče ne pravi, da so malce čez les; takšni so tisti, ki politikom verjamejo.

Boža Gloda

svoje mesto: Drnovšku predsednika vlade, Pučniku podpredsednika vlade. Peterleta so že prej uspeli ssekajati s piedestala nacionalnega liderja (iz časa, ko je postal predsednik prve demokratične vlade) na nivo strankarskega veljaka. Ostal je samo še anti-Kučan (iz časov dopisovanja v Delu in Mladini) Janez Janša. Čeprav je Janša kot minister pokazal precej razumnih potez pri organizaciji neke bolj normalne vojske od nekdanje JLA, so ga mediji zaradi trdih potez napravili za negativca in »oblastnika«. Sedaj se mu nekdanje mirovništvo, kakor ga je uprizarjal pod egido uslužbenca Marksističnega centra pri CK ZKS dr. Tomaža Mastnaka, hudo otepa. Dejansko pa je Janša uvedel zelo liberalno civilno sluzenje vojaškega roka. Toda Slovenci so – kakor Izraelci – »narod knjige« in ne »narod meča« in zato Janša v »militaristični« preobleki postaja vse bolj smešni in osmešeni Jurijev »No.1« s karikaturo in vse manj minister. Zato Janšev spopad na »dvoru« ni samo spopad za prvenstvo – njegov čas šele prihaja – ampak predvsem spopad za tako ali drugačno koncepcijo razvoja slovenske obrambe. Konec koncev bi se dalo resno zapisati tudi kaj o »Mladini«, ki je Janšo povzdignila v narodnega heroja v času JBTZ (in sebi naklado na 70.000), sedaj pa ga obravnava pod rubriko »Abramba in zaščita«. Reči hočem, da njegovi kritiki ne morejo reči, da so boljši ali bolj načelni od njega. Janšo je slovenski vrh v nekem trenutku rabil za ma-

skoto, medtem ko je strukturo TO obvladovala stara partijska struktura; sedanji spopad med »slovenskimi« kadri Janeza Janše in tistimi »strokovnimi« (beri eks-JLA) kadri, v temelju razdvaja obrambno ministrstvo. Nekatere politične afere, ki so naenkrat prišle v ospredje v medijih, tako na primer »papirniška mafija« (ob stečaju Vidma Krško), navidez nimajo povezave s tem, kar obravnavamo, dejansko pa so bistveno povezane, saj gre za biti ali ne biti nekdanjega establishmenta. Ko so Janši omejili razpolaganje s financami za ministrstvo, je bilo videti, da se dokončuje rezanje njegovih peruti; skoraj dokončne polomije SDSS na volitvah '92 Janša ni mogel preprečiti, saj se je izkazalo, da v miru slava vojnih herojev hitro zbledi, Janša pa je vlekkel toliko kot stranke in nič več. Pa je uspel presenetiti z najnovejšim sporom, to je z »dopisovalno afero«. In ne le s tem.

V Drnovškovi igri sta Peterle (s sporazumom Slovenije z ES) in Janša (z obiskom na sedežu NATA) pokazala, da temeljna koalicijska naveza Drnovšek-Peterle-Janša kaj zlahka nadomesti dosedanje Kučanove naveze (Kučan-Kreft-Bekes, Kučan-Kmecl-Z. Roter, Kučan-Republika, Kučan-SZDL-Rupel) in model, ki se je izpel (Kučan + Demos). Janša tako sam sebi spodbija vojaško opcijo, ki se je oprjel 1991. leta skupaj s Špegljem; zato je vojna za Sveto Gero nepotrebna. Če je ta že zvedel, seveda!

Mladen A. Švarc

Ekskluzivno za DE polkovnik B. B.

PRORAČUN ONEMOGOČA AKTIVNO ZAPOSLOVALNO POLITIKO

Sindikalna kronika

Dan pred zasedanjem državnega sveta je Gregor Miklič povabil predstavnike sindikatov v republiko na pogovor o proračunskem memorandumu. Slika Saša Bernardija dokazuje velik interes sindikatov za to tematiko, ki delavce v gospodarstvu zadeva drugače kot tiste iz družbenih dejavnosti. Miklič je uvodoma dejal, da proračunski memorandum načelno ni kaj očitati in da je boljši od papirjev, ki so jih sindikati dobivali do zdaj. Po Mikličevem mnenju je memorandum sprejemljiv zlasti z narodnogospodarskega vidika. Kljub temu pa se je Miklič vprašal, ali je proračunski dokument uresničljiv v celoti oz. po posameznih delih. Sindikate po njegovem mnenju najbolj zanima: dohodkovna politika, zaposlovanje in prestrukturiranje gospodarstva v povezavi z lastninskimi procesi. Gregor Miklič je izrazil bojazen, da bo zaradi nezmožnosti delavskega od-

kupa in nezanimanja lastnikov kapitala država postala lastnik pretežnega dela slovenskega gospodarstva.

Vladimir Tkalec, SVIZ, je v razpravi ugotovil, da predlog proračuna ne omogoča uskladitve plač na višji ravni. Učitelji in drugi delavci družbenih dejavnosti zdaj prejema poračun za lansko leto, ki pomeni četrtno plače. Če vlada v prihodnjih mesecih ne bo popravila izhodiščne cene delovne sile v znesku 23.800 tolarjev, se bo njihova plača v juniju močno zmanjšala. Ker so sindikati s področja družbenih dejavnosti vladi že ponudili predlog nove splošne KP, je Tkalec vprašal, kdaj bodo dobili odgovor. Njegovemu mnenju sta se pridružila tudi Erik Šerbec in Zvone Vukadinovič iz sindikatov Zdravstva in socialnega skrbstva.

Štefan Skledar in Andrej Magajna sta proračunu očitala pomanjkanje sredstev za aktivno zaposlovalno politiko. Zvone Vuka-

dinovič pa je predlagal vgraditev 94 milijonov tolarjev v proračun, ta sredstva so potrebna za dokončanje doma upokojencev Tabor-Poljane. Udeleženci pogovora so menili, naj bi ta denar odstopilo ministrstvo za obrambo.

Zdravko Malenšek, predsednik policijskega sindikata je predlagal, naj predstavniki sindikatov

in državni svetniki na enem prihodnjih pogovorov obravnavajo dokument o nacionalni varnosti, ki teži k militarizaciji slovenske družbe. Malenšek je povedal, da naj bi celo policija postala paravojaška sila, ki bi jo oblast uporabljala po svoji presoji in tudi ob socialnih nemirih.

F. K.

ZAHTEVAMO PORAČUN PREMALO IZPLAČANIH NADOMESTIL

SINDIKAT NEZAPOSLENIH, v katerega je včlanjenih več kot 10.000 nezaposlenih državljanov Slovenije – tako tistih, ki prvič iščejo zaposlitev, kot tistih, ki so delo izgubili zaradi stečajev podjetij, ugotavlja, da je prav skupina brezposelnih in socialno ogroženih tista, ki je sklenila najmanj pogodb o prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju. Ta skupina tudi že postopoma izgublja možnost obveznega zdravstvenega zavarovanja, saj se številnim iztekajo pravice do prejemanja nadomestil za brezposelnost, pa tudi pravice do prejemanja denarnih pomoči.

Sklenitev prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja pod pogoji, ki jih je tej kategoriji omogočil Zavod za zaposlovanje konec leta 1992 v okviru pogodbe z zavarovalnico Adriatic, ne omogoča nobenih dodatnih ugodnosti – izenačeno je z ostalimi kategorijami državljanov (upokojenci, zaposleni). Med nezaposlenimi pa je vedno več iskalcev prve zaposlitve in takih, ki so izgubili pravico do prejemanja nadomestila ter pravico prejemanja družbene pomoči. Te kategorije si doplačil k stroškom zavarovanja, ki jih obvezno zdravstveno zavarovanje ne krije, ne morejo privoščiti. Po naših podatkih jih vedno več ostaja brez tega dela zdravstvenega zavarovanja, stopnja obolenosti pa je enaka ali celo višja.

Sindikati nezaposlenih in socialno ogroženih Slovenije poziva vlado in pristojno ministrstvo, naj takoj pripravi spremembo zakona tako, da se kategoriji iskalcev prve zaposlitve, kategoriji delavcev, ki so že izgubili pravico do prejemanja denarnega nadomestila za čas brezposelnosti ter kategoriji izjemno socialno ogroženih omogoči sklenitev polnega zdravstvenega zavarovanja – brez doplačil.

Podpiramo tudi akcijo Svobodnih sindikatov Slovenije za dodatno zdravstveno zavarovanje nezaposlenih.

Drugo aktualno vprašanje nezaposlenih se nanaša na nadomestila za čas brezposelnosti.

Ta se v letih 1991 in 1992 niso usklajevala z gibanjem povprečnih osebnih dohodkov vseh zaposlenih v Sloveniji. Način valorizacije ni bil izveden v skladu z določili zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, kar je v novembru 1992 ugotovilo tudi Ustavno sodišče Slovenije in zahtevalo odpravo nepravilno določenih usklajevanj. Zaradi neusklajenosti je bilo skoraj 30.000 brezposelnih prejemnikov denarnih nadomestil prikrajšanih za del nadomestil, ki jim pripada po zakonu. Razlika jim še do danes ni bila izplačana, čeprav je od odločbe Ustavnega sodišča preteklo že več kot štiri mesece.

Sindikati nezaposlenih poziva Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Republiški zavod za zaposlovanje, naj takoj zagotovita izplačilo premalo izplačanih nadomestil upravičencem. Ker proračun za leto 1993 še ni sprejet, naj se razlika najprej izplača kot akontacija v določenem odstotku od upravičene razlike, dokončni obračun pa naj se izvede ob sprejemu proračuna.

Za Sindikat nezaposlenih:
Andrej Magajna
Brane Jakopič

OBDAVČITI NADPOVPREČNE PLAČE

»Presenečeni smo nad ravnanjem predstavnika oblasti, ki je dan po sestanku s sindikati o socialnem partnerstvu poizkušal v parlamentu moralno diskvalificirati sindikalna vodstva,« je na redni tiskovni konferenci povedal predsednik Svobodnih sindikatov Dušan Semolič. Kasneje je pojasnil, da je s tem mislil na nastop Janeza Drnovška, predsednika vlade Republike Slovenije. »Tak-

šen nastop povzroča dvom o resnosti vladnih namer za pogovornje s sindikati. Diskvalifikacija je lahko del oblastne politike, Svobodni sindikati pa ne bomo šli po tej poti, saj ne vodi k reševanju nakopičenih problemov,« je zaključil Dušan Semolič.

Svobodni sindikati se zavedajo svoje odgovornosti in so zato pripravili svoj predlog vsebine socialnega sporazuma. O njem je kljub temu, da še ni zrel za javno objavo, povedal nekaj besed član predsedstva Brane Mišič.

»Razlog za pripravo socialnega sporazuma je strah pred kaotičnim stanjem, do katerega lahko pride po prenehanju veljavnosti zakona o omejevanju plač, aneksa k splošni KP za gospodarstvo in splošni KP za negospodarstvo. V sedanjem položaju bi poleg socialnega sporazuma nujno morali imeti tudi nove kolektivne pogodbe.

Socialni sporazum naj ne bi vseboval le plač in cen nekaterih proizvodov. Ta sporazum med partnerji mora temeljiti na sprejeti ekonomski politiki in omejitvah javne porabe. Konkurenčnost gospodarstva na svetovnih trgih je odvisna prav od javne porabe, ki je zdaj vsaj za 30 odstotkov previsoka.«

Mišič misli, da mora socialni sporazum utrditi sistem kolektivnih pogodb, ki niso pomembne le zaradi plač, ampak tudi zaradi drugih pravic iz dela in tudi zaradi urejanja delovnega časa. V socialnem sporazumu morajo partnerji opredeliti tudi skupen odnos do sprememb lastninskega zakona, ki bi moral delavcem priznati večji delež družbene lastnine. Bistveni del socialnega sporazuma so tudi ukrepi, s katerimi bo oblast zaustavila zmanjševanje števila zaposlenih. Nov tarifni sistem naj ima le devet plačilnih razredov, ki bi določali le konkretne plače in ne izhodišča kot sedanje KP. Vse dejavnosti pa seveda ne bodo imele enakih plač, le izhodiščna enka mora biti izenačena. Plačni sistem pa mora biti enostaven, saj današnjega nihče ne more spremljati.

Vse plače nad povprečjem gospodarstva naj bodo obdavčene, npr. s 5-odstotnim posebnim davkom. Na ta način zbrani denar naj se uporablja za socialne programe.

Mišič misli, da bi v socialnem sporazumu lahko ostala sedanja eskalacijska lestevica iz aneksa k splošni KP za gospodarstvo. Mesečni odstotki inflacije pa bi se v drugem polletju morali sešte-

Brane Mišič

Riko brez dela in direktorja

Spor med delavci in generalnim direktorjem Rika se je prejšnji teden nadaljeval z zborovanjem v tovarni in pred dvorano, v kateri je zasedala občinska skupščina. Rezultat delavskih protestov pa je le odstop Mira Jančigaja in razrešitev Leopolda Trdana, direktorja marketinga. Delavci še naprej čakajo na plače in nadomestila. Kot nam je sporočil Dušan Bajde, sekretar ribniških sindikatov, delavci še vedno upajo na pomoč iz Ljubljane, od koder te dni k njim prihajajo izvedenci ministrstva za delo.

Delavci Ingrada iz Ljubljane stavkajo

Po številnih zapletih, pritiskih, odstopih se je položaj delavcev holdinga Ingrad nekoliko izboljšal. Čakajoči na delo so v ponedeljek dobili nadomestilo OD za januar, zaposleni pa februarso plačo. Po teh izplačilih se je stavka v Celju in na drugih deloviščih končala, nadaljuje pa se le v Ljubljani. Drago Mravljak, sekretar območnega odbora gradbincev iz Celja nam je povedal, da delavci niso zadovoljni s svojim šefom in ga želijo s stavko zamenjati. Po naših informacijah pa položaj največje Ingradove družbe »Visoke in nizke gradnje« še ni dober in prav lahko se zgodi, da bodo delavci morali stavkati tudi prihodnji mesec.

Socialno partnerstvo na Madžarskem

Delegacija Zveze svobodnih sindikatov Slovenije v sestavi Dušan Semolič, Milan Utroša in Albert Vodovnik je bila dva dni gost Narodne konfederacije madžarskih sindikatov. Kot nam je povedal Milan Utroša, so se s predsednikom te največje madžarske sindikalne konfederacije Sandorjem Nagyjem in njegovimi sodelavci pogovarjali o delovanju sindikatov v novih razmerah. S kolegi z Madžarske so se dogovorili tudi za stalno medsebojno sodelovanje. Predstavniki madžarskih sindikatov pa so se med drugim pohvalili tudi s socialnim partnerstvom, s katerim so v tej deželi urejeni odnosi med oblastjo, delom in kapitalom.

Delavci Toma iz Mirne zahtevajo delo in delovna mesta

Potem ko je upravni odbor Adrie Caravan zamenjal Janeza Dulca, direktorja Toma iz Mirne, je v podjetju nastal spor v katerega so posegli tako vodilni delavci kot poslovni partnerji in skupščina občine Trebnje. Izvršni odbor sindikata Toma je na seji 7. aprila ocenil, da je v podjetju napet položaj, da vodje prepričujejo zaposlene za podpis izjav in da so predsednici sindikata celo prepovedali vstop v podjetje. V tem položaju izvršni odbor apelira na vse zaposlene v Tomu, da zadeve umirijo in da takoj nadaljujejo z delom. Izvršni odbor sindikata zahteva od upravnega odbora in lastnika Toma, da takoj sprejmejo ukrepe za ohranitev delovnih mest in dela za vse zaposlene v podjetju.

FK

vati. Če bi inflacija v posameznem mesecu znašala več kot 10 odstotkov, bi se za prav toliko odstotkov morale povečati tudi plače. Takšen socialni sporazum bi vlado silil k odgovornemu vodenju tekoče ekonomske politike. V primeru povečanja cen moke, mleka, olja in mesa pa bi se morale plače avtomatično povečevati.

Zakon o omejevanju plač ima dobre določbe o udeležbi delavcev pri dobičku. Mišič misli, da je treba te določbe v socialnem sporazumu dodelati. Ker so plače pravzaprav najbolj odvisne od rezultatov v gospodarstvu, bi po Mišičevem mnenju morale vse kolektivne pogodbe uporabljati enako merilo za cene delovne sile. Po njegovem mnenju so sedanje izho-

diščne plače v KP preveč različne. Eden od najbolj kričečih primerov so plače v zavarovalstvu, ki so v povprečju trikrat višje kot v tekstilni industriji.

Semolič in Mišič mislita, da predlogi svobodnih sindikatov ne ovirajo drugih sindikatov in partnerjev pri pripravi njihovih pogledov na socialni sporazum. Prav pa bi bilo, da vlada tudi pri zakonih, ki so povezani s socialnim partnerstvom, poskuša dobiti predhodno mnenje sindikatov.

Ko bo po javnem in odkritem dialogu socialni sporazum podpisan, pa mora veljati stoodstotno, sicer za svobodne sindikate ta sporazum nima nobenega smisla, sta Semolič in Mišič zaključila na tiskovni konferenci.

F. K.

NOVO – PRED IZIDOM – NOVO – PRED

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij in sindikati

Avtor obrazložitve je Gregor Miklič.

Cena 870 SIT.

Naročila pošljite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni: 321-255, 110-033, 313-942 in 311-956. Telefaks 061-311-956.

IZIDOM – NOVO – PRED IZIDOM – NOVO

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ... izvod(ov) brošure ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI.

Naročeno nam pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročnik bom poravnal po povzetju.

Naročeno, dne:

Žig

Podpis naročnika

Dr. Henk Thomas, znanstveni delavec inštituta za družboslovje iz Haaga se je danes z Dušanom Semoličem in njegovimi sodelavci pogovarjal o vlogi sindikata v procesih prestrukturiranja gospodarstva. Gost, ki je prišel v Slovenijo na povabilo Ekonomske fakultete iz Ljubljane, je slovenskim sindikalnim delavcem predstavil zlasti izkušnje z Nizozemske in iz Latinske Amerike, ki jih je sam raziskoval.

DIREKTOR SNAGE NADALJUJE IZGUBLJENI BOJ S STAVKAJOČIMI DELAVCI

O stavki delavcev Snage septembra in novembra 1990 smo v DE večkrat pisali. Snaga je v začetku leta 1991 na različne načine in z različnimi utemeljitvami odpustila 12 članov stavkovnega odbora in štiri vodilne delavce, češ da so oni organizirali stavko.

Spor na sodišču združenega dela je trajal dve leti. Trinajstega februarja letos je sodišče izdalo pravno veljavno sodbo o vrnitvi vseh 16 odpuščenih delavcev na delo. Prizadetim je sodišče prisodilo tudi izgubljeni zaslužek in druge gnotne pravice iz dela.

Sedem delavcev je po prejemu sodbe obiskalo sedež podjetja in se tam prijavilo za nadaljevanje dela. Direktor jih je sprejel le v tajništvu in jim povedal, da podjetje sodbe še ni dobilo in da naj doma počakajo na pisno sporočilo. V Snagi so se priglasili Iztok Zemljič, Zlato Hvala, Vinko Milar ml., Renata Kosmač, Sabit Mulalić, Jožica Lavrenčič in Bernarda Megušar. Po desetih dneh so omenjeni dobili pisno obvestilo direktorja Snage Franca Noseta, da so od 1. marca naprej na rednem letnem dopustu za leto 1992.

10. marca pa je Nose poslal delavcem novo pismo, s katerim jih je povabil na pogovor o povračilu škode zaradi alternativnega čiščenja mesta v času stavke. Vabilu za razgovor je priložil tudi obračun škode v znesku 16 milijonov tolarjev. Direktorjevemu vabilu so se odzvali le štiri povabljeni. Skupaj z direktorjem jih je pričakala odvetnica Katarina Kobal, ki jih je spraševala o udeležbi v stavkovnem odboru in namenu stavke.

Delavke in delavci, ki so se nameravali vrniti v Snago, so medtem izračunali, da je podjetje pri izračunu škode verjetno upoštevalo višino odškodnine za izgubljeni zaslužek, ki jim pripada, ker jih je sodišče vrnilo na delo. Zvedeli so tudi, da Snaga nima denarja za izplačilo odškodnine in da jim zato namerava izračunati odškodnino zaradi stavke. Celoten znesek škode pa je Snaga razdelila na 16 enakih delov, ker naj bi bili vsi delavci za stavko enako odgovorni.

Sklep o odškodninski odgovornosti 16 delavcev temelji na mnenju o zlorabi pravice do stavke. Delavke in delavci so odškodninsko odgovorni, ker se s stavko niso borili za ekonomske in socialne cilje, ampak zato, da Branko Omerzu ostane njihov direktor. Stavke je takrat regulirala le mednarodna konvencija. Snaga v odškodninskem sklepu trdi, da je ta mednarodna konvencija imela moč zakona. Zaradi tega naj bi bila stavka delavcev Snage v nasprotju z zakonom. Delavke in delavci so po mnenju direktorja Snage krivi tudi

zato, ker so vedeli, da s stavko povzročajo škodo.

Delavke, ki so se obrnile na naše uredništvo, pa so vedele, da se novi šefi Snage ne bodo zadovoljili le z odškodninskimi zahtevkom. Snaga je že leta 1991 sprejela novo notranjo organizacijo in pravilnik o presežnih delavcih. Število zaposlenih se je od takrat zmanjšalo skoraj za tretjino. Snaga je izgubila tudi del svojega posla, saj je njena opra-

Vozila smetarjev so septembra 1990 blokirala mesto

vila na območju Šiške prevzelo novo podjetje Publikus.

Sedem delavcem in delavkam, ki so hoteli nadaljevati delo v Snagi, je direktor 31. marca poslal še sklep o prenehanju delovnega razmerja. Njegova odločitev temelji na programu razreševanja presežnih delavcev, ki naj bi ga delavski svet sprejel 30. marca letos. Po naših informacijah Snaga nima pravega programa razreševanja presežnih delavcev, temveč le sklep o tem, kateri delavci na katerih delovnih mestih so trajno ali začasno odveč. Iz sklepa, ki so ga sprejeli odpuščeni delavci, ni mogoče razbrati, ali je pred tem podjetje ugotovilo, da jih ne more zaposliti na drugih delovnih mestih ali usposobiti za druga dela, kot predvideva omenjeni pravilnik iz leta 1991.

Odpuščeni delavci bodo zdaj morali svojo pravico iskati na pritožbeni komisiji javnega podjetja Snaga. Ker je tam verjetno ne bodo dobili, bodo prisiljeni svoje podjetje

Kako politiki teptajo delavske pravice

Osrednja oseba stavke delavcev Snage leta 1990 je bil nedvomno takratni direktor Branko Omerzu, ki ga je mestna oblast skušala na različne načine odstraniti. Njegov pogled na dogodke pred več kot dvema letoma in na sedanjí razplet bomo objavili v prihodnji številki. Izvzeli smo le njegovo napoved: »Kdor spremlja zdajšnji politični karneval v slovenski prestolnici, se bo gotovo začudil, da je bil takratni urednik Vidmarjeve politike v Snagi – nihče drug kot Janez Sodrznik. Prav on je podpisal disciplinske odpustitve. Prav ta urednik Vidmarjeve politike pa danes sodi v sam vrh tistih, ki ga žagajo. Dejstvo je, da so z delavci Snage ravnali kot svinje z mehom in da domiselnosti tudi zdajšnjemu vodstvu Snage ne manjka.« Tako Brane Omerzu.

znova tožiti. Za nove tožbe bo preobremenjeno sodišče združenega dela verjetno znova porabilo vsaj dve leti. Bojimo se, da bo Snaga takrat že ukinjena oziroma ne bo jasno, kdo je njen pravni naslednik.

Posamezni delavci bodo odškodninski zahtevek v znesku nekaj več kot milijon tolarjev plačali le, če ga bo potrdilo sodišče in s tem pritrdilo mnenju o njihovi odškodninski odgovornosti. Dosedanji sodni spori so Snago stali že veliko, in prav bi bilo, da se njeni šefi že zaradi tega odločijo novo tožarjenje prekiniti in ne dati zaslužka različnim premalo sposobnim odvetnikom.

Sedanji direktor Snage Franc Nose pa na žalost trmasto vztraja, naj stavkovni odbor in bivši poslovodni delavci nosijo vse posledice stavke, ki je bila v takratnih razmerah povsem legitimna oblika boja zoper samovoljno odločanje mestnih oblastnikov. Če je sodišče po krivici odpuščene delavce vrnilo na delo in jim priznalo izgubljeni zaslužek, je nedvomno priznalo zakonitost stavke. In nič ne dvomimo, da bo sodišče še enkrat razsodilo v prid delavcev in zavrnilo zahtevek direktorja Snage, za katerega ni nobene stvarne podlage.

F. K.

SVOBODNI SINDIKATI PREVZEMAJO POBUDO

Prejšnji teden je predsednik državnega sveta dr. Ivan Kristan sprejel delegacijo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije pod vodstvom predsednika Dušana Semoliča. Slednji je predsednika državnega sveta seznanil z zakonskimi pobudami ZSSS, kot so spremembe in dopolnitve zakona o zdravstvenem zavarovanju ter sprejem zakona o kolektivnih pogodbah.

Kar zadeva odnose med vlado in sindikati, je Semolič dejal, da vlada še vedno kaže premajhno pripravljenost za sodelovanje s sindikati. »Če problemov ne bomo razreševali skupaj, v okviru tripartitnega dogovora med partnerji, sem prepričan, da cilji, ki si jih postavlja vlada, ne bodo doseženi,« je dejal Semolič. Sindikati so vladi pripravljene pomagati pri izbiri poti za dosego ciljev, vendar ne izključno na račun delavstva.

Semolič je Kristanu omenil tudi probleme v zvezi z odpuščanjem delavcev in zaposlovanjem. »Realne ambicije vlade v zvezi z odpiranjem novih delovnih mest bi morale biti veliko višje,« je poudaril Semolič. »Delavce se danes odpušča z neznošno lahkotnostjo, zato bi s pomočjo države lahko uspešneje ohranjali zdrava jedra v podjetjih.« Zavzel se je tudi za čimprejšnji sprejem zakona, ki bo zaščitil delavce in njihova delovna mesta.

Državni svetnik Gregor Miklič je opozoril na problem nesprejemanja pobud državnega sveta s strani državnega zbora. Tako je državni svet sprožil iniciativo za čimprejšnji sprejem naprimer zakona o delovnih in socialnih sodiš-

čih in zakona o inšpekcijah dela, vendar v državnem zboru ni bilo na to nobenega odziva. Odnose med državnim zborom in državnim svetom je omenil tudi član predsedstva sveta ZSSS Milan Utrša in predlagal, naj državni svet pobudo ZSSS o institucionalizaciji socialnega partnerstva predlaga v sprejem državnemu zboru. Državni svetnik Albert Vodovnik pa je Kristana opozoril na alarmantno stanje v slovenski industriji, še posebej v podjetjih, ki so v lasti tujcev.

Novi lastniki namreč v mnogih podjetjih ukinjajo razvojne oddelke in odpuščajo inženirje ter s tem namenoma zmanjšujejo konkurenčnost izdelkov teh podjetij. Omenil je tudi, da se v nekaterih podjetjih, ki so v lasti tujcev, ne da več govoriti slovensko.

Predsednik državnega sveta Kristan je dejal, da je bil že ob sprejemanju zakona o zamrznitvi plač prepričan, da je nastopil čas za sklenitev socialnega pakta. Misli je sicer, da bo pobuda za njegovo sklenitev prevzela vlada, ker pa tega ni storila, je vesel, da so to iniciativo prevzeli svobodni sindikati. Po njegovem mnenju so tudi zakonske pobude svobodnih sindikatov, podprte s podpisi volivcev, dobre, saj imajo veliko večjo težo v parlamentu. Kristan se je dotaknil tudi odnosov interesno organiziranega državnega sveta s strankarsko organiziranim državnim zborom in izrazil prepričanje, da bo vloga državnega sveta ob medsebojnem razumevanju in strpnosti postavljena na pravo mesto.

Pavle Vrhovc

NELJUBA OPOZORILA IZ MARIBORA

Starejši Mariborčani, ki se zanimajo za politiko, še prav dobro pomnijo, kako so se ljubljanski republiški politiki v prvem povojnem obdobju »spravili« na tedanjega mariborskega političnega veljaka Milana Apiha, in to samo zato, ker si je drznil Tita ob njegovem obisku v Mariboru peljati skozi industrijsko Melje in druga od vojne najbolj poškodovana področja. Apih si je verjetno naivno predstavljal, da je njegova dolžnost do someščanov in vrhov oblasti, da Titu, še posebej pa njegovim spremljevalcem iz Ljubljane pokaže, kaj vse je treba v Mariboru še obnoviti in »kakšne naloge še vse skupaj čakajo«. Namesto pohvale za zagnanost in opozarjanje na prave probleme pa je po Titovem odhodu od svojih ljubljanskih nadrejenih kolegov in tovarišev menda dobil krepko po prstih. Saj je javno in vsem očitno pokazal probleme, pred katerimi so zavestno mižali.

V politiki je pač tako, da se opozarjanje na probleme nikoli ne obrestuje in ne konča dobro. V vseh režimih se po politični lestvici najhitreje vzpenjajo tisti, ki oblastnike raje ubogajo, kakor opozarjajo na probleme, in tisti, ki znajo skupaj z oblastniki spretno mižati pred neprijetnimi in težko rešljivimi težavami ljudstva. Pregovor pravi, da umetnost politike ni v tem, da probleme rešuje, pač pa v tem, da ljudi prepriča, da problemov sploh ni, oziroma če že so, zakaj jih ni mogoče rešiti.

Nekatere Mariborčane, ki že dolgo spremljajo dogajanje na štajerski politični sceni, spominja pismo predsednika izvršnega sveta občine Mari-

bor Antona Rousa na povojno Apihovo ravnanje. V svojem »javno-tajnem« pismu je predsednika slovenske vlade dr. Janeza Drnovška in odgovorne ministre »opozoril« na katastrofalne socialne in gospodarske razmere v Mariboru, kjer se bo po njegovi oceni 27-tisočglavi armadi brezposelnih v regiji v kratkem pridružilo še nekaj tisoč delavcev. Lepo vas prosim, katera oblast in katera vlada kjerkoli na svetu pa bi bila vesela, da jo »podrejeni« lokalni funkcionar opozarja na probleme, ki bi jih že zdavnaj morala vsaj začeti reševati, če že ne razrešiti. Za nameček pa je Rous svoje »tajno-javno« opozorilno pismo poslal še šefu vladne Varnostno infor-

mativne službe. Nič nenavadnega ne bi bilo, če bi si to njegovo potezo v vladi raztolmačili, kakor da Rous iz njih brije norce; saj je vsakomur jasno, da imajo takšne službe o socialnih in gospodarskih razmerah v Mariboru in še o marsičem drugem veliko več podatkov kakor predsednik lokalne vlade.

Skoraj ne more biti dvoma, da je Rousovo opozorilno pismo naslovnike spravilo v slabo voljo, še zlasti seveda zato, ker je »priromalo« v javnost. Tukaj je politična logika neizprosna. Če Rous svojega tajnega pisma, pa naj v njem piše karkoli, sploh ne bi napisal, potem ga mediji ne bi mogli objaviti. Si!

Ali je res in koliko je Rousovo pismo vznejevoljilo naslovnike, ki imajo vse pristojnosti in so tudi odgovorni za reševanje v pismu »opaženih« problemov, bo kmalu pokazal čas. Če jim bodo Rousova »tajno-javno« izrečena opozorila zares začela povzročati skrb in težave, se jih bodo najlaže rešili tako, da bodo problematizirali Rousa. V politiki so pač, kot smo že napisali, običajno problem ljudje, ki opozarjajo na probleme, in

ne problemi. Da ima Maribor probleme, je Rous nekoč pisal že Markoviču, kasneje pa se je izkazalo, da v Mariboru ni nič hudega, da je vse lepo in prav...

Sicer pa naslovniki z Rousovom morda sploh ne bodo imeli večjih težav. Rous jih namreč že ovira, saj je v »tajno-javnem« pismu vladi zatožil vodstvo podravskih svobodnih sindikatov in ga označil za preveč radikalnega. Kakor da slovenska vlada ne bi še kako dobro vedela, kaj počno sindikati.

Ob tem pa je Rous spregledal, da je za oblast povsem običajno, če jo kritizirajo in napadajo sindikati iz obubožanih delavskih središč (to pametna oblast pravzaprav že vkalkulira v svojo politiko), vsako državno oblast pa mora zaskrbeti, če jo začnejo na probleme iz njene pristojnosti opozarjati lokalni funkcionarji. Z vidika oblasti je torej veliko vprašanje, kdo bolj prispeva k radikalizaciji ocene o mariborskih razmerah – vodstvo podravskih svobodnih sindikatov ali Anton Rous. Če si sedaj »mariborski radikali« zaradi navedb v Rousovem pismu skočijo še v lase, so z vidika oblasti problemi v Mariboru zaenkrat povsem rešeni. Dokler ne bo počilo. Potem pa se bo že našel kakšen argument za to, da problemi niso rešeni. Konec koncev, je probleme v Mariboru sploh mogoče rešiti, če sta si tam v laseh sindikat in lokalna oblast.

Tomaž Kšela

Odlomek sklepa o odškodninski odgovornosti

Delavka je odškodninsko odgovorna, ker je postopala skrajno nepazljivo, ko je sprejela članstvo v stavkovnem odboru in s tem vodenje in organiziranje stavke, ki ni imela za cilj uresničevanje ekonomskih in socialnih pravic iz dela.

S sodelovanjem v tej stavki je delavka zlorabil pravico do stavke po Mednarodnem paktu o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, ki ga je ratificirala Jugoslavija 1971 in se je do 3. 4. 1991, ko je bil sprejet zakon o stavki, kot mednarodna konvencija upošteval kot zakon, zato se pri varstvu svojih pravic ne more sklicevati na pravico do stavke. Delavka bi morala tudi vedeti, da bodo njene aktivnosti v zvezi s to stavko povzročile škodo, pa je z njimi kljub temu nadaljevala.

BO REVIZIJA LASTNINJENJA LE POSMEH ZA DELAVCE?

Zakon o lastniškem preoblikovanju podjetij uveljavlja tudi revizijski postopek za podjetja, za katera obstaja utemeljen sum, da so oškodovala družbeno lastnino. Zakonski rok za revizijske pobude se je iztek 5. aprila. Po nepopolnih podatkih so delavci, sindikati, organi za notranje zadeve, pravobranilci, tožilci in drugi do tega roka dali več kot 700 tovrstnih prijav. Vse podatke zbira služba družbenega knjigovodstva, ki zaenkrat ni objavila niti spiska niti razgrnila analitičnih podatkov. Tolikšno število pobud za revizijo reorganizacij, pogodb in drugih načinov oškodovanja družbenega premoženja pravzaprav uradni organi niso pričakovali. Po nekaterih predhodnih spiskih sklepamo, da je številka tako velika, ker so poleg krovnih firm prijavljene tudi vse družbe, nastale iz bivših družbenih podjetij.

Zdaj je na potezi SDK, ki mora v enem mesecu, torej do 5. maja oceniti pobudo, in če ugotovi, da je utemeljena, izdati sklep o revizijski kontroli. Za to delo potrebuje SDK še merila za ocenjevanje oškodovanja družbene lastnine. To listino mora odobriti komisija državnega zbora, ki jo vodi Izidor Rejc. Po neuradnih podatkih je SDK v zadnjih dveh letih preverila 160 lastniških preoblikovanj in ugotovila, da so oškodovanje družbene lastnine omogočali nejasni in nepopolni predpisi. Kljub velikim političnim pritiskom pa SDK do zdaj teh primerov ni prijavljala oz. te prijave niso prodrle v javnost. Brez meril za oceno oškodovanja družbene lastnine SDK ne bo mogla delati. Brez njih lahko vse pobude končajo v predalih in med gorami starega papirja.

Vlada pa je v Uradnem listu že objavila uredbo o uvedbi revizijskih postopkov. Po njej bodo inšpektorji SDK po končanem delu morali izdelati revizijsko poročilo, v katerega bodo na koncu vpisali oceno višine oškodovane družbene lastnine. Predmet revizije bo po tej uredbi tudi prenašanje poslovnih funkcij na druga podjetja, ki so v lasti ali pod lastniško kontrolo zaposlenih in članov njihovih družin.

Vse to garaško delo mora SDK opraviti v enem mesecu in odločiti o začetku revizijskega postopka. Zdi se, da ta služba nima dovolj usposobljenih inšpektorjev za tolikšno število primerov.

Sklad kupčuje v škodo delavcev

Zakon o lastniškem preoblikovanju pa ne velja za podjetja v stečajnem postopku. Iz revizije bo zato izvet npr. Krasmetal iz Sežane, Elkom iz Maribora in številna druga podjetja, o katerih smo pisali v našem glasilu. Med prijavljenimi za revizijo pa je npr. Finor iz Kopra, ki zdaj v svojem

imenu prodaja Krasmetalovo tovarno iz Sežane, za katero ni plačal nobene kupnine. Ker so tudi druge banke v Sloveniji ustanovile podobne posredniške firme, kot je koprski Finor, bi bilo prav, da revizorji pregledajo tudi njihovo poslovanje.

Uradni razlagalci zakona trdijo, da revizija ne velja za podjetja, last Sklada Republike Slovenije za prestrukturiranje. Prav Sklad pa kot stoo odstotni lastnik sto zelo obubožanih podjetij razprodaja in kupčuje z družbenim premoženjem povsem v nasprotju z intencijami zakona o lastninjenju in v škodo delavcev, ki so bili edini lastnik svojih podjetij. Ne smemo pozabiti, da je Sklad prevzel tudi nekatera podjetja, preoblikovana po 1. januarju 1990. Vlada Agencija za prestrukturiranje je denimo zaradi suma oškodovanja družbene lastnine prijavila Novoles iz Straže, o katerem smo v DE večkrat pisali. Po naših informacijah se je Novoles najprej prijavil za lastništvo Sklada, zatem pa prijavo umaknil, ker so

njegovi šefi verjetno spoznali, da bi se na ta način odrekli lastništvu Novolesovega premoženja.

O prijavah za revizijo lastninjenja sem se pogovarjal tudi z Anico Popovič, družbeno pravobranilko samoupravljanja Republike Slovenije. Po njenem mnenju je bolj kot število prijav pomembna njihova vsebina, in ta je zelo nepopolna. Pomembnejši od prijave bo sklep SDK o začetku revizijskega postopka. Vsa podjetja, ki bodo prejela takšen sklep, ne bodo smela sprejeti programa lastniškega preoblikovanja. SDK bo torej do 5. maja morala odločiti, v katerih prijavljenih firmah bo uvedla revizijski postopek. Roka za revizijsko poročilo pa ne določa noben zakon. Določen pa je rok za končanje lastniških postopkov, in sicer 5. junij 1994. Če do tega roka lastniški postopki ne bodo končani, bodo podjetja postala last Sklada Republike Slovenije za prestrukturiranje. To velja tudi za podjetja, v katerih revizijski postopki do tega datuma ne bodo končani. Rejčeva

komisija je vladi že predlagala oceno realnosti in uskladitev vseh rokov iz lastniškega zakona. Verjetno je, da bodo roki, ki podjetja silijo k čimhitrejšemu lastninjenju, podaljšani, in prav bi bilo, da se podaljšajo tudi roki za revizijske postopke. Na žalost pa vsi ti daljši roki ne morejo pozitivno vplivati na ohranjanje realne vrednosti družbene lastnine.

Dvoličnost slovenske oblasti

V škripcih pa ni samo SDK, ampak tudi družbeni pravobranilci samoupravljanja, ki jih zakon pooblašča za vlaganje tožb proti podjetjem, ki so oškodovala družbeno lastnino. Čeprav pravobranilci v revizijskem poročilu SDK ugotovijo oškodovanje družbene kapitala, so v mesecu dni dolžni vložiti tožbo. Kot je povedala Anica Popovič, pa dve tretjini slovenskih občin že dve leti nima pravobranilca samoupravljanja. Brez pravobranilca so v Prekmurju, Podravju, Celju, Po-

slavju, Severni Primorski in na Gorenjskem. Prav te dni so v skupščini občine Slovenj Gradec izglasovali sklep, da avgusta ukinajo pravobranilca, ker so se zmanjšale njegove pristojnosti. Državni zbor je na zadnji seji imenoval Janeza Krnca za namestnika družbenega pravobranilca Slovenije prav zaradi novih revizijskih nalog. Namestnik Anice Popovič pa se še ni zaposlil, ker vlada še ni odobrila denarja za njegovo plačo. Po zakonu o lastninjenju pa ima le družbeni pravobranilec samoupravljanja pristojnost, da s tožbo dokazuje ničnost pogodb in drugih aktov in uveljavlja njihovo odpravljanje. Sedanje število pravobranilcev samoupravljanja zanesljivo ne omogoča kvalitetne zaščite družbene lastnine.

Anica Popovič meni, da se v odnosih do pravobranilcev samoupravljanja kaže dvoličnost in hinavstvo slovenske oblasti. Prejšnji parlament je delavcem zbudil upanje, da bo oblast zavarovala njihovo lastnino in na njej teme-

lječe pravice. Če novi državni zbor oz. njegova Rejčeva komisija ne bo naredila odločilnih korakov, se prav lahko zgodi, da iz vseh tisoč oz. nekoliko manj prijav ne bo nobenega haska. Če se v nekaj dneh to ne bo zgodilo, lahko že danes napovemo, da se podjetjem, ki so po letu 1990 oškodovala družbeno premoženje v korist posameznikov in skupin, ne bo zgodilo prav nič.

Sindikati so v tem procesu do zdaj dajali le pobude. Nekateri sindikalni funkcionarji so zaradi tega že prišli v nemilost poslovnih delavcev. Sindikati pa so vložili velike napore, da bi zakon omogočil ustrezen lastniški delež tistim, ki so ustvarjali družbeno premoženje. Mislim, da je v teh dneh potreben nov sindikalni pritisk tako zaradi nemogućnosti revizije kot zaradi ravnanja države, ki se je polastila sto podjetij in iz njih izrinila delavce kot večinske lastnike.

Francšek Kavčič

PRIPRAVA PROGRAMA LASTNINSKEGA PREOBLIKOVANJA

KAJ POMENI LASTNINSKO PREOBLIKOVANJE

Po 17. členu zakona o lastniškem preoblikovanju podjetij (v nadaljevanju zakon) pomeni lastniško preoblikovanje preoblikovanje podjetja z družbenim kapitalom v podjetje z znanimi lastniki na celotnem kapitalu podjetja. Zakon poudarja lastniško preoblikovanje, ne govori pa o privatizaciji. Privatizacija pomeni spreminjanje v obliki (državne) lastnine v zasebno (privatno), kar pa se bo prvi nas zgodilo po preoblikovanju.

Lastniško preoblikovanje pomeni za podjetje tudi: prestrukturiranje (to je naš globalni cilj), statusne oz. pravnoorganizacijske spremembe, spremembe v upravljanju, spremembe v lastniški strukturi.

Zakon izhaja v 4. odstavku 19. člena iz predhodnega finančnega in organizacijskega prestrukturiranja, ki je sestavni del lastniškega preoblikovanja podjetja.

Po izvedenem lastniškem preoblikovanju podjetij bomo dobili novo podjetje oz. podjetje v močno spremenjeni obliki in urejeno v skladu z zakonom o gospodarskih družbah (ta zakon bo sprejet v tem mesecu z rokom uveljavitve 30 dni). Podjetje lahko v tem procesu tudi preneha, če se odloči za prodajo vseh sredstev podjetja, s prenosom posameznih funkcij pa bodo nastajala tudi nova podjetja.

Do dneva preoblikovanja podjetja (20. člen zakona določa, da je preoblikovanje izvedeno z dnem vpisa v sodni register) sedanje podjetje še vedno posluje v okviru predpisanega režima in aktov, ki veljajo v trenutku, ko je podjetje začelo postopek preoblikovanja.

DECENTRALIZIRAN IN AVTONOMEN PROCES

Zakon sedanjim upravljalcem omogoča popolnoma avtonomne in samostojne odločitve. Vloga države oz. Agencije za prestrukturiranje in privatizacijo je omejena na nadzor. Avtonomnost in samostojnost podjetij je časovno omejena (1. odstavek 20. člena zakona) na 12 mesecev po dejanski uveljavitvi zakona. Če se podjetje samo v tem roku ne preoblikuje, se po tem roku družbeno lastnina spremeni v državno, izvedba preoblikovanja pa preide na Agencijo Republike Slovenije za privatizacijo.

LASTNINSKO PREOBLIKOVANJE JE DEJANJE IN PROCES

Postopek lastniškega preoblikovanja poteka v več fazah: 1. faza: PREDPRIPRAVA 2. faza: PRIPRAVA PROGRAMA LASTNINSKEGA PREOBLIKOVANJA

3. faza: OBJAVA
4. faza: CENTRALNI DEPO
5. faza: IZVEDBA PRESTRUKTURIRANJA
6. faza: AKT O PREOBLIKOVANJU
7. faza: VPIS V SODNI REGISTER
8. faza: USTANOVITEV DRUŽBE

Če bo potrebno v že začetem procesu lastniškega preoblikovanja kaj v programu menjati, dodajati, pomeni to ponovitev že storjenih korakov (faz), za kar pa lahko na koncu zmanjka časa. Strokovnjaki tudi opozarjajo, da zahtevki za revizijo poslovanja podjetja (48. člen zakona) in nereseni zahtevki bivših lastnikov (II. poglavje zakona) lahko pomeni pomembno časovno oviro pri izvedbi programa lastniškega preoblikovanja, ki naj bi bilo končano v 12-tih mesecih.

Kaj pomenijo posamezne faze oz. koraki

PREDPRIPRAVA: pomeni potrebne postopke pred pričetkom preoblikovanja. Gre za zavarovanje pravic bivših lastnikov, izločitev kmetijskih gozdov in zemljišč, uskladitev lastniških razmerij po 44. členu zakona, ureditev pogodbenih razmerij po 46. in 47. členu zakona. V fazo predpriprav sodijo tudi analize dejanskih možnosti, analiza stanja podjetja, privatizacijska strategija, testiranje izbranega načina preoblikovanja, ocena vrednosti družbenega kapitala in izhodiščna lastniška slika podjetja. Brez dobre in temeljite predpriprave bodo vse druge faze počasnejše in težje.

PRIPRAVA PROGRAMA LASTNINSKEGA PREOBLIKOVANJA: Gre za dokument, s katerim se program lastniškega preoblikovanja začne. Program sprejme organ upravljanja podjetja, pri čemer zakon ne navaja, kateri organ je to, zato je potrebno upoštevati tudi akte podjetja (statut). Vsebinsko programa ureja natančneje v 8. do 12. členu uredbe o pripravi programa lastniškega preoblikovanja. V to fazo sodi tudi odobritev programa s strani Agencije, kateri mora podjetje poslati poleg programa tudi otvoritveno bilanco ali cenitev podjetja, opis načina, na katerega bo podjetje seznanilo s programom zaposlene in upnike, pa tudi izjavo odgovorne osebe, da so podatki in dokumenti resnični.

OBJAVA: odobreni program je potrebno v 30 dneh javno objaviti in s njim seznaniti zaposlene in upnike ter upravičence, ki so vložili zahteve za zavarovanje nacionaliziranega premoženja. S tem postane program javen (seveda pa to ne velja za priloge, ki vsebujejo zaupne podatke o podjetju).

CENTRALNI DEPO: podjetje mora še pred izvajanjem

programa lastniškega preoblikovanja podjetja (po odobritvi programa) obvestiti centralni depo vrednostnih papirjev o številu delnic, ki jih namerava v postopku izdati njihovi nominalni vrednosti in lastnosti teh delnic. Tako se ustvari evidenca vsega delniškega kapitala. Potem podjetje obvešča centralni depo o opravljenih prenosih (gre za centralno evidenco in nič drugega).

IZVEDBA PRESTRUKTURIRANJA: Ze omenjena uredba pri vsakem od načinov preoblikovanja določa tudi način same izvedbe. Pri prenosu navadnih delnic na sklade gre za izdajo časnic, s katerimi se prenesajo delnice na sklade. V okviru interne razdelitve zbere podjetje lastniške certifikate, ugotovi presežke ali pa preostanek nerazdeljenih delnic. Pri notranjem odkupu se izvede javni poziv. Če gre za prodajo delnic, se izvede javni razpis za zbiranje ponudb. Dokler podjetje ni registrirano kot delniška družba, ne more izdati delnic, zato se uporabljajo časnice.

AKT O PREOBLIKOVANJU: Gre za dokument, ki pomeni pravno osnovo za vpis v sodni register. Takšen dokument vsebuje sklep o preoblikovanju v obliki enotnega sklepa in bistvene sestavine pogodbe o ustanovitvi družbe. Vsebovati bi moral tudi elemente sklepa o izdaji delnic (če gre za delniško družbo). Tak akt je začasn statut bodoče družbe. Sprejme ga isti organ, ki je sprejel program o lastniškem preoblikovanju podjetja.

VPIS DRUŽBE V SODNI REGISTER: registrskemu sodišču se predloži prijava s spremljajočimi dokumenti, ki jih zahteva zakon o gospodarskih družbah (različno tudi od tipa podjetja). Program lastniškega preoblikovanja je dejansko izveden, ko je izveden vpis v sodni register. Za zadostitev zakonskemu roku je pomembna pravočasna in pravilna prijava pri sodnem registru. Prijava je pravilna in popolna, če vsebuje tudi ustrezno soglasje Agencije (končno soglasje agencije po 3. odstavku 20. člena zakona).

USTANOVITEV DRUŽBE: Konstituirajo se novi organi družbe, sprejme statut družbe in drugi akti.

Če se podjetje preoblikuje v zakonsko določenem roku, potem izpolni svojo obveznost in izkoristi zakonsko možnost avtonomnega preoblikovanja. Če podjetje te možnosti ne izkoristi v predvidenem roku, potem prevzame odločitev o lastniškem preoblikovanju podjetja Agencija.

Iz informatorja št. 31 območne org. ZSSS za Dolenjsko

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

- več avtorjev: **KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI**
Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 700,00 SIT
- več avtorjev: **MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU**
Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT
- Mira Becele **STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM**
Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT
- Bogdan Kavčič **DELAVCI IN UPRAVLJANJE**
Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

- Gregor Miklič **NOVA DELOVNA ZAKONODAJA**
Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 670,00 SIT
- Stane Uhan: **PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI**
Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT
- Aleksej Cvetko **NOVA UREDITEV POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA**
Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji – Spremembe pogojev za upokojevanje – Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni – Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti. Cena 680,00 SIT
- Emil Rojč **KARIERA KOT SPREMINJANJE**
Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov. Cena 850,00 SIT
- Več avtorjev **SOCIALNA DRŽAVA**
Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST. Cena 600,00 SIT
- Aleksej Cvetko **ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVM**
Novi Zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 580,00 SIT

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

izv. ● Kako uveljaviti	izv. ● Plačni sistem
izv. ● Moje pravice na	izv. ● Nova ureditev...
izv. ● Stanov. razmerja	izv. ● Kariera kot
izv. ● Delavci in uprav.	izv. ● Socialna država
izv. ● Nova del. zakon.	izv. ● Zdrav. zav.

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne:..... Žig Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

JaNšA-izacija

Zdravilišče Rimske Toplice je še vedno v rokah slovenskega ministrstva za obrambo, čeprav za to ni kdo ve kako utemeljenih razlogov. Toplice so bile v svoji skoraj 2000-letni zgodovini vedno v civilnih rokah. Potem so se tja ugnezili nemški okupatorji, po koncu druge svetovne vojne pa ULA. Po polstoletnem neznošem prenašanju tuje vojske si zdravilišče in letovišče v Rimskih Toplicah sedaj že leto dni in devet mesecev lasti slovensko ministrstvo za obrambo. In prav toliko časa je zdravilišče prazno, zaklenjeno in zastraženo. Namesto, da bi toplice postale vir kruha in dohodka za domačine, so postale vir izdatkov. Ne služijo več ne dunajski ne beograjski gospodi ne domačinom, od katerih jih je veliko brez dela. Termalna voda, ki je stoletja zdravila ljudi in jim pomagala živeti, že skoraj dve leti žubori v Savinjo.

Vse to gre v račun le malokateremu pametnemu Slovincu. Še najmanj pa domačinom. Ti imajo »nategovanja« vrh glave. Še posebno pa so ogorčeni, da sedaj iz njih brije norca domača vojska. Zato so sklenili 7. aprila prirediti protestni shod in javnost opozoriti na nevdružno stališče obrambnega ministrstva, zavoljo katerega je nekdanje zdravilišče še vedno zaprto. Ne gre več le za izgubljeni zaslužek, poudarjajo domačini, temveč že za škodo na objektih. K temu dodajajo, da je najemnina, ki jo zahteva vojska, odločno previsoka, saj je na dlani, da zdravilišče nekaj let ne bo poslovalo brez izgube. Pa tudi to, da bo potrebno za njegovo ponovno oživetje vanj veliko vložiti. Od uspešnega poslovanja zdravilišča pa bo konec koncev odvisen tudi razvoj vsega kraja in občine.

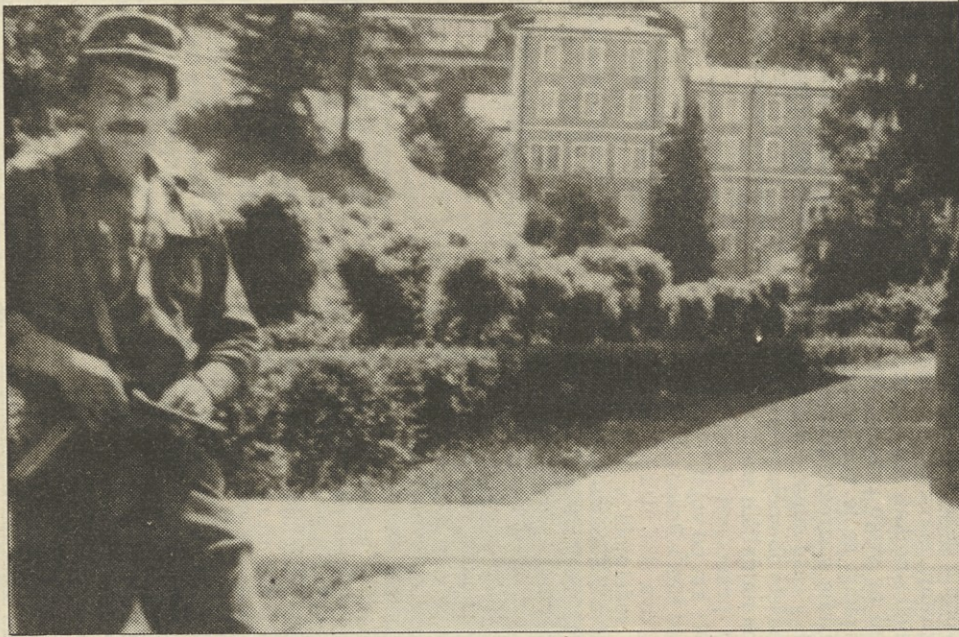
Kljub močnim argumentom, ki jih imajo v rokah prebivalci Rimskih Toplic in okoličani, pa do napovedanega protestnega shoda ni prišlo. Ministrstvo za obrambo je za začetek reagiralo z javnim pismom, v katerem beremo med drugim tole: »Ministrstvo za obrambo vse od prve polovice

leta 1992, ko so propadli razgovori s Termami Laško, d.d., išče prihodnje uporabnike zdravilišča...
Višina najemnine ni sporna, saj se je ministrstvo o njej vedno pripravljeno dogovarjati, odvisno pa je seveda od sodno ocenjene vrednosti objektov in opreme po merilih vlade za upravljanje vojaških objektov. Glede na to ministrstvo za obrambo nadaljuje iskanje ustreznih interesentov za oddajo nekdanjega vojaškega zdravilišča.«
S podobno obljubo je ministrstvo tik pred

zdajci, to je pred protestnim shodom v Rimskih Toplicah, predstavnike domačinov prepričalo, naj se svoji nameri odpovedo. Župan občine Laško Miloš Veršec nam je povedal, da v resnici obstajajo možnosti za rešitev vprašanja Rimskih Toplic, vendar da je v zraku še vse. K temu je dodal, da domačini ne mislijo čakati v nedogled in nasedati obljubam. Počakajmo, pa bomo videli.

Pri vsej zgodbi pa je značilno predvsem dvoje: slovensko ministrstvo za obrambo vztraja pri tem, da je letovišče oziroma zdravilišče v Rimskih Toplicah vojaški objekt, pa čeprav zgodovina govori drugače. Dva tisoč let, dokler nas ni okupirala Hitlerjeva vojska, so bile toplice v civilnih rokah. Zato sedaj ni pravega razloga, da bi postale molzna krava slovenske vojske.

Andrej Ulaga

Zastraženi turizem. Doklej...?

VSE VEČ VREDNOSTNIH PAPIRJEV

O tem, kako danes varčevati in kako obračati težko prislužene tolarja, obstaja veliko različic. Vsak zagovarja svojo, ki je »najboljša«, pa smo navadni zemljani kljub temu ponavadi v zadregi, ko ne vemo, komu zaupati svoje prihranke. Kupovati devize, nalagati v vrednostne papirje ali imeti vse skupaj »na varnem« v nogavici?

Nekateri pravijo, da je za ljudi, ki želijo ohranjati vrednost svojih tolarjev skladno z rastjo nemške marke, zelo primeren nakup kratkoročnih vrednostnih papirjev. Varnost naj bi bila zagotovljena. Mikavnost te možnosti pa je tudi v tem, da je zapadlost kratkoročnih vrednostnih papirjev krajša od enega leta.

Pri SKB banki Ljubljana so nedavno izdali še drugo serijo kratkoročnih vrednostnih pa-

pirjev oziroma blagajniških zapisov. Celotna emisija v vrednosti 30 milijonov nemških mark je v apoenih po 500 mark. Če se za nakup teh vrednostnih papirjev odločite kot fizična oseba, jih lahko plačate s slovenskimi tolarji. Kajpak je rok zapadlosti omejenih blagajniških zapisov različen. Lahko se odločite za tiste, ki zapadejo že po mesecu dni ali za one, ki zapadejo po dveh oziroma treh mesecih. Glede na rok zapadlosti so različne tudi obrestne mere. Mesečni blagajniški zapisi se obrestujejo po 7,56-odstotni obrestni meri, dvomesečni po 7,68- in trimesečni po 7,81-odstotni obrestni meri.

Omenjeni blagajniški zapisi so na dan zapadlosti izplačljivi v nemških markah, in sicer po srednjem tečaju Banke Slovenije

na dan zapadlosti. Po nekoliko višji obrestni meri pa so obrestovani blagajniški zapisi SKB banke z valutno klavzulo. Ti so izdani v skupni vrednosti 50 milijonov nemških mark. Emisija je razdeljena na vrednostne papirje po 1.000 in 10.000 nemških mark, ki so vplačljivi in izplačljivi v slovenskih tolarjih. Rok zapadlosti? Mesec, dva ali tri mesece po nakupu. Vsi se obrestujejo po enotni 9-odstotni realni letni obrestni meri.

Kot že rečeno, je nasvetov, kako obračati prihranke, da vsaj deloma ohranjajo svojo prvotno vrednost, veliko. Ne glede na slabe izkušnje iz preteklosti pa velja upoštevati tistega, ki priporoča, da svojega denarja nimamo doma. Nobena nogavica ni dovolj varna.

A. U.

JADRANU SE SPET SLABO PIŠE

Tudi letošnje poletje bo za hrvaško turistično gospodarstvo slabo. Medtem ko predsednik hrvaške vlade Hrvoje Šarinić poziva evropske državnike, naj s svojimi priporočili in »objektivnimi« informacijami pomagajo izboljšati predstave o hrvaški turistični ponudbi, na mesta ob lepem Jadranu padajo granate. Marsikje nimajo elektrike in cestne povezave so še manj zavidanja vredne v primerjavi s predvojnimi časi.

Predsednik Hrvoje Šarinić priporoča tujim gostom skoraj 1800 kilometrov čiste jadranske obale s približno 1200 otoki in jim zagotavlja, da so »s koncem vojne in postopnim umiranjem splošnega političnega položaja znova nastale možnosti za oživljanje turističnega prometa«. Za letošnjo sezono je Hrvaška pripravila 190.000 postelj, 13.000 privezov v marinarh in še veliko drugega.

Seveda so prijazno snubljenje in reklama eno, resničnost pa drugo. Na dlani je namreč, da je presneto malo takih ljudi, ki bi hoteli preživeti svoj dopust v de-

želi, kjer se streljajo, ropajo, kjer so pozabljene osnovne človeške vrednote. Upanje, da bodo v Ženevi ali v New Yorku pogajalci dokončno sklenili premirje in poskrbeli za ponovni mir na Balkanu, je zelo skromno. Zato lahko hrvaško turistično gospodarstvo letos v najboljšem primeru računa le na Istro in Kvarner. Pa tudi ti računi so precej v zraku, posebno po zadnjih množičnih roparskih pohodih na zahodni istrski obali.

Ne glede na to pa hrvaški turistični delavci računajo, da bodo zmožnosti v Istri letos dobro izkoriščene. Napovedujejo, da 90-odstotno. V Kvarnerju bo kajpak manj živahno. Pričakujejo, da bo tam pol toliko gostov kot

zadnje predvojno leto. Dalmacija je resda z letalskimi programi povezana z Evropo, pa kaj, ko je to za uspešno turistično sezono daleč premalo. Kdaj bodo ponovno zgradili most pri Maslenici, pa seveda nihče ne ve.

Premier Šarinić je v pismu, ki ga je naslovil na predsednike evropskih vlad, izrazil upanje, da bo zaradi objektivnejše obveščeniosti o razmerah na Hrvaškem prišlo na Jadran precej turistov, ki se bodo lahko prepričali o tradicionalnem hrvaškem gostoljubju. Toda pot od tradicije do sodobnega turističnega kolesja bo še zelo dolga in naporna.

Z. B.

Če pri nas opravljaš delo, ki te veseli, prejemaš plačo, od katere se razjočeš.

Milan Fridauer

Zgodovina je naša učiteljica, sodobnost njen ravnatelj.

Matija Logar

Dve stvari sta neskončni: veselje in človeška neumnost. Toda kar zadeva veselje, nisem čisto prepričan.

Albert Einstein

Na ladji, ki se potaplja, nihče ne popisuje inventarja.

Alberto Fujimori

RISBA: JAN KOWSKY. TEKST: KATJA JELEN

LEBNOVI in GERŠAKOVI

NE VEM, KAKO LJUDJE Z ZAJMČENO PLAČO SPLOH PREŽIVJO.

MORALA BI MORALA DRŽAVA POVEČATI DAVKE, PA BI LAHKO ZAGOTOVILA SOCIALNO PODPORO.

ALI PA, ČE BI DAVKE ZNIŽALA IN BI DELAVCEM POVIŠALA PLAČE.

Delo za natakarja
Tako zaposlim KV natakarja ali natakarico. Gostilna »Na Vidmu«, Poljane 27.
Tel.: 064 - 65 350

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 nudi od 1. 4. 1993 naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Novo obrestne mere na revalorizirano osnovo
Revalorizacijska stopnja za april 1993 znaša 1,4% mesečno, preračunano na letni nivo 18%.

REALNE MESEČNE IN LETNE OBRESTNE MERE ZA TOLARSKA DEPOZITE SO:

	MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	0,98%–1,26%	12,59%–16,45%
– vezava sredstev nad 1 mesec	1,48%–1,80%	19,18%–23,90%
– vezava sredstev nad 2 meseca	1,80%–1,95%	23,90%–26,26%
– vezava sredstev nad 3 mesece	1,95%–2,03%	26,26%–27,44%
– vezava sredstev nad 6 mesecev	2,03%–2,19%	27,44%–29,80%
– vezava sredstev nad 12 mesecev	2,19%–2,34%	29,80%–32,16%

POSEBNA UGODNOST ZA PRIVATNE OSEBE:
Za vezavo sredstev

	MESEČNE	LETNE
– do 30 dni	1,4%	19,18%
– od 30 do 90 dni		
– od 10.000,00 SIT	1,88%	25,08%
– od 10.001,00 SIT do 50.000,00 SIT	1,95%	26,26%
– nad 50.001,00 SIT	2,03%	27,44%

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH.
NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!
NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316
Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 14
ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmožljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 326-982; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

- A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO**
Hribi
- Počitniška hišica v Bohinju – opremljena za 6 oseb, tri spalnice, kopalnica, WC, dnevni prostor kuhinja, ograjen vrt, garaža. Cena 45 DEM. Najmanj 3-dnevni termini. Občasno je možno najeti dve hišici. Posamezni termini v aprilu.
 - Apartment na Pokljuki – za 4 osebe, v celoti opremljen – cena 37 DEM na dan, mali apartma za dve osebi – cena 27 DEM v tolariki protivrednosti. Termini v aprilu.
 - Garsonjera v Kranjski Gori – v celoti opremljena za 4 osebe, cena 34 DEM na dan.
 - Apartment na Kopah – opremljeni za 4 osebe: bivalni del, kuhinja in TWC. Cena 32 DEM.
 - Hišice na Veliki planini – za 6 do 8 oseb, dve oz. tri sobe, dnevni prostor, kuhinja, sanitarije – koča ima elektriko. Cena 44 DEM v tolariki protivrednosti.
 - Apartment Kaninska vas – za 4 osebe, v celoti opremljeni, cena 35 DEM v tolariki protivrednosti.
 - Rogla – apartma za štiri osebe, v celoti opremljen, kuhinja, spalnica, TV. Cena 47 DEM. Termini od 18. do 23. aprila in po 2. maju.
 - Počitniški dom v Kranjski Gori – Jasna – za 20 oseb, dve- in triposteljne sobe. Cena polpenzion 19 DEM. Pokličite (064) 883-067.
 - Počitniški dom v Bohinjski Bistrici – tri- ali štiriposteljne sobe, etažni TWC, neposredno ob smučišču Koba. Cene polnega penzion 31 DEM, polpenzion 26 DEM. Otroci do 12. leta imajo 30 odstotkov popusta. Posebna ponudba za šole v naravi – možno do 40 oseb.
 - Počitniški dom v Kranjski Gori – Čičare – primeren za šolo v naravi, dve- in triposteljne sobe, etažni TWC. Cena penzion 24 DEM, otroci 20 DEM v tolariki protivrednosti. Termini v aprilu.
- Zdravilišča**
- Hišica v Termah Čatež – opremljena za 5 oseb: spalnica, dnevni prostor s kuhinjsko nišo, kopalnica. Cena 47 DEM, vključuje kopalniške karte. Termini v drugi polovici aprila.
- Morje**
- Trisobno stanovanje v Novigradu. Cena 30 DEM na dan.
 - Enosobno stanovanje v Barbarigi. Cena 25 DEM na dan.

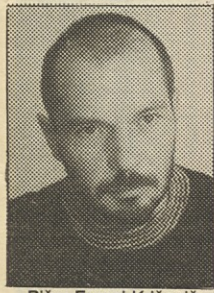
- B. KUPIMO**
- Počitniško prikolicco Adria-500, staro 5–7 let.
 - Garsonjero ali enosobno stanovanje v Bohinju ali Kranjski Gori.
 - Manjši počitniški dom, opremljen za penzionsko storitev za 35 do 50 oseb v Bohinju ali Kranjski Gori oziroma v njuni okolici.
- C. PROdamo**
- Dvosobni apartma v Maredi pri Novigradu – 36,6m², zgrajen 1988.
 - Dvosobno stanovanje v Bohinjski Bistrici ca. 60m², centralno ogrevanje, stanovanje je v bloku.
 - Ugodno prodamo nove prikolicke tip Adria B 13-500 in tip Adria B 13-500 z vgrajenim kemičnim WC. Cena 9000 do 10.000 DEM.
 - V Červarju prodamo več enosobnih apartmajev s celotno opremo, velikost ca. 28kv po 900 DEM za kvadratni meter.

- D. SEJEMSKA PONUDBA**
- Sejem LIBRO v Bologni od 15. do 18. aprila, sejem otroške knjige. Cena tridnevnega paketa 195 DEM v tolariki protivrednosti.

- E. PRVOMAJSKA PONUDBA**
Poreč od 24. aprila do 2. maja
- Polpenzion v hotelu Tamaris v dvoposteljnih sobah, 27 DEM v tolariki protivrednosti. Možni tri-, pet- ali sedemdnevni paketi, za skupine nad 30 oseb organiziramo prevoz.
 - Apartment Lanterna z opremljeno kuhinjo za tri, štiri, pet ali šest oseb. Cena od 12 do 19 DEM v tolariki protivrednosti. Turistična taksa ni vključena.

- F. VZAMEMO V NAJEM**
- Počitniški dom z urejeno kuhinjo za približno 45 oseb v Slovenskem primorju iščemo. Ponudbe zbira Atris.
 - V Kranjski Gori ali Bohinju najamemo opremljeno garsonjero za dva poletna meseca.
- Metod Zalar, direktor borze

Čemu služi socialni pakt

Piše: Franci Kržanič

V prvih mesecih letos je prišlo v Sloveniji do zanimivega pojava: institucionalno sorazmerno dobro organizirani delavci in podjetja so skušali s posebnim dodatkom h kolektivni pogodbi za gospodarstvo vplivati na zaustavitev rastoče brezposelnosti, država pa je ta poizkus »presegl« z interventnim zakonom. Ker med državo, zbornico in sindikati ni bilo jasno opredeljenih spornih točk, iz katerih bi lahko sklepali na motive države pri »preseganju« pogodbe med delavci in podjetji, lahko sodimo, da je torišče problema v neusklajenem delovanju pogodbenih partnerjev. Ker marčni popravek interventne zakonodaje slovenski državi izrecno nalaga pogodbeno in ne interventno reševanje omenjenega problema, verjetno ni odveč, če zopet zapišemo nekaj besed o socialnem paktu:

Čemu služi

Socialni pakt med državo, delavskimi, kmečkimi in gospodarskimi združenji vzpostavlja ali ohranja medsebojno zaupanje med državljani in njihovimi institucijami. To zaupanje je še zlasti pomembno v času gospodarskih težav ter njim sledječih preusmeritev oziroma reform. Socialni pakt po eni strani omogoča širši vpliv na cilje in poti gospodarskih reform ter na presojo njihovih rezultatov, po drugi strani pa zmanjšuje ali odpravlja družbene konflikte med gospodarskim preusmerjenjem in zaradi njega ter s tem povečuje učinkovitost reform in trdnost družbe, ki jih izvaja. Zaupanje je namreč, po Konfuciju, osnovni pogoj obstoja države. V sedanjih slovenskih razmerah je socialni pakt potreben: a) za odpravo inertne inflacije, ki jo povzročata indeksi različnih pogodbениh zneskov za višino inflacije v preteklem obdobju; b) za zajezitev in odpravo krize brezposelnosti, ki jo zadnje čase povzročata neprilagoditev osnovne plače v kolektivnih pogodbah nominalno danemu okviru denarja v obtoku; c) za izvedbo učinkovite privatizacije; d) za odpravo dolžniške krize in e) za povrnitev vlade.

Kaj je

Socialni pakt je pogodba med enakopravnimi sodelavci, ki drug drugemu zaupajo in vsaj glede pogodbene vsebine sledijo istim ciljem. V našem primeru so stabilnost, gospodarska rast in blaginja brez dvoma v interesu prebivalstva, gospodarstva ter države.

Sklenitev in izvajanje

Če naj socialni pakt zagotovi zaupanje med prebivalstvom ter njegovimi institucijami, mora biti dogovarjanje o socialnem paktu javno, cilji in postopki ter morebitna odrekanja pa jasno razvidni. Podobno je tudi s spremljanjem rezultatov med izvajanjem. Zlasti kadar gre, podobno kot pri nas, za večje gospodarsko preusmerjanje z možnimi izgubami (dohodka, profita, davčnega priliva ipd.), je pomembna opredelitev časa, v katerem pogodbene stranke pričakujejo izboljšanje, tega, kakšno je pričakovano izboljšanje, in spodnjega dna, pri katerem stranke v socialnem paktu ugotove, da je skupen podvig »zaenkrat« spodletel.

Presoja učinkov

V sedanjih slovenskih razmerah lahko od izvedbe socialnega pakta pričakujemo hitro zaustavitev upadanja zaposlenosti in njeno počasno rast, znižanje inflacije (ki je od lanskega poletja naprej okoli 30% letno) pod 10% letno ter povečevanje gospodarske dejavnosti (odvisno od konjunktura v svetu, torej vsaj za odstotke rasti v državah OECD). Kar se produkcije tiče, so lahko pričakovanja tudi večja, saj je slovensko gospodarstvo še vedno tretjino pod svojo v preteklosti že doseženo dejavnostjo in torej za povečevanje s sedanje ravni ni potrebnih znatnejših investicij, ki bi trajale določen čas. Osnovni problem je premajhno povpraševanje, ne pa preizkuse zmogljivosti.

Dno, pri katerem pogodbene stranke ugotovijo neuspeh skupnega podviga, je v naših razmerah odvisno od nadaljevanja rasti števila brezposelnih (že v naslednjih nekaj, na primer treh mesecih po sklenitvi socialnega pakta) in upada realnih osebnih dohodkov (ti so bili januarja letos kar 33% nad primerljivimi lanskimi in bi upadli na sicer zelo nizko raven iz januarja 1992 v primeru 25-odstotnega realnega zmanjšanja – to bi bil največji možen upad, ne da bi se stanje poslabšalo pod raven, ki smo jo nedolgo tega že imeli).

V primeru neuspeha socialnega pakta ni obupati. Ugotoviti je treba vzroke spodrsnjaja, jih odpraviti in socialni pakt ponoviti.

Naloge političnih strank

V Sloveniji imamo svojevrsten pojav, da je dogovor o socialnem paktu med sindikati in gospodarsko zbornico »presegl« država, v kateri je med vladajočimi koalicijskimi partnerji vsaj ena stranka, ki je imela socialni pakt med svojimi temeljnimi predvolilnimi obljubami. Če sem prav razumel, je bil osnovni motiv velike koalicije enak namenom podpisnikov kolektivne pogodbe za gospodarstvo in glede koncepcije socialnega pakta ni razhajanj. V primeru takšne predpostavke lahko od teh strank pričakujemo ustrezen vpliv na vladne funkcije (zlasti ministra za delo in ministra za gospodarstvo) za dobronameren in visoko profesionalen odnos pri pogajanjih o socialnem paktu, ustrežno medijsko pozornost tem pogajanjem, resnost pri izvedbi socialnega pakta ter uporabo njegovih rezultatov kot razlog »volite za« na naslednjih volitvah.

KOMU SO PRAVICE DELAVCEV TRN V PETI

Družbeni pravobranilec samoupravljanja v Mariboru (DPS) opravlja svojo funkcijo za občine Maribor, Lenart, Pesnica, Ruše in Slovenska Bistrica. V zadnjem času je opaziti, da je ta organ vse manj prisoten oziroma upoštevan, čeprav je zasipan s tožbami delavcev, ki se nanašajo predvsem na presežke delavcev, nepravilnosti, ki so jih pri tem v posameznih podjetjih zagrešili, kakor tudi v zvezi z lastninjenjem.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja v Mariboru Borut Valenti ugotavlja, da je odnos države do DPS enak, če ne še celo nekoliko slabši, kot je odnos države do vrednot, ki naj bi jih ta organ varoval – to je do družbene lastnine in do (samoupravnih) pravic delavcev. Nerešeno vprašanje družbene lastnine in soupravljanja delavcev je ob omejitvah pristojnosti in možnosti za učinkovito zaščito in varovanje teh vrednot pripeljalo v stanje zakonske praznine in vsesplošnega oškodovanja in kršenja pravic.

Problem družbene lastnine ostaja v svojem bistvu še vedno nerešen na teoretični ravni. Poenostavljeno bi lahko rekli, da gre pri tem za razlastnjenje bivših kvazi lastnikov (delavcev) in določanje novih lastnikov, kar se v večini primerov odvija v okviru političnih strank. To pomeni, da država ni bila sposobna zaščititi družbene lastnine, kajti drugače si ni moč razlagati načina ureditve sanacije in preustroja podjetij, ki jih tačas izvaja Sklad RS za razvoj. Pogodbe, ki jih družbena podjetja podpisujejo s Skladom, so namreč tipškega modela, po katerem lahko podjetje k pogodbi s Skladom samo pristopi, ne more pa biti prava pogodbena stranka. S podpisom takšne pogodbe prenaša podjetje svojo lastnino in pravice na Sklad oz. državo, ki pa praktično ne prevzema nobenih obveznosti in odgovornosti do podjetja.

Kako država ni sposobna zavarovati družbene lastnine, se kaže tudi v sprejetju zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij. Ta zakon daje izredno veliko pristojnosti družbenemu pravobranilcu samoupravljanja. Toda država je ta organ v zadnjih treh letih potisnila na rob dogajanja. Posledica: odhajanje strokovnjakov iz DPS, zato v polovici slovenskih občin ta organ sploh ne deluje več.

Podobno kot pri varovanju družbene lastnine je tudi pri varovanju pravic delavcev. Teoretično so pravice delavcev sicer zavarovane pred sodišči združenega dela, vendar se varovanje pravic zaradi dolgotrajnosti postopkov spreminja v svoje nasprotje. Pravnomočne odločbe sodišč združenega dela po dveh ali več letih so namreč v večini primerov le ugotovitvene odločbe, saj zaradi preoblikovanja, likvidacije ali stečaja podjetja odločbe ni moč uresni-

čiti. Počasnost reševanja sporov iz delovnega razmerja pa celo spodbuja delodajalce k zavestnemu kršenju zakonitosti. K temu veliko pripomore še nedodelana zakonodaja in tako si presežni delavci, tudi tisti, ki jim je bila nezakonito odvzeta pravica do dela, morajo zaradi socialne varnosti poiskati kakršen koli način zaslužka.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja v Mariboru se je v prejšnjem letu srečeval največ s problematiko presežnih delavcev. Največ je bilo primerov, ko so delodajalci delavce prisilili k podpisovanju dogovorov o odpravninah, ki niso v skladu z določbami zakona o delovnih razmerjih, k prevzemanju izdelkov podjetja namesto odpravnine ali k napatitvi delavcev na sodišče združenega dela.

Velika nelikvidnost podjetij v tem koncu Slovenije povzroča neredno izplačevanje plač in še zlasti ne v višini, ki je skladna s pogodbo o zapo-

slitvi in s kolektivno pogodbo. Za zagotavljanje denarja za plače pa podjetja tudi prodajajo osnovna sredstva, poslovne prostore, stanovanja in podobno, kar je družbena last, po izredno nizkih cenah.

Vse slabše gmotno stanje delavcev vodi včasih tudi v neracionalno in nezakonito nastopanje, stavke brez napovedi in podobne akcije, ki jih ponekod tudi sindikati ne morejo obvladati ali preprečiti in pripraviti, kot zahtevajo pravila. K temu ponekod pripomorejo še vedno nedodelani akti podjetij, tako družbenih kot zasebnih, ki se še niso prilagodila novi zakonodaji, tako da je tod mnogo pravic delavcev odvisnih od dobre volje vodilne garniture.

Glede na že omenjeno zapostavljanje družbenega pravobranilca samoupravljanja v Mariboru (in drugod po Sloveniji) v zadnjih treh letih, je tačas v tem organu le še Borut Valenti, pa še ta si je že poiskal drugo delovno mesto. Tako najbrž že prihodnji mesec občine Maribor, Lenart, Pesnica, Ruše in Slovenska Bistrica ne bodo imele družbenega pravobranilca samoupravljanja, ker v šestih mesecih niso imenovale novega pravobranilca. Končno tudi to kaže na odnos družbe do tega organa, njegove vloge in pristojnosti, ki jih ima in do nalog, ki naj bi jih ta organ opravljal.

Blaž Grča

VSE MANJ DONOSNIH PODJETIJ?

Ali je črno lahko bolj črno? Lahko, ugotavlja Služba družbenega knjigovodstva Slovenije ob analizi zaključnih računov za lansko leto. Skorajda vsi gospodarstveniki so upali, da se izredno slabo poslovno leto 1991 ne more ponoviti (vojna pri nas se je končala, postali smo samostojna država, poslovanje z EGS je teklo dalje po posebnem sporazumu). Toda lani so bili poslovni odhodki za 4,7 odstotka večji kot prihodki gospodarstva, izguba pa je skočila od predlanskih 3 na lanske 6,6 odstotka prihodka gospodarstva. Če primerjamo predlansko črno in lansko še bolj črno poslovno leto je lani bruto dobiček nazadoval na 1,8% (za odstotno točko), plače so zrasle na 12,9% (za 1,1-odstotno točko), obveznosti za javno porabo so skočile s 3,2 na 3,4%, akumulacija pa je padla na 1% (za 0,3 odstotne točke nižja). Zanimivo v poslovnem izidu je, da so poslovni prihodki kljub precejšnjemu skrčenju gospodarske dejavnosti lani vendarle bili pozitivni, resda za komajda opaznih 16 milijard tolarjev. Zato pa so odhodki od finansiranja v višini dobrih 73 milijard nad istoimenskimi prihodki in izredni odhodki, ki so bili od izrednih prihodkov za dobrih 64 milijard tolarjev višji, odnesli tisto, za kar se je trudilo več kakor 20 tisoč podjetij. K boljšim rezultatom ni pomagalo niti to, da

je lani začelo poslovati kar 4162 podjetij več, kakor jih je poslovalo leto poprej. O vzrokih za slabe poslovne rezultate smo pogostokrat pisali (zdaj se šele počeno poznajo posledice izgube jugoslovanskega trga), zato dodajmo le še mnenje Bajtovega inštituta, ki ga je SDK posebej poudarila v svoji periodični brošuri o poslovnih rezultatih. Temeljna razloga za počasno gospodarsko aktivnost in slabe rezultate sta hitrejša rast plač in družbene nadgradnje od rasti inflacije. Število donosnih podjetij se bo po mnenju analitikov tega inštituta zmanjševalo vse dotlej, dokler se rast družbene nadgradnje in plač ne bo umirila. Ta dva »faktorja« sta močnejša od zniževanja vrednosti tolarja, ekspanzivne politike negativnih realnih obresti in povečane zaščite domače industrije skupaj!

Vse izgube je bilo lani za skoraj 170 milijard tolarjev, negativno pa je poslovalo 4930 podjetij s 233 tisoč zaposlenimi delavci ali 44 odstotkov vseh delavcev v gospodarstvu. Ob tem velja omeniti, da ima gospodarstvo tudi 35 milijard tolarjev izgube iz preteklih let, ki je še ni pokrilo. To izgubo izkazuje 1917 podjetij. Med njimi so imeli izgubo tudi lani 1403 podjetja, 514 pa jih ni več poslovalo z izgubo.

B. R.

Knjiga z napotki

KAKO POSTATI PODJETNIK in KAKO USPEŠNO POSLOVATI

Sonja Gavez, Viljenka Godina in Marina Letonja

iz zbirke ABC PODJETNIŠTVA Cena 890,00

Naročila pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, Telefon 321-255, 110-033, Fax 311-956

iteo

Ljubljana

SEMINAR:

Plače na podjetniški način!

Rogaška Slatina, od 20. do 21. 4. 1993

Informacije: ITEO, Kranj, tel. 064 221-406.

Tuji kapital trka na vrata

PRODAJA, PREDAJA ALI KAJ BOLJŠEGA?

Država, ki si lahko privoščiti tuje likvidatorje podjetij z mesečno plačo 20.000 DEM, že mora imeti dobre davkoplačevalce. Zato res ne vem, čemu se Dnevnikov novinar čudi lahkotnemu molku ministra za okolje (ki da se znajde v vsakem režimu), ko ga nekdo pobara o 120.000.000 DEM, ki jih je v zadnjih desetih letih za razne eksperimente spiskalo slovensko vodno gospodarstvo.

Prav za eksperimentiranje državnih in podjetniških ekip namreč gre. Za načrte in elaborate, ki pogosto končajo v depojih, ne da bi naročniki in izvajalci komurkoli polagali račun za grozno velike upravljene zneske. Ker sem delal v organizaciji, ki je (ali še?) od ministrstva za znanost prejela dotacije za raziskavo, pa zlepa ni dala od sebe otipljivega in predvsem uporabnega rezultata, torej ne govorim povsem na pamet.

Prejšnji teden sta Slovenska izseljenska matica in mesto Ljubljana organizirala posvet o gospodarskih, socialnih in kulturnih vidikih tujih vlaganj v Slovenijo. Tam je sedelo le malo od velikega števila povabljenih. Vendar se je slišalo marsikaj preudarnega. A ker so bili navzoči več ali manj ljudje, ki o problemih zelo podobno mislijo, je človek resno zaskrbljen, če ni v končni fazi tudi tu šlo le za neprodno trošenje denarja. Žal moram odkriti pripomniti, da je bila še najslabše predstavljena socialna plat zadeve. Verjetno je bila Alenka Orel k temu povabljen kot sindikalistka. Mislim pa, da je zamudila pri-

ložnost (če smo že besedovali!), da bi bolj izrecno povedala, kako sindikati in delavci niso proti tujemu kapitalu, vendar jasno opozarjajo na njegove prednosti in pasti. Čeprav je o tem govorila, je bila očitno preveč medla, saj sicer nekdo v razpravi ne bi čutil potrebe, da se obregne ob njen prispevek. Ker namiga na nekakšno konzervativnost delojemalcev kljub možnosti v polemiki ni zavrnila, ostaja nejasen vtis o tem, kaj delavci pravzaprav hočejo.

Udeleženci so z referati in razpravami po moji sodbi (z izjemo nekaterih nedorečenosti ali konceptijske zmedenosti) tehtno opozarjali na pred-

nosti in zagate tujega kapitala pri nas. Seveda smo se pogovarjali o zajcu, ki še teka po gošči! Med bistvena opozorila spadajo opazke, da glede tega nimamo niti strategije niti pravne regulative. Prav tako, da kaže zelo skrbno premisliti, kateremu kapitalu dati prednost. Ali kapitalu iz sedstva, ki s sabo nosi močan nacionalistični naboj, ali pa kapitalu iz bolj oddaljenih držav, ki tega naboja v takšnem obsegu nima. In še: Izogibati se vsakemu kapitalu, katerega lastništvo in poreklo nista povsem čista. Ter da bi morali neomajno vztrajati, da v nacionalno pomembnih panogah zadržimo večinski delež. Vendar s tem opozoril še ni konec.

Ali bodo delavci v podjetjih z večinskim tujim kapitalom v enakopravnem položaju z vidika zaščite, soupravljanja, rabe materinega jezika? Bo tuji kapital favoriziral t. i. umazane dejavnosti, ki jih drugje izrivajo, vendar še vedno omogočajo v manj razvitem svetu velike zaslužke? Bomo tujim investitorjem sicer na široko odprli vrata v vseh nestrateskih panogah,

vendar jih hkrati z jasnimi predpisi prisilili k spoštovanju zakonskih norm ali pa jim bomo kot posestnikom kapitala in političnega vpliva nekam lezli? S tega vidika je odprto tudi vprašanje svobodnega zakonsko urejenega sindikalnega delovanja.

Izhajati bomo morali iz splošno priznanega dejstva, da bodo vsa takšna podjetja še vedno slovenska podjetja. Postavlja se pravzaprav vprašanje naše normalne samozavesti, v katero pa številni dvomijo, češ da bomo pred tujci v resnici stali kot pred svojimi delodajalci. Tu pa se bržkone začne slovenska pregovorna ponižnost.

Zaradi tega poznavalci v počasnosti odpiranja vrat tujemu kapitalu ne vidijo katastrofe. Sodijo, da se moramo čim bolj pobrati najprej z lastnimi močmi, se kar največ naučiti in zadeve pravno trasirati. Šele tako bi se s pastmi tujega kapitala lažje in učinkoviteje spopadali. Stališče nikakor ne pomeni izmikljanja pred prihodom tujega kapitala, saj je to naša potreba in hkrati imperativ sodobnega

časa oz. naše nujne vraščeno-
sti v sodobni svet.

V nasprotnem se nam lahko zgodi, da se bomo spet podali v nevaren in silno drag eksperiment, za katerega se ve, kdo ga bo na koncu spet plačal. Vlada in parlament vsekakor ne, saj vemo, kako izmuzljivi so ljudje iz teh logov. Ker imajo v rokah tudi zakonodajo, s katero so si vnaprej zagotovili vsakršno amnestijo, od njih res ni mogoče pričakovati, da bodo z materialno in moralno odgovornostjo stali za svojimi narodnoresilnimi podvigi.

Zahtevati moramo skrajno previdnost, a tudi ažurnost, saj se je konec koncev vladno-parlamentarni kompleks kadrovske tako okrepil, da je dovolj čvekanja o prehodnem času, nedodelanosti zakonodaje in zavarovanju pridobitve državne osamosvojitve. Zahtevati pa moramo, da ob navduševanju za vse, kar je tujega, pa najsi bodo to ekspertize in projekti, tehnologija ali oprema, naročniki, ki praviloma lahkotno podpisujejo finančne odredbe in pogodbe, bolj spoštujejo pogosto

boljše in cenejše domače znanosti in rešitve. To nam utegne prihraniti marsikateri tolar, s tem pa tudi manjšo odvisnost z golj od tujega kapitala. Pri tem moramo vztrajati, da se nam ne bodo po Slovenskem napihovali razni Normani s takšnimi pogodbami, ki jih ščitijo celo potem, ko zdravljeno podjetje dokončno poderejo.

Da se nam ne bo kar naprej dogajalo, da se bodo direktorji – kot je cinično, a umestno na posvetu govoril član Liberalne stranke D. Malenšek, pred odhodom na lagodnejša delovna mesta z baloni prevržali nad glavami ubožanih in izmozganih delavcev. Namig, ki je meril na Vipotnika iz Iskre (da ne bo kakšnih nepotrebnih ugibanj!), razgalja ves cinizem oblastno-podjetniške in deloma novinarske elite. Elite, ki se spakuje nad sicer dejanskimi nerodnostmi sindikatov in domnevno nerazumevanjem delavcev za položaj družbe. Le da njih nihče ne vpraša po njihovem položaju!

Martin Ivanič

V NARAVNIH ZDRAVILIŠČIH VSE VEČ GOSTOV

Velikonočni prazniki sprožijo vsako leto prve močnejše turistične tokove. Ti so, podobno kot ptice selivke, zanesljivi znanilci prihajajoče sezone. In če je začetek dober, če že za veliko noč turisti pokažejo omembe vredno zanimanje za to ali ono letovišče, je to dober znak. Ponavadi je potlej tudi glavna sezona takšna, kakršno si žele hotelirji in gostinci.

Ker se v svetovni turistični industriji iz leta v leto vrta več de-

Med vlečne konje v našem turističnem gospodarstvu štejemo naša naravna zdravilišča. Ta se vsako leto razmeroma zelo dobro odrežejo. Njihova ponudba je na dokaj visoki ravni, zato je privlačna tako za domače kot tudi za razvijane tuje goste. To potrjuje tudi zadnji dve kritični sezoni, ki sta spravili na kolena močna turistična podjetja, naravna zdravilišča pa so nekako preživela. Nekatera med njimi celo zelo dobro.

Slika: Sašo Bernardi

Kljub skromnim rezultatom tujega turističnega prometa v Sloveniji v zadnjih dveh letih je devizni priliv od turizma v letu 1992 kar 670 milijonov ameriških dolarjev. To je za 99 odstotkov več kot usodnega leta 1991, vendar še vedno za 22 odstotkov manj kot leta 1990. Slovenijo je lani obiskalo 42 odstotkov več tujih gostov kot leto poprej, prenočitev pa je bilo za 40 odstotkov več. Delež gostov s področij nekdanje Jugoslavije je zdrsnil s 36 na 14 odstotkov. Po številu tujih gostov in prenočitev so zadnji dve leti na prvem mestu Italijani, na drugem Avstrijci, na tretjem Hrvti in šele na četrtem turisti iz Nemčije. Le-ti so še nedavno močno vodili.

narja, tudi v Sloveniji pričakujemo, da bomo letos deležni večjega kosa te ogromne pogače. Vsaj za spoznanje večjega kot lani. Lani smo se sicer precej »popravili« v primerjavi z letom 1991. Z domačimi gosti smo postavljali celo rekorde. Letos pa na tihem upamo, da se bomo v turizmu znova približali starim dobrim časom. No, bomo videli. Prazniki so tu in prav kmalu bomo videli, kaj si tuji mislijo o nas in koliko zaupajo naši turistični ponudbi.

Sodeč po prvih letošnjih podatkih se zdraviliščem tudi letos dobro piše. V skupnosti slovenskih naravnih zdravilišč pravijo, da je start v novo sezono zadovoljiv. Januarja in februarja se je število gostov povečalo za petnajst odstotkov. Pri tujcih za enajst, pri domačih pa kar za dvajset odstotkov. Šestim zdraviliščem je uspelo število obiskovalcev znatno povečati, v glavnem na račun celovite in kakovostne ponudbe. Najbolje so se odrezali na Dobrni, kjer so

imeli za 67 odstotkov več obiskovalcev kot lani v prvih dveh mesecih. Na drugem mestu so Zreče (59 odstotkov) in na tretjem Terme Portorož (48 odstotkov). Slede: Rogaška Slatina (34), Moravci (30), Atomske toplice (27) itd. pravijo, da so se še najslabše odrezali v Topolščici, kjer je indeks v primerjavi z lanskim startom oziroma prvima dvema mesecema le 63.

Slovenska naravna zdravilišča je januarja in februarja obiskalo le malo manj kot 25.000 gostov, od

tega 13.000 domačih. Petino vseh so gostili v Rogaški Slatini, natančno kar 4592. To je za Rogaško v primerjavi z lanskim letom vsekakor korak naprej. V tem naravnem zdravilišču so se januarja in februarja dobro odrezali tudi pri nočitvah, saj so jih zabeležili za 26 odstotkov več kot lani v tem času. Tudi devizni priliv je v Rogaški Slatini spodbuden, zato ni dvoma, da se bo to slovensko naravno zdravilišče znova trdno postavilo na svoje noge.

Andrej Ulaga

Po podatkih WTO si je leta 1991 privoščilo počitnice v tujini že 450 milijonov turistov ali 8 odstotkov več kot leto poprej. Devizni dohodek vseh turističnih držav na svetu, v katerih so leta 1991 letovali tuji turisti, je dosegel 260 milijard dolarjev ali 13 odstotkov več kot leta 1990. Dokončnih podatkov za lansko leto še ni, strokovnjaki pa ocenjujejo, da je po svetu potovalo kar 476 milijonov turistov, ki so to svoje zadovoljstvo kar drago plačali. Za popotovanja in oddih so potrošili 279 milijard dolarjev. Slovenski delež v mednarodni turistični pogači je bil seveda skromen. Leta 1990 je znašal četrtno odstotka. Leto kasneje, ko smo se osamosvojili, pa je bilo naših turističnih drobtinic še manj.

ZA EVROPSKO SKUPNOST SMO DRŽAVA

Največja vrednost pravkar podpisanih sporazumov z Evropsko skupnostjo o finančnem sodelovanju ter o transportu (lani jeseni pa je bil podpisan že tudi trgovinski sporazum) je, da nas ES odslej upošteva kot državo, ne več kot del ostanka nekdanje Jugoslavije. Te vrednote ne zabriše niti dejstvo, da smo morali »plačati nekaj davka« za podpis sporazumov, v obliki takoimenovane politične deklaracije (ki ES omogoča določeni politični pritisk, če ji, na primer, ne bi bili všeč naši odnosi do manjšin). Ne kviri je niti to, da je bila ES pripravljena takšne sporazume podpisati prej z nekaterimi drugimi vzhodnoevropskimi državami, ki so sicer po našem prepričanju manj zaslužile tako tesno sodelovanje z Evropsko skupnostjo. Toda – bili smo pač privešek Balkana, tako rekoč sestavni del balkanskega kotla, v katerem vre. Ne nazadnje tega podpisovanja ne razvednoti niti dejstvo, da nam je Balkan usojen še naprej, vsaj kot trg, o čemer so bolj kot mi prepričani tuji dosedanji in bodoči investitorji v slovensko gospodarstvo.

Gospodarsko podpisi sporazumov zaenkrat ne prinašajo velikih sprememb. Obseg trgovanja, ki nam ga je ES odobrvala že do sedaj, ostaja vsaj nekaj časa enak. So pa v sporazumih seveda obeti, največji s hitrim učinkom prav v finančnem protokolu. In pa obeti za širitev gospodarskega sodelovanja na področja, ki ga sporazum med ES in bivšo Jugoslavijo ni vseboval.

Skratka, odprta je pot za vključevanje Slovenije v ES, ki pa seveda ne bo zaradi teh sporazumov nič krajša. Hudo se bomo morali truditi na vseh področjih, ne samo na gospodarskem, da bomo denimo čez deset let zrela za vstop v Evropsko skupnost kot kolikor toliko enakovredna članica in ne kot občinski revež, ki bi rad sedel za bogatinovo mizo.

B. R.

STAVKA V DONITU ODLOŽENA

Sindikat v Donitu je takorekoč tik pred napovedano stavko, začeti bi se morala 7. aprila, dobil od vodstva podjetja obljubo, da bo začelo razreševati težave, ki jih sindikat šteje za ključne za ohranitev socialnega miru v Donitu. To so predvsem ureditev statusa zaposlenih v skladu s kolektivno pogodbo podjetja in statusa presežnih delavcev (ugotavljanje le-teh v skladu s pravili igre ter zagotavljanje sredstev za razreševanje njihovih problemov) ter vprašanje reorganizacije podjetja. Sindikat zahteva, naj dokument (pogodbo ali socialni sporazum) podpišejo vsi odločujoči dejavniki v podjetju.

Pri tem poudarja, da je podpisovanje takega dokumenta zadnja priložnost za nekonfliktno reševanje odprtih vprašanj, in postavlja novi rok: 19. april 1993. Po tem roku pa, če smo prav razumeli ton tega sporočila, stavka vsekakor ne bo več preložena, če ustreznega dokumenta ne bo.

V četrtek, osmega aprila pa se je v Ljubljani začela problemska konferenca o položaju v podjetjih, ki so last Sklada za razvoj (ta je lastnik tudi Donita) ter o zahtevi slovenskih sindikatov po dejanskem izvajanju sanacije za zaščito slovenske industrije in ohranjanje delovnih mest.

B. R.

ZAKON O ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU S KOMENTARJEM

v brošuri

mag. Alekseja Cvetka

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVEM

Cena 480,00 SIT. Brošuro lahko naročite pri ČZP Enotnost Ljubljana, Dalmatinova 4, ali po telefonu (061) 321-255, 110-033.

»PRIPRAVLJEN SEM PRIJETI ZA VSAKO DELO...«

Brezposelnost postaja vse hujše breme naše družbe. Vladna koalicija je pred volitvami napovedovala 100.000 in morda še kaj več novih delovnih mest v štirih letih svojega vladanja – pa še vedno ne vé, kako to svojo obljubo uresničiti. Kje najti delo, ne vedo tudi nezaposleni.

Tako Darja Gorenc iz Čilpaha pri Trebelneh pravi: Več kot 10 let sem navsezgodaj odhajala na delo v Litostroj in se iz Ljubljane vračala pozno popoldne. Plača je bila vsak mesec, kakršnakoli že. Sedaj sem že dobro leto brez službe, doma tudi mož, imava pa dva šoloobvezna otroka. Imamo malo zemlje, a premalo, da bi od nje lahko živeli. Živimo zelo težko. Že od lani iščem kakršnokoli delo, a zaman. Sedaj grem še na šiviljski tečaj na Mirno.

Jože Zidar iz Malega Kamna, Krško, pa: Kot presežni delavec sem brez službe in že dve leti na borzi dela. Vmes so me enkrat poklicali nazaj v Kovičarsko, a le za nekaj tednov, potem me niso več potrebovali. Kako bo naprej ne vem. Podjetja ne bom ustanovil. Kako naj ga? Čakal bom pač, da se kaj najde. Pripravljen sem prijeti za vsako delo da je le človeku primerno in pošteno plačano.

In kakšni so zadnji stati-

stični podatki o nezaposelnosti v državi?

Število brezposelnih je v Sloveniji naraslo že na dobrih 120 tisoč, kar je za 27,6 odstotka več kot v začetku lanskega leta. Zmanjševanje števila delovnih mest naj bi bilo v resnici še večje, saj statistika kasni z ugotavljanjem stanja na »trgu delovne sile«. Nezaposelnost naj bi bila že 13,5-odstotna. Za primerjavo povejmo, da je bilo pred desetletjem v Sloveniji 16.556 nezaposlenih, brezposelnost pa dvedostotna.

Število zaposlenih se je v zadnjem letu zmanjšalo sicer nekoliko manj, kot je znašalo prejšnji dve. Ker pa se ta nesreča nadaljuje že šesto leto zapored in ker je ni niti zaustavilo niti omililo razraščanje zasebnih podjetij, se je razrasla v eno največjih bremen gospodarstva doslej. Skrb zbujajo tudi zato, ker zdajšnje propadanje delovnih mest onemogoča zaposlitev znatnega dela mlade generacije.

Družbeni sektor je v Sloveniji dosegel svoj zaposlitveni vrh oktobra leta 1987 z 840.592 zaposlenimi. Leta 1988 se je število zaposlenih skrčilo za 13.400 oseb, naslednje leto še za 11.300. To upadanje zaposlenosti je bilo za dotedanjo stopnjo polne zaposlenosti, ki je vladala v Sloveniji, še malenkostno. Slovo od polne zaposlenosti pa je prineslo leto 1990, ki je s krčenjem trgov požrlo 63.074 delovnih mest in nas po številu zaposlenih v družbenem sektorju (751.426) vrnilo na raven marca leta 1979. Zaposelnost v Sloveniji je še hujše prizadelo leto 1991, ki je skrčilo še dodatnih 75.572

delovnih mest in znižalo raven zaposlenosti na april 1976. Tako je od zaposlitvenega vrha do konca predlanskega decembra družbeni sektor izgubil kar 164.738 delovnih mest. Odtlej pa slovenska statistika ne spremlja več zgolj števila zaposlenih v družbenih podjetjih, temveč je začela k njim prištevati tudi zaposlene v zasebnih podjetjih.

Po zadnjih podatkih, ki jih je objavil slovenski statistični zavod, je bilo ob koncu lanskega decembra v Sloveniji v podjetjih in organizacijah le še 638.392 zaposlenih. In tako si lahko izračunamo, da smo po »združitvi«
podjetij druž-

benega in zasebnega sektorja in izgubili še 42.318 delovnih mest.

Lani se le v izobraževanju in kulturi število zaposlenih ni zmanjšalo, medtem ko se je v finančah in poslovnih storitvah povečalo za 7,6 odstotka, v družbenih organizacijah in skupnostih pa celo za 10,6 odstotka.

Število zaposlenih se je torej tudi lani krčilo pre-

težno v gospodarstvu, saj se je število delovnih mest v gospodarstvu lani zmanjšalo za 45.400 mest, od tega skoraj 29.000 v industriji. Gradbeništvo je izgubilo dobrih osem tisoč, a trgovina 3.876 zaposlenih.

Kot vemo je Ekonomski inštitut Prave fakultete pred tedni opozoril, da je lanska eksplozija plač in pokojnin prispevala k znatnemu povečanju brezposelnosti in preprečila težko pričakovano spodbujanje rasti. Tako je očitno mislila tudi slovenska vlada in se odločila zamrzniti pleče kot najpomembnejši narodnogospodarski »strošek«. Če tega ne bi storili, naj bi razvoj Slovenije (pravijo vladni predstavniki) še naprej ubiral svojo dosedanjo pot, poglobljanje krize in naraščanje brezposelnosti. Parlament je soglašal z vlado in potrdil zamrznitev plač, a le tistih pod kontrolo. To pa so plače revnejšega sloja slovenskega prebivalstva, ki se močno boji za službe in je zato (še) tiho. Na to, ali bo zamrznitev plač resnično prispevala k prenehanju krize in ali bo prinesla novo upanje 120 tisočim nezaposlenim, pa bomo morali še počakati. Najprej na obljubljeni program vlade o novih možnostih zaposlovanja, zatem pa še na to, kako bo ta program uspeval v praksi, to je pri odpiranju novih delovnih mest.

BEDA V SLIKI

Beračenje po ljubljanskih ulicah: »A mi daste 50 tolarjev ali vsaj žeton...« Slika: Sašo Bernardi

Pobuda ministrstvu za zdravstvo

Iz vrst našega članstva prihajajo opozorila o problemih rentgenskega slikanja in zdravstvenih postopkov, pri katerih prihaja do ionizirajočega sevanja. Kar zadeva rentgenske aparate, najprej predlagamo, naj ministrstvo ali pristojna inšpekcija najmanj enkrat letno javno objavi poročilo o stanju rentgenskih aparatov.

Osnovni del naše pobude pa se nanaša na uvedbo posebne kartončke, ki naj bi ga z uredbo predpisalo vaše ministrstvo. Gre za kartonček, v katerega bi se obvezno vpisovala vsa rentgenska slikanja in postopki, ko je bil pacient v stiku s sevanjem. Kartonček bi zdravstveni delavci izpolnjevali za vsakega pacienta od prvega dne, ko bi bila opravljena ena izmed obeh storitev, torej od rojstva do smrti.

Sodimo, da bi bili podatki s kartončka pomembni za zdravstvene delavce in paciente. Pri ionizirajočih sevanjih bi seveda navedli tudi vrsto sevanja (element). S kartončkom bi se tudi izognili sedanjemu stanju, ko se na primer pri rentgenskih slikanjih dogaja, da je pacient slikan tudi po trikrat za isto zadevo.

Upamo, da boste našo pobudo preučili in jo tudi sprejeli.

Izvršni odbor Slovenskega ekološkega gibanja
Karel Lipič

SOCIALNA DRŽAVA – ZBORNIK RAZPRAV

Vsi čutimo, kako nas tepe, ker je nimamo. Vse bolj jo bomo potrebovali – reformirano SOCIALNO DRŽAVO, brez katere si ni moč predstavljati niti najmanjšega razvojnega koraka slovenske države. Ni utopija, vsi problemi so rešljivi. O tem ambiciozno piše deset avtorjev zbornika, sodelujočih pri projektu SOCIALNA DRŽAVA.

REVŠČINA V SLOVENIJI NI ZLA USODA, KI BI JI NE MOGLI UTEČI, JE SLABA STROKOVNA IN NAPAČNA POLITIČNA ODLOČITEV!

Zbornik razprav o socialni državi na 134 straneh izpod peresa Željka Ciglerja, Andreje Črnak Meglič, Leva Krefta, Francija Pivca, Sonje Pirher, Jožice Puhar, Cirila Ribičiča, Rajka Šugmana, Martina Totha in Maje Vojnovič lahko za 600 tolarjev naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o)
izv. knjige SOCIALNA DRŽAVA. Naročeno mi/nam pošljite na

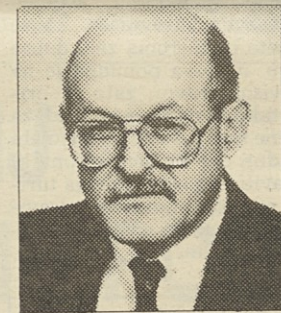
naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno dne: Zig Podpis naročnika

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročnik bom plačal po povzetju

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Pazljivo ravnaj z življenjem – preprečuj nasilje in brezbriznost

To je geslo letošnjega svetovnega dneva zdravja 7. aprila. Namen svetovnega dneva zdravja je opozoriti na nevarnosti in posledice poškodb.

Generalni direktor Svetovne zdravstvene organizacije je v svoji poslanici med drugim napisal tole:

»Po svetu vsako leto umre najmanj tri in pol milijona ljudi zaradi poškodb, katerih vzrok so namerne in nenamerne nezgode. Ne glede na to, ali gre za nezgode na cesti, pri delu ali rekreaciji, je bilo tveganje zaradi poškodb predolgo zanemarjeno in deležno premajhne pozornosti javnosti.

Danes pa je v mnogih državah javno zdravstvo napredovalo, povsod se je podaljšalo tudi pričakovano trajanje življenja ob rojstvu. Zaradi tega je vse manj sprejemljivo, da se toliko ljudi sooči z nasiljem in prezgodnjo smrtjo ter da je milijone ljudi invalidnih.

Več kot polovica mladih ljudi umre zaradi poškodb. Poškodbe zaradi nezgod pa so glavni vzrok potencialno izgubljenih let življenja.

Zaradi brezbriznosti, nemarnosti ali zločinov vsako leto potrebuje medicinsko oskrbo po nezgodah ali dejanjih fizičnega nasilja na milijone ljudi.

V času, ko ekonomske krize ogrožajo napore, ki so vloženi v izboljšanje zdravja človeštva, so stroški za medicinsko oskrbo in zaradi izgube produktivnosti ocenjeni na skoraj 500.000 milijonov dolarjev.«

V Sloveniji v zadnjih letih letno umre zaradi nesreč 2007 do 1730 ljudi, kar je 10 odstotkov vseh umrlih. Med temi umrli sta dve tretjini moških in tretjina žensk. Med smrtnimi primeri zaradi nesreč in nasilja je tretjina vseh smrti zaradi samomorov, četrtna zaradi posledic prometnih nezgod, petina pa so smrti zaradi slučajnih padcev.

Na slovenskih cestah se je v zadnjih desetih letih zgodilo 59.855 prometnih nesreč, zaradi katerih je umrlo 5.300 ljudi, huje in lažje pa se je poškodovalo 78.152 udeležencev prometa. Število umrlih se je v prvi polovici osemdesetih let nekoliko zmanjševalo, po letu 1986 pa zopet povečalo. V zadnjem desetletju je bilo število lažje poškodovanih vedno manjše. Število težjih poškodb pa se je malo zmanjševalo. Število poškodovanih ljudi, ki so se zaradi nesreč morali zdraviti v bolnišnicah, se je iz leta v leto večalo, za 0,2 odstotka vsako leto.

Tudi pri zdravljenih v bolnišnicah zaradi nesreč je več moških kot žensk, le s to razliko, da odstotek zdravljenih moških v bolnišnicah zaradi poškodb vztrajno pada, odstotek zdravljenih žensk pa se večja.

Strokovnjaki ugotavljajo, da lahko Slovenijo po številu motornih vozil na število prebivalcev uvrščamo med razvitejše države, vendar izgubljamo letno 250 ljudi več, kot bi jih glede na naše število prebivalcev in motornih vozil izgubili v Nemčiji, na Nizozemskem in v Skandinaviji.

Tudi invalidskih ocen je veliko zaradi poškodb na delu in izven dela, najsi bodo prometne ali delovne. Izjemno veliko nesreč je posledica čezmernega uživanja alkohola.

SLOVENSKO PODEŽELJE PRED NOVIM SOCIALNIM RAZSLOJEVANJEM

Kot vse kaže, čaka mlado slovensko državo novo socialno razslojevanje in zbiranje prvobitne akumulacije kapitala na rovaš malega kmeta. Velikih skorajda ni, pa takšni se znajo vselej znati. Novi kapitalisti, špekulanti, oderuhi in podobna zalega bodo spet segli tja, kjer je moč sploh še kaj pograbiti. Ponavlja se zgodba, ki jo je slovensko podeželje okušalo že pred 100 leti. Mali kmetje že zdaj »proizvajajo samo sebe« in bati se je, da se bo iz njih rekrutirala nova armada odvečne, torej cenene delovne sile ali morda nov val emigrantov...

Slovenijo v teh dneh pretresajo burne razprave in prerakanja o tem, ali bo država kmetom pri odkupni ceni mleka priznala tolar in pol več ali tolar in pol manj. Dejansko pa te, za trenutni ekonomski položaj kmetijskih proizvajalcev sicer pomembne razprave in politične bitke za višjo ceno mleka zamegljujejo osrednje vprašanje ne samo naše kmetijske politike, pač pa tudi strategije našega ekonomskega razvoja. V teh dneh v mladi slovenski državi pravzaprav bolj prikrito kot odkrito poteka razprava o tem, kakšen naj bo družbenoekonomski položaj kmeta v prihodnji slovenski družbi, in o tem, kako in do kam lahko ukrepi ekonomske politike socialno razslojijo slovensko podeželje.

Slovenska država mrzlično išče dodatne vire sredstev, hkrati pa mora spodbujati akumulacijo kapitala. Brez tega ni mogoče prestrukturiranje ter tehnološka in pro-

gramska modernizacija slovenskega gospodarstva. Postavlja se samo vprašanje, kje dobiti sredstva oziroma kapital. Državna blagajna je že zdavnaj obubožala, prazne so tudi blagajne večine velikih, še vedno družbenih podjetij, prav tako je privatizacija družbenega stanovanjskega fonda precej izpraznila že tako načete »skrite devizne rezerve« vestnih in varčnih slovenskih državljanov.

Oderuhi so znan »vremenski« pojav

Pred nekaj več kot sto leti so ob takratni gospodarski krizi na Slovenskem tedanji premožnejši in oblastniki šli po kapital za industrijski razvoj in uvajanje kapitalizama k malim in srednjim slovenskim kmetom. Njihova parola je bila: Zakaj bi tuji pri nas ustvarjali kapital in delali iz naših ljudi siromake, če znamo to še boljše narediti sami!

Suše, toče, slabe letine in vse višji davki so kmete uničevali, bogatini, oderuhi in država pa so jim ponujali drage kredite, ki jih kmetje niso mogli odplačati. Ker kmetje velikokrat še oderuških obresti niso mogli plačevati, so si kreditodajalci izgovorili še dodatne ugodnosti – kmetje so jim morali v zahvalo za kredit dati jajca, meso, vino itd. Da ne bo pomote, vse to se je dogajalo pred sto leti, čeprav zveni zelo sodobno.

Veliko kmetov dolgov ni moglo nikoli odplačati, zato so morali začeti prodajati nepremičnine in zemljo. Samo v letih 1868 do 1993 je bilo na Kranjskem prodanih več kot deset tisoč kmetij, v vseh slovenskih deželah pa še veliko več.

V tedanji gospodarski krizi so številni, zlasti mali in srednje veliki kmetje obubožali, nastal pa je nov sloj slovenskih kapitalistov. Kakor uči zgodovina, so v procesu siromašnja slovenskih kmetov najbolj obogateli in se prelevili v kapitaliste oderuhi, špekulanti oziroma prevaranti, nekateri veliki kmetje, pa nekateri mestni premožnejši in državni uradniki. Skratka, zlasti na žuljih večine kmetov sta se pri nas začela razvijati kapitalizem in industrializacija.

Kmetje že proizvajajo samo zase

Ali ne tudi danes, sto let kasneje, nekateri v mladi slovenski državi v želji po večji akumulaciji slovenskega kapitala, ki bi spodbudil hitrejši gospodarski razvoj in izhod iz krize, nalagajo na ramena malih in srednjih kmetov (velikih je pri nas zelo malo), pretežkega bremena? Prenekatera slovenska kmetija pritiska sedanjih nesorazmerij med cenami repromaterialov in vseh drugih stroškov na kmetiji, kamor spada tudi skrb za izobraževanje otrok, ter odkupnimi cenami za kmetijske proizvode ne more več ali pa dolgo ne bo mogla vzdržati. Pri tem je treba upoštevati še

to, da so v preteklosti številna mala in srednja kmečka gospodinjstva dobivala dodatne dohodke od zaposlenih družinskih članov – danes pa je veliko poldelavcev – polkmetov brezposelnih, mnogi pa so zaradi že daljše brezposelnosti izgubili tudi prvico do denarnega nadomestila za čas

brezposelnosti. Kmetje sicer lahko za krajši čas zaradi pomanjkanja sredstev zmanjšajo proizvodnjo in proizvajajo samo zase, vendar takšno gospodarjenje kmetovo agonijo samo povečuje in ga slej kot prej pripelje »na boben«.

Po drugi strani se mali in srednji kmet na vasi ob takšni

kmetijski politiki ne bosta znašla samo pod pritiskom trga, ampak tudi pod pritiskom večjih kmetov, ki bodo morali za vsako ceno postati »veliki«, če bodo želeli v krutih tržnih pogojih ekonomsko preživeti.

Nova emigracija?

V tej zvezi se postavlja vprašanje, kakšni bodo gospodarski ukrepi in strategija našega razvoja na področju kmetijstva v obdobju privatizacije gospodarstva: ali bodo ob trdem delu in dobrem gospodarjenju malim in srednjim družinskim kmetijam omogočili, da bodo preživele sedanjo gospodarsko krizo, ali pa jih bodo pahnili na tržišče delovne sile kot dodatno nekvificirano delovno silo, ki bo še povečala armado tistih brezposelnih, ki nimajo pravice do denarnega nadomestila.

Ali v tem slednjem primeru obstajajo kakšni programi, kako in s čim se bodo preživljali osiromašeni mali in srednji kmetje? Verjetno se dandanes ti problemi sami po sebi ne bodo rešili tako, kakor so se pred sto, pa tudi pred tridesetimi leti podobni problemi rešili s povečano ekonomsko emigracijo naših ljudi v razvite zahodne dežele. Ali bo slovenska država ščitila male in srednje kmete, ki jih je daleč največ (v Slovenskih gorah, kjer je okoli 85 odstotkov zemljišč v privatnih rokah, je povprečna kmetija manjša od treh hektarjev), ali jih bo prepuščala tržni stihiji? In kako bo s tujim kapitalom? Bodo lahko tuje firme s posojilnicami na podeželju »pomagale« razvijati naše kmetijstvo ali bomo ugotovili, da znajo ta posel dovolj dobro opraviti tudi naše banke, ki imajo z obrestmi z velikim R že bogate izkušnje?

Iz teh vprašanj bi lahko sestavili nek labirint. Zato pravim: »Vestigia me terrent« – »sledov me je strah«, in to tistih izpred 100 let...

Tomaz Kšela

Čaje namesto turške!

Tudi čaj ne bo preprečil siromašnja malega kmeta.

Dajemo javno pobudo, naj se v Sloveniji začne akcija spodbujanja pitja domačih čajev, hkrati pa naj bi pili manj turške kave. Ta je zagotovo manj zdrava, pa tudi njen uvoz ni poceni. V okviru gospodarske zbornice naj bi se propagirala pitja čaja lotili predvsem trgovci in gostinci. Večja poraba čaja bo zagotovo dobrodošla tudi kmetom, ki bodo z gojenjem, nabiranjem in prodajo rastlin za čaje tudi kaj zaslužili.

Ker bi se na ta način znebili pitja turške kave v velikih količinah, kar lahko imenujemo tudi »balkanska razvada«, posebej prosimo za podporo naslovnike in parlamentarne stranke.

Naša pobuda je kratka, vendar smo prepričani, da dovolj jasna. IO SEG Karel Lipič

ŽIVLJENJE TEČE ...

Piše: mag. Aleksej Cvetko

Pridobljene pravice in uporaba starih predpisov (II)

V prehodnih in končnih določbah zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je prehod iz enega zakonskega sistema v drugega urejen tudi na področju invalidskega zavarovanja. Ta sklop pravic pa je v sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah za marsikoga še bistveno pomembnejši, kot je sklop pravic iz pokojninskega zavarovanja, saj se nekatere pravice direktno povezujejo s pravicami iz delovnega razmerja. S pravicami iz delovnega razmerja so tako poleg drugih povezane pravice delovnega invalida do zaposlitve oziroma razporeditve na ustrezno delo, pravica do dela s polnim oziroma skrajšanim delovnim časom in v zadnjem času vedno bolj zanimive pravice, ki jih ima delavec invalid ob realizaciji programov trajnih presežkov delavcev v vrsti podjetij.

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 5/91) v 36. členu določa, da delavcu invalidu, ki ne izpolnjuje pogojev za invalidsko pokojnino, lahko delovno razmerje preneha le z njegovim soglasjem ali če se mu zagotovi sklenitev delovnega razmerja za nedoločen čas na ustreznem delovnem mestu v drugi organizaciji oziroma pri delodajalcu. Čeprav termin delavec invalid ni precizen, saj ni v skladu s termini, ki sicer na različnih področjih urejajo možnost priznavanja različnih pravic invalidom, je dokaj enotno stališče, da spremenjena delovna zmožnost, ki se je priznavala po starih predpisih, ne daje osnove za ustrezno zaščito po določbah zakona o delovnih razmerjih v primerih razreševanja trajnih presežkov delavcev. Ta institut, čeprav se je v mnogih elementih približal institutu III. kategorije invalidnosti, nikoli ni bil osnova za priznanje pravic iz invalidskega zavarovanja. Tistemu, pri katerem je bila ugotovljena spremenjena delovna zmožnost, so sicer iz tega naslova organizacije združene dela lahko priznale ustrezne pravice, vendar samo pod pogojem, da so imele ustrezne določbe o tem v svojih samoupravnih aktih, kar pa je bilo redko.

Po novih predpisih lahko zavarovanec, pri katerem je bila po predpisih, ki so veljali do 31. 3. 1992, ugotovljena invalidnost, spremenjena delovna zmožnost ali neposredna nevarnost za nastanek invalidnosti, zahteva, da se mu pravice določijo po novem zakonu, če je to zanj ugodnejše. Prav ta določba je tista, ki omogoča zavarovancem, pri katerih je bila prej ugotovljena spremenjena delovna zmožnost, da pridobijo status delovnega invalida v skladu z določbami zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in s tem ustrezne pravice iz tega naslova. Seveda pa je možno uživalcem ustrezne pravice priznati šele od prvega naslednjega dne v mesecu po vložitvi zahteve, ne pa tudi za nazaj. Uživalcem denarnih nadomestil in sicer nadomestila plača za čas čakanja na policično rehabilitacijo, nadomestila za čas čakanja na drugo ustrezno delo oziroma na zaposlitev, nadomestila za čas policične rehabilitacije ter nadomestila zaradi manjše plače na drugem ustreznem delu, ki so to pravico uveljavili po predpisih, ki so se uporabljali do 31. 3. 1992, je Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje po uradni dolžnosti na novo odmeril za čas od 1. 4. 1992, po določbah novega zakona.

Nova odmera nadomestil je bila nujna, saj je novi zakon bistveno spremenil osnove za izračun skoraj vseh nadomestil, ki jih prejema delovni invalidi s preostalo delovno zmožnostjo. Tako bi brez ponovne odmere nadomestil prišlo do tega, da bi imeli uživalce enakih nadomestil, ki pa bi se izračunavala po različnih osnovah. S tem bi bilo kršeno načelo enakosti, ki obstaja kot eno od bistvenih načel pri priznavanju kakršnihkoli pravic, nenazadnje pa je tudi eno od načel oziroma osnovnih pravic, ki jih priznava naša ustava.

Ker se v praksi kaj hitro lahko zgodi, da je novo odmerjeno nadomestilo manjše, kot je bilo prej priznано, je zakon določil, da se v takem primeru tudi po 1. 4. 1992 nadomestilo izplačuje v nezmanjšanem znesku, dokler je to za uživalca ugodnejše. Ta določba sicer ni povsem jasna, bi se pa dalo iz zadnjega dela stavka sklepati, da se staro odmerjeno nadomestilo ne viša več z običajnimi uskladitvami, ampak toliko časa miruje, dokler ga novo odmerjeno in ustrezno valorizirano nadomestilo ne doseže. Od takrat dalje pa staro izračunano nadomestilo za uživalca ni več ugodnejše, tako da mu pripade pravica do novo odmerjenega nadomestila. Seveda je pri taki razlagi potrebno poudariti, da nakazuje samo eno od možnosti, za katero pa ni nujno, da se bo uveljavila tudi v praksi, še posebno zato, ker pomeni slabšo rešitev za vrsto delovnih invalidov. (Se nadaljuje)

NOVO! NOVO! NOVO! NOVO! NOVO!

Pri založbi ČZP Enotnost je pravkar izšel roman Petra Božiča

Zdaj, ko je nova oblast

Božiča literarni teoretiki uvrščajo med začetnike slovenske modernistične proze pa tudi modernističnega gledališča. Objavljal je v vseh kasnejih prepovedanih slovenskih literarnih revijah, njegova avantgardna gledališka dela so uprizarjali v alternativnih gledališčih, marsikomu je šel in gre v nos kot neutrueden aktualnopolitični publicist, članar, polemik in pamfletist v večini slovenskih časnikov.

»Literatura v bistvu vedno pomeni negacijo ali afirmacijo vrednot in vrednostnega sistema,« pravi Božič. »Pri mojem pisanju gre za povsem drugačno vsebino, popolnoma druge oblike.«

»Pri vsem, kar sem doslej povedal, ni šlo za nekakšne literarne vzorce, bivše ali sodobne, temveč za izrazito avtopoetiko izpovedi. Na ta način je nastala tudi moja struktura romana, ki sploh ni od začetka do konca ena sama sklenjena zgodba. Gre za polifono strukturo zgodb, ki se dogajajo v enem prostoru in v različnih časih. Poenostavljeno rečeno gre za freske usod posameznih ljudi v tem času, ki se srečujejo, razhajajo in so njihove zgodbe nedokončane tudi, ko se končajo.«

Naj vam prišepnemo, da je prizorišče romana predmestna gostilna nasproti psihiatrične bolnišnice, kjer se dogajajo tudi mnoge zlorabe v imenu »višjih ciljev«.

Figure v romanu so avtentične, pravi avtor, veliko opisanega se je res zgodilo. Čeprav gre za aktualnopolitični naslov, se dogajanje razpenja skozi štirideset let. To je obdobje avtoritarnega sistema, zaradi katerega se vse v romanu zgodilo, in skozi usode junakov prihaja na dan politikum.

»Takega romana mi pred petimi leti ne bi objavila nobena založba,« pravi Peter Božič. »Še huje, tudi napisal ga ne bi, saj šele sedaj opažam, koliko podzavestne avtocenzure je bilo v nas.«

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam (o)

izvod (ov) knjige ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST avtorja Petra Božiča.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Naročeno, dne

Ime in priimek podpisnika:

Cena 1.420 SIT

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku

2. Kot ind. naročnik bom plačal po povzetju

Žig Podpis naročnika

Peter Božič – jezni mladenič pri šestdesetih

V bazenu, v katerem ni vode, se ne boš nikoli naučil plavati

Dva povoda smo imeli, da smo se odločili za pogovor s pisateljem in publicistom Petrom Božičem; pravzaprav tri. Ne tako dolgo tega, da ne bi bilo še dostojno govoriti o tem, zlasti še, ker je to minilo precej neopazno, je pisatelj praznoval šestdesetletnico. Drugič, prav te dni je pri naši založbi izšel njegov novi roman. Tretjič pa, no, Božič je bil vedno zanimiv sogovornik, znan kot večni jezni mladenič.

Najprej smo ga spomnili, da ga slovenska literarna teorija priznava kot začetnika moderne slovenske proze in dramatike.

– Res pišem moderno prozo, ki pa ni nastala po tujih vzorcih, na primer novem romanu. Ko sem leta 1954 začel pisati in objavljati v Besedi in Sodobnosti, ni bilo nobenih pravih vzgledov, zato lahko govorimo o čisti avtopoetiki. Šlo je za izkušnje vojne, razpada evropske humanosti sveta, kar vse sem doživljal na lastni koži in v zelo konkretnih oblikah. Literatura v bistvu vedno pomeni negacijo ali afirmacijo vrednot in vrednostnega sveta, pri meni pa je šlo za povsem drugačno vsebino in popolnoma druge oblike. In zaradi takšnega načina pisanja me avtoritete slovenske literature smatrajo za začetnika slovenske modernistične proze, po delih, ki jih je uprizarjal Oder 57 pa tudi modernega gledališča.

Vaš drugačen način pisanja se kaže tudi v samosvoji zunanji obliki pisanja.

– Pri vsem, kar sem doslej napisal, ni šlo za nobene literarne vzorce – bivše ali sedanje – temveč za izrazito avtopoetiko izpovedi. Na ta način je nastala tudi moja struktura romana. V mojem romanu ne gre za zgodbo, ki bi bila od začetka do konca ena sama sklenjena zgodba. Roman predstavlja polifono strukturo zgodb, ki se dogajajo v enem prostoru in v različnih časih, čeprav je čas tega romana zelo določljiv.

Zdaj sva že pri vašem novem romanu z naslovom Zdaj, ko je nova oblast.

– Moj roman Očeta Vincenca smrt se konča leta 1956 s konkretnim dogodkom, ki se je resnično zgodil. Moj najnovejši roman se začne tega leta tudi z resničnim dogodkom in traja do današnjih dni. Poenostavljeno rečeno – to so freske usod posameznih ljudi v tem času, ki se srečujejo, razhajajo in so njihove zgodbe nedokončane, tudi ko se končajo.

Pravite, da se vaši junaki srečujejo in razhajajo, je torej možnost, da se bodo v vašem prihodnjem delu še srečali?

– Ne verjamem, da bi te figure še kdaj oživel. Gre za obdobje štiridesetih let, in če bi uporabil klasičen princip romana, bi obsegal vsaj tisoč strani, kot imamo priljubljen videti pri nekaterih drugih pisateljih. Danes se je začel prelomen čas in odpirati so se začela povsem nova vprašanja. Poglavitno vprašanje niso več politične spremembe. Te so le posledica hude krize Evrope, ki se vedno bolj kaže kot stara, senilna dama, ki se ob koncu življenja ukvarja samo še z obrobni vprašanji, ki jih niti ne zna več povezati, predvsem zato, ker nima več duhovnih temeljev.

Vendar vas ta politikum vendarle obseda, tudi naslov romana bi lahko pravzaprav zavedel, da pišete o aktualni politični temi.

– Problem je v tem, da so socialna razmerja in socialni položaji ljudi, pa tudi njihove usode, v veliki meri tudi politični. Živeli smo avtoritarni sistem, zaradi katerega se je vse v romanu zgodilo, in skozi usode junakov prihaja na dan

politikum. Takega romana mi pred petimi leti ne bi objavila nobena založba, še huje, tudi napisal ga ne bi. Šele sedaj opažam, koliko avtocenzure – popolnoma podzavestne – je bilo v našem pisanju.

Pa se je to, kar se v romanu Zdaj, ko je nova oblast, res zgodilo?

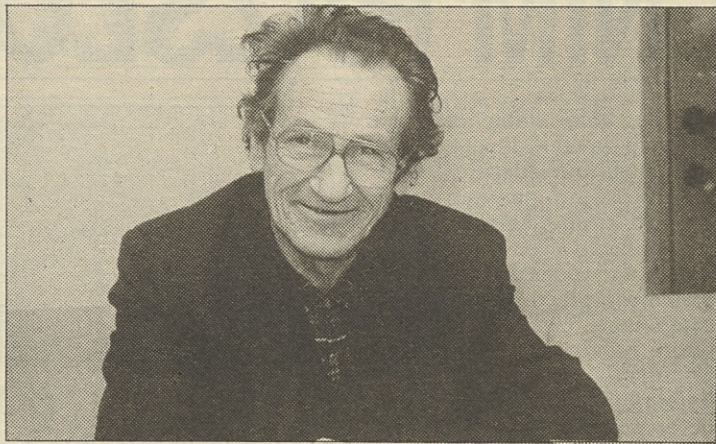
– Figure so avtentične, veliko se je res zgodilo, na primer zlorabe v laboratoriju psihiatrične bolnišnice, kar sem imel v mislih, ko sem govoril, da o tem še pred petimi leti ne bi pisal.

Vendar vaši junaki niso disidenti, kvečjemu zafrustriranci, lumpenproletarci.

– Ne, nihče pravzaprav ni disident, prej gre za notranje emigrante, za njihove dileme komformizem da ali ne, prilagoditev, moralna vprašanja. Pred leti sem iste junake, seveda z drugimi imeni, uporabil v romanu Na robu zemlje. Gre pa za krajše časovno obdobje dogajanja.

Pa nam vendarle ne gre čisto v račun tisto o avtocenzuri, ko vas poznamo kot večnega opozicionalca in jeznega mladeniča.

– Danes je drugače, nekatere stvari so se sprostile same po sebi, prišlo je do velikih premikov v političnem smislu. V nekdanjem avtoritarnem sistemu nihče ni živel na Marsu, vsi so se tako ali drugače prilagajali.

Toda vi ste bili v nenehnem konfliktu z oblastjo?

– V enopartijskem sistemu sem bil v konfliktu z oblastjo zaradi umetnosti, njene svobode, avtonomije, svobode kulturnega ustvarjanja. Nisem bil v političnem konfliktu, to me ni zanimalo.

V času Demosove vlade je bilo enako, v konfliktu sem bil zaradi tega, ker se je ta vlada lotevala sprememb v kulturi na osnovi ideologije. Proti vladi sami spet nisem imel ničesar. Enako je sedaj. Liberalistična opcija v kulturi je negatorska, Grosovih dimenzij, kot se kaže, je v bistvu brez prave evropske izkušnje, z zelo pomanjkljivimi libertarnimi načeli v praksi.

Vendar ste vi vladni uslužbenec v kulturnem ministru?

– To ne pomeni, da se moram strinjati s politikom do kulture. Preprosto ni res, da se, kot pravijo, kultura noče spremeniti. Za to so potrebni pogoji. Za vsako spremembo

so potrebni posebni pogoji. Če danes saniramo banke in velik del gospodarstva, so za to potrebni veliki denarji. In jih zagotavljajo. Pri popolni odsotnosti tržne kulture je potem takem nemogoče zahtevati spremembe v kulturi brez zagotovitve pogojev. To je tako, kot bi se v bazenu, v katerem ni vode, hoteli naučiti plavati. Ne boš se naučil, kvečjemu se lahko polomiš.

Ta metafora se mi zdi najbolj ustrezna za proračunsko politiko do kulture in cilje te politike. To je znak popolnega nerazumevanja te sfere, ki pa sama natančno ve, da se mora spremeniti. Vendar so načrti šele na papirju, saj ni materialnih pogojev za to oziroma se ti celo slabšajo. To je moja osnovna kritika te vladne politike.

Vendar gre za vladno politiko, na vladi pa je vaša stranka. Ste še njen član?

– Še. Nisem niti navdušen niti razočaran, ta odnos je razumljiv. Ni izkušnje, kaj pomeni liberalizem, katerega pristaš sem, na določeni evropski ravni v praksi. Ta moja pozicija ne pomeni klasičnega opozicionalstva. Nikoli ne bom frontalno nastopal proti vladni politiki.

To me spominja na prepričevanje nezadovoljnih za vstop v nekdanjo ZK, češ, tisto, s čimer niste zadovoljni, boste spreminjali od znotraj.

– Razlika vendarle je. Danes ni nobenega drugega prostora, kjer bi se lahko boril. Celoten politični prostor je izpolnjen s strankami, civilne družbe pri nas ni. Moja prejšnja pozicija in izkušnja je bila, da je kultura skozi opozicijsko delovanje postajala avtonomna, bila je znotraj sistema, imela je moč vplivanja. Takrat sem odklanjal kompletno politiko partije, ne samo z vidika kulture. Vedno si zadel ob cel sistem, danes pa se to ne prekriva – gospodarstvo, zdravstvo, šolstvo, finance – to so samostojni sistemi.

Vendar vas politika vendarle zanima, ne gre samo za položaj kulture, kot vidimo.

– Gre preprosto za napačno pozicijo vlade, ki hoče z zmanjšanimi sredstvi izsiliti spremembe v kulturi. Ni vprašanje kako, gre za represiven koncept, s katerim se ne strinjam. In denar, ki bi ga kultura potrebovala za zagotovitev pogojev za spreminjanje, ni tako velik. Kultura ne more plavati, če ni trga, če ni kulturnega managementa. Ali je to trg, če prodajaš karte na okencu ali če imaš samo eno dobro organizirano prodajno knjigarno! Seveda pa ta vlada ni hudobna, nima interesov, da bi nam škodila, pre-

prosto misli, da je njen koncept pravi. Sicer pa o proračunu za kulturo še nikoli ni odločal kulturni minister, zmeraj gospodarski del vlade. Ta načrtuje program, od katerega so odvisni vsi drugi.

Kdo pa bo sedaj izvajal pritisk v interesu kulture? Pravite, da civilne družbe nimamo, nedavno zasedanje kulturnega zbora so nekateri označili kot obrambo priposestovanih nepravilnih pravic.

– Danes politični prostori obvladujejo stranke. In žal je prisotna tudi primitivna liberalistična ideologija, ki je prepričana, da je nastopilo njenih pet minut. Njeni zagovorniki mislijo, da bo v trenutku, ko se bo ustavil pogon v nacionalnih, konec kulture, v kateri vidijo največje zlo. Po njihovem mora priti do zrušitve rigidnih struktur v kulturi, zato nenehno ponavljajo: Kartagina mora pasti. To pa je naivna ideologija, ki ne vidi kulture kot povezane stavbe, ki je resda potrebna rekonstrukcije, toda brez te stavbe tudi neinstucionalne kulture ne bo.

Dolgo vrsto let ste povezani z ljubiteljsko kulturo, pa nam povejte še kaj o njeni usodi, zdi se, da je še najbolj v tržnem položaju.

– Mislim, da ji bo prilaganje šlo lažje, navajeni so, da si sami morajo priskrbeti sponzorje, navajeni, da živijo in umrejo z malo državnega denarja. Ta politika zveze kulturnih organizacij se mi zdi pametna, saj daje prednost projektom, ki imajo sponzorje. Ljubiteljska kultura pa se tako nikoli, vsaj zavestno ne, ni ukvarjala z ustvarjanjem kulturnih vrednot, njen prvi namen je bil vedno umetniška vzgoja.

Pogovarjal se je Igor Žitnik

Slepo oko gospoda Kameleona

Včeraj sem ga srečal, prijazno se mi je nasmehnil in me povabil na pijačo.

– Kako gre, gre? Če ne gre, pa porinemo! se je posmehal samemu sebi.

Pa sva sedla v mali snobiški lokal in on je naročal.

– No, kaj, še nisi v politiki, saj ne boli?! je nadaljeval.

– Saj veš, ko si bil pri komunistih, ti sestanki, imel si probleme, mar ne?

– Da, treba je bilo delovati znotraj sistema, kot diverzant, je modro pripomnil.

– Samo potem si bil pri transnacionalnih radikalcih, mar ne? sem ga spraševal, da bi si prislužil drago pijačo.

– Ja, to je bila lepa izkušnja, ki ti da širine, je spet prikimal.

– In potem pri socialdemokratski zvezi, mar ne?

– Da, bil je čas pomladi, potem pa smo se razcepili, pa saj sam veš, časi nedonošene politike, je pofilozofiral.

– Zdaj si pa pri liberalnih demokratih, ne res?

– Ja, to je pa druga zgodba, zdaj gre zares, konec je zajebancije! se je v hipu zresnil.

– Pa boš še menjal stranko? sem bil predrzen.

– Veš, človek se spreminja, naprej gre, ne ozira se nazaj. Kaj pa ti, kaj se skrivaš pred odgovornostjo? Še nisi dozorel? je vrnil.

– Ja, morda nikoli ne bom.

– Saj ni treba, umetnik si, svoboden kot ptička na veji, se je pošalil.

– O, to pa to, da ne cerknem od smeha!

A za denar ga nisem prosil, čeprav mi ga je hotel vriniti v žep.

– No, bo že šlo, če ne, bomo pa porinili, je dejal z bisernim nasmehom in sedel v veliko japonsko limuzino.

Pogled se mi je ustavil na teniskah. Treba bo kupiti nove, sem pomislil.

A že sem srečal novega znanca. Zavila sva v proletarsko lučnjo, kjer točijo poceni psihostabilizator.

– Videl sem te, da si sedel s to polizano pokvarjeno pizdo! Krade, gobec obrača, stranke menja, goljufa, laže, ropa, poneverja, lastniki, pa kurbir! je izlil žolc.

– Pa saj ste ga izvolili!

– Kurca pa izvolili, dobili, dobili! Samo, če bi vedel, kaj si ljudje o njem mislijo, o tem pokvarjenem pesjanu, drekpumparju, političnem kameleonu, lažnivcu in lopovu?

– On se zaradi tega preveč ne zre.

– Kaj, si na njegovi strani?!

Vseeno mi je! sem končal pogovor.

In res, glas ljudstva se je predramil. Naslednji dan je na njegovi šipi japonske limuzine zažarel v prahu izpisan napis: BARABA!

Nič, je zavzdihnil g. Kameleon, v avtopralnico bo pač treba!

Franjo F. Frankenstein

Svet se bo vrtel naprej

Pomlad je ohladila ozračje, ki ga je marčevsko sonce preveč ogrelo. Televizija postaja medij za prenašanje novic in pogledov med posameznimi politikami, hkrati se rojevajo nove stare stranke in nobenega pravega socialnega programa ni.

Še najbolj stabilna je cena bencina, vse drugo pa se počasi taja. Tajajo se odnosi med ljudmi in strankami, ki se gredo politiko in koalicio in tokrat že javno priznavajo, da so medsebojno nepredvidljivi. Takrat, ko bi potrebovali transparentnost, zavzetost in poštenost, nam tega zmanjka. Že res, da po sprejemu novih kazni mrgoli policajev po poteh in stezicah, hkrati pa se je uveljavila praksa, da časopisi razčiščujejo zadeve, ki so v pristojnosti sodišča in do tja še niso prišle. Ne gre zgolj za Slovinovo afero, temveč za mnogo več početja, ki me čedalje bolj spominja na sosedno Italijo in njene čednosti in nečednosti.

Slej kot prej se bo tudi naše pravosodje znašlo pred podobno nalogo, kot jo danes opravlja

tovrstni del italijanske države. Stranke prikrijevajo ali celo priznajo, da so svojo volilno kampanjo financirale iz sredstev tistega leta, ko so zaposlene pošiljale na zavode za zaposlovanje, ker menda ni bilo denarja, znotraj njih se uveljavljajo predvsem osebni interesi in razkladnost je večja kot kdajkoli poprej.

V Ljubljani se občine ne morejo z mestom, to pa posluje z republiko predvsem preko ustavnih sporov, vse stvari od črnih gradenj do zaščite narodnega parka pa se spolitizirajo, tako da stroka vse bolj postaja tujek v našem vsakdanju.

Pri Krajcarici v Tolminu gre za krajcarje in za prepis dveh ministrstev za kompetenco, kratko pa vlečejo domačini, ki pa vedo, da so del Triglavskega parka in lahko dobro živijo le složno z njim. Toda tako kot pri Malem vrhku bo tudi v tem primeru odločala politika. In svet se bo vrtel naprej, je zapisal pesnik!

Milan Bratec

Jože Smole:

PRED USODNIMI ODLOČITVAMI

Pri založbi ČZP Enotnost je konec oktobra 1992 izšla knjiga Jožeta Smoleta »Pred usodnimi odločitvami«. V njej Smole, nekdanji novinar, diplomat in predsednik SZDL Slovenije razgrinja svoj pogled na slovensko in jugoslovansko politično dogajanje pred razpadom Jugoslavije.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige PRED USODNIMI

ODLOČITVAMI. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Datum: _____ Podpis naročnika: _____

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku 2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

BRCA ZA DOLGOLETNO DELO

Asmir Dindič je močno zaskrbljen. V službi so ga po hitrem postopku postavili na cesto in tako je ostal brez slehernih dohodkov. To pa ob dveh mladoletnih hčerah, mlajša ima osem, starejša pa trinajst let, ni šala. Ga čaka dolgotrajno in naporno iskanje pravice? Bo moral po poti hlapca Jerneja?

Zgodba vzbuja pozornost. Močno namreč zaudarja po samovolji in slabih medsebojnih odnosih. Čemu je moral Asmir po dolgih letih dela v Motelu Grosuplje, dvanajst let je bil tu receptor, potem pa točaj, na cesto? Ker je rad mislil s svojo glavo in si je na sestankih upal tudi kaj vprašati? Ker mu je bila preveč pri srcu pravica in ni hotel delavcev ločevati na vsemogočne in nerajne? Ker ni znal držati jezika in je svojemu direktorju naravnost povedal, kar je mislil? Ali pa morda zato, ker je dal pobudo, naj vendarle tudi v Motelu Grosuplje ustanove svojo sindikalno organizacijo? Je za to prejel nagrado za dolgoletno delo v obliki delovne knjižice in brce?

Kdo ve. Na ta in še mnoga druga vprašanja še ne vemo pravega odgovora. Morda jih bo prinesel čas, morda sodišče, če si bo vzelo čas in se odgovorno potegnilo za Asmira Dindiča. Kajpak pa je za prizadetega močno zaskrbljujoče, da sodni mlini meljejo sila počasi in bo treba do razsodbe nekako preživeti.

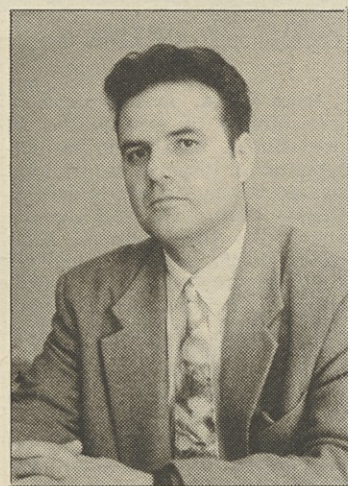
Kaj tako hudega je storil Dindič, da je ostal brez dela? V odločbi, ki jo je podpisal predsednik zbora delavcev, med drugim piše: »Delavec je kršil delovne obveznosti s tem, ker je stalno zamujal na

delo, ker si je iz blagajne samovoljno vzel 3.500 tolarjev in ker je dne 22. 12. 1992 predčasno zaključil delo brez ustrezne primopredaje...«

Iz zapisnika disciplinske komisije, ki se je sestala 21. januarja letos, na tem namreč sloni odločba o suspenzu, pa povzemamo naslednje:

»Delavec, seznanjen z zadevo za uvedbo postopka, ki jo je prejel z vabilom na disciplinsko obravnavo, v svoj zagovor pove: Ko sem v začetku decembra prišel iz bolniške, sem zvedel, da so vsi delavci podjetja prejeli bon v vrednosti 3.500 tolarjev, jaz pa tega bona nisem prejel, zato sem se obrnil na sindikalnega poverjenika, ki je rekel, da o tem ne ve ničesar, ter naj se obrnem na direktorja. Najprej sem o tem govoril s predpostavljanim Antoličem, ki mi tega ni znal pojasniti, zato sem se obrnil na direktorja. Direktor je rekel, da se nima časa z mano razgovarjati. Dne 22. 12. 1992 sem ponovno o bonih povprašal predpovprašljenega Antoliča. Vprašal sem ga o bonih in službenih srajcah. Službenih srajc namreč nisem prejel, medtem ko so jih ostali sodelavci dobili. Prišel je direktor in prepovedal Antoliču, da razgovarja z mano, mene pa je pozval, da greva ven fizično obračunat. Jaz sem to

odklonil, direktor pa je odšel proti kuhinji in med odhodom rekel preklet musliman, kar me je prizadelo, ker imam starše v Bosni in že eno leto nisem slišal, kaj je z njimi. Priznam, da sem mu odgovoril, da je nacionalist. Ta konflikt me je zelo zrevoltiral tudi zaradi tega, ker sva bila z direktorjem že dalj časa v konfliktnih odnosih. Nisem bil več v stanju, da bi lahko delal in stregel gostom. Z delom sem zaključil tega dne okrog 13.30 ure... V zvezi s stanjem v blagajni pa povem, da sem

Asmir Dindič

zaradi tega, ker saimo meni niso bili dani boni, ob zaključku dela vzel iz blagajne 3.500 tolarjev. O tem sem pustil potrdilo oziroma sem ga dal komisiji pri popisu denarja. Priznam, da ob tem nisem ravnal pravilno, zato sem

30. 12. 1992 denar vrnil na žiro račun...«

Tako piše v zapisniku disciplinske komisije. Kako bo razsodilo sodišče? Je bilo spsojenih 3.500 tolarjev za nekaj dni (ob potrdilu) dovolj hud prestopak za najhujšo kazen? No, bomo videli. Nam in verjetno še marsikomu se dozdeva, da so razlogi za broc precej globlji. Počakajmo, čas bo prinesel svoje. In morda bodo prav kmalu spregovorili tudi tisti, ki zaenkrat še molče. Ker se boje? Ker nimajo druge pravice kot garati? Ker se jim lahko zgodi, kar se je Dindiču?

»Obtožnica mi očita tudi zamujanje na delo. Res je, da sem kdaj pa kdaj zamudil. Vendar le za pet minut. Zaradi tega delo ni trpelo. Kaj pa več sto, mislim, da jih je kakih 500, mojih neplačanih nadur? Tega nihče ne omenja in zaradi tega se nadrejeni ne sekirajo,« pravi Asmir Dindič.

Vso stvar je vzel v roke odvetnik. Ugotoviti bo treba, ali je Dindič upravičeno na cesti, ali se morda za tem skrivajo samovolja, oblastništvo, nepoštovanje sodelavcev..., ki nimajo ničesar skupnega s toliko opevano demokracijo. Pa tudi s poštenostjo ne.

Andrej Ulaga

Svobodni Sindikati Slovenije

Odpuščeni delavci imajo (nekaj) možnosti

Imajo v sedanjih razmerah tisti, ki iščejo pravico, sploh kakšne možnosti, da jo izterjajo?

Je nekaj možnosti. Sodišče lahko izda začasni ukrep, če gre za takšne očitne kršitve, kot so na primer: prenehanje delovnega razmerja brez sklepov, izročanje delovnih knjižic, odstranitev iz organizacije, neplačilo dohodkov... V takšnih primerih sodišče izda začasne ukrepe, ki veljajo takoj in se potem upoštevajo pri končnem izidu. Za vsa sodišča prve stopnje je prenehanje delovnega razmerja zaradi neizvršitve iz organizacije (zlasti ko gre za življenjsko pomembne zadeve, kot je prenehanje delovnega razmerja) vendarle možnost, da pridejo do svoje pravice v enem letu.

Vendar je veliko primerov, da delodajalci oziroma menedžerji (direktorji) ne upoštevajo odločb sodišč. Kaj jih čaka? Kakšne so sankcije? Sankcije so zelo rigorozne. Najprej izvršba, ki jo mora opraviti temeljno sodišče, potem tudi kazenska odgovornost po kazenskem zakonu zaradi neizvršitve sodne odločbe, ko gre za vrnitev delavca v organizacijo. Tu je tudi odškodninska odgovornost same organizacije. V praksi pa bo treba to zaostri, o čemer priča tudi primer ljubljanske Snage, kjer namestnik odgovorni prisojeno odškodnino »poravnati« tako, da bi jim zaračunali stroške stavke. Delavci naj bi se zato obračali na javno tožilstvo, ko gre za odklonitev vrnitve v organizacijo. Če pa gre za denarne terjatve, ki jih organizacija noče poravnati, pa na temeljno sodišče zaradi izvršitve. Če je podjetje že v stečajju, se morajo obrniti na stečajni senat in na stečajnega upravitelja.

V primeru reorganizacij so pravne osebe, ki nastanejo iz pravne osebe, odgovorne za nastalo škodo ali za vrnitev delavca na delovno mesto. Delavci morajo v takem primeru sproti obveščati sodišče o reorganizaciji – da lahko povabi v postopek tiste pravne osebe, ki bodo odgovorne za izvedbo sodne odločbe.

Že samo to, da morajo delavci iskati svojo pravico na sodiščih združenega dela, ker je ne najdejo v svojih podjetjih, in da ne poznajo vseh možnosti, kako priti do nje, priča, da Slovenija zanje (še) ni pravna država. To vedo tudi mednarodne ustanove, ki se ukvarjajo z delovno zakonodajo. Vendar za zdaj ta dejstva še vedno sprejemajo z razumevanjem, ker upoštevajo tudi vsa dodatna dejstva, tako spremembo gospodarskega, pravnega in političnega sistema in zlasti še gospodarsko krizo, saj gospodarska kriza botruje kar trem četrtinam sporov. Tudi vlada sama, ko je šlo, denimo, za kršitev zakona o državnih uslužbencih, tega ni počela zlonamerno, temveč pod pritiskom finančne suše.

Vendar bo nujno treba čimprej pravno urediti tudi področje delavske zakonodaje, saj bo Svet Evrope, v kateri naj bi bili sprejeti maja, od nas zahteval zavarovanje človekovih pravic po evropskih (in ne balkanskih standardih).

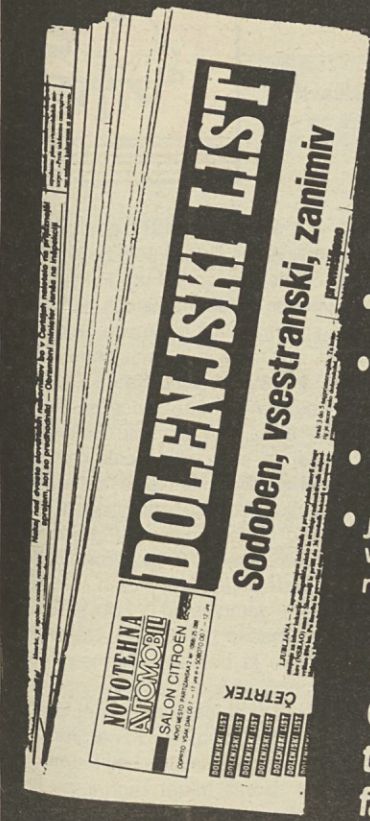
V praksi, ne le v tem ali onem členu nove ustave.

Vinko Blatnik

Mene-žer Puhla Glava

... pokrajinski tednik, ki poroča

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

SINDIKAT KOT (POLITIČNI) ODVETNIK RAZLAŠČENCEV

Če bi naredili empirično raziskavo (zanimivo, da takšne raziskave ni navzlic hipertrofirani družboslovni inteligenci), bi slej ko prej lahko ugotovili tole: večina direktorjev – divjih privatizerjev je v strankah »troedine« vladajoče partitokracije! V omenjenih pa tudi drugih strankah pa bomo našli še kopico najrazličnejših »menedžerjev«, ki so se politiki priklonili na perfidnejši način, kar z vso slikovitostjo kažejo razlike med javno objavljenimi podatki o stroških volilne kampanje in tistim denarjem, ki so ga stranke v ta namen resnično porabile. Razlike so seveda frapantne, kar nekaj znamenj pa je, da imajo prav tisti, ki vztrajajo, da so bile stranke financirane neposredno iz tuje, se pravi, da je »rabota« potekala daleč od oči državnih kontrolnih mehanizmov. Po starem pregovoru, da se imajo tisti, ki izgubijo pravico jeziti, lahko zdaj jemljemo tudi bes obrambnega mini-

stra, ki vidi razlog za velik Demosov poraz na minulih volitvah v aktiviranih (in svojčas odteklih) udbofinancah. Popolnoma drugo vprašanje pa seveda je, kaj Janez Janša počne v vladi, ki jo družijo nova Ideologija moči in katere delom obrambni minister posredno očita »italijanizacijo«. Mi vidimo bistvo te zgodbe neke drugje.

In bistvo je naslednje: v samostojni Sloveniji je treba na novo razdeliti ključne (igralne) vloge. Te pa se razdeli lahko samo tako, da se ponovno vzame tam, kjer (še) je. Največji in za zdaj edini tovrstni resurz pa ni nikjer drugje kot v tako imenovanem družbenem premoženju. Rajko Pirnat, prvak Narodnih demokratov je o tem svojčas spregovoril brez dlake na je-

ziku. Prav tu pa je seveda iskati ključni razlog famozne Ideologije moči, ki družijo takšna politična in ideološka nasprotja na oblasti, kot so, po domače povedano, klerikalci, liberalci in komunisti.

Pred več kot letom dni smo bili najbrž edini časopis v Sloveniji, ki je opozarjal na katastrofalne posledice divje privatizacije. Popolnoma jasno smo povedali, da se bo kraja družbenega premoženja mladi slovenski državi vrnila kot bumerang, saj preprosto ne bo vzdržala socialnih posledic te družbene erozije. Danes se dogaja prav to.

In potem je prišla revizija! Jasno, ne zato, da bi jih lopovi dobili po prstih, temveč zato, da bi se ključni dejavniki divje privatizacije posuli s pepelom, javnost pa bi dobila

pesek v oči. To pa za sindikate lahko pomeni samo nekaj: revizijo je treba vzeti zares in jo speljati z vsemi razpoložljivimi sredstvi. To je zanje zgodovinska priložnost, ki jo morajo izkoristiti. Ne zgolj za lastno promocijo, temveč zaradi delavcev, ki jim grozi popolnoma marginalna vloga v novi slovenski državi, v kateri bodo lahko igrali »malega človeka z majhnimi radostmi«, kar je bilo zelo jasno povedano za nedavnim TV omizjem.

Sindikati morajo postati advokat delavcev-razlaščencev. In če te svoje funkcije ne bodo odigrali skladno z zahtevami časa in prostora, v katerem živimo, tudi njim grozi marginalizacija. To še zlasti velja prav za Svobodne sindikate, ki si jim z revizijo ponuja enkratna priložnost, da do konca pretrgajo ostanke paternalistične rdeče popkovevine.

Ivo Kuljaj

Zame so vse stranke bolj ali manj enake!

dr. Jože Mencinger

Humoreska

Kovanci priljubljenosti

»Sele zdaj se vidi, kako dobro je, da smo lani zamenjali šefa vlade, torej da je premier postal Drnovšek namesto Peterleta,« je kot navadno izza šanka bifeja Bližnja srečanja posebne sorte oznanil tovariš Neposredni proizvajalec raznih strok, ki je iz svoje čaše pravkar odpil navdve zasluženi požirek piva...

– Za tole izjavo pa vam ne bodo prav nič hvaležni verujoči Slovenci. In prav zdaj, ko je nekakšna versko-laična koalicija kolikor toliko trdna, tega ne bi smeli trditi, pa če je še tako res, smo rahlo protestirali.

»Pa prav verujoči Slovenci bi morali biti najbolj navdušeni nad to zamenjavo, kajti prav zdaj, ko je pred vrati velika noč, pride najbolj do izraza prednost Drnovška pred Peterletom, in to še posebej na verskem in narodopisnem področju, da veselja pri krojačih sploh ne omenjamo.«

– Zdaj pa ste nametali že toliko nesmislov, da ste nam dolžni močno pojasniti, pa še pir za povrh, smo se razjezili.

»Naj bo!« je sporočil tovariš Neposredni, »no, naj vam zastavim najprej vprašanje, ali se spomnite, kako je minila lanska velika noč.«

– Kako, kako? Tako kot vse druge doslej!
»Aj bog, kako kratkega spomina ste. Naj vas vprašam še nekaj:«

»Kako pa se lani sekali pirhe?«

– Ja, s kovanci, kako pa naj bi jih drugače?

»A, tako. Pa mi povejte, s kakšnimi kovanci. Figo ste jih sekali. Lani smo imeli stare tolarske bone, ki so bili vsi papirnati, tudi tisti za en, dva in pet tolarjev. Torej, lani niste mogli sekati prihrov, kar pomeni, da ste bili prikrajšani za eno od versko-narodopisnih aktivnosti...«

– Ja in kaj ima s tem opraviti Peterlet?

»Takrat je bil predsednik vlade, takoj ko pa ga je po veliki noči zamenjal Drnovšek, pa je dal v obtok kovance, takoda zdaj lahko sekamo jajca z lastnim denarjem.«

– No, Drnovšek novega denarja ni dal v obtok takoj!

»Saj je vseeno. Dal pa ga je dovolj zgodaj, da kovance imamo zdaj, ko so nam za velikonočne pirhe potrebni. Saj za drugo tako ali tako niso. Ampak priljubljenost Drnovška na anketah javnega mnenja in na volitvah gre najbrž tudi na račun izdaje kovancev in torej njegove pozornosti do verujočih Slovencev.«

– Naj bo po vaše, saj vselej tako speljete pogovor, da imate prav. Ampak povejte nam, zakaj ste sem tlačili še krojače!

»Oh, čisto preprosto. Krojači morajo zaradi kovancev šivati močnejše žepa, pa tudi več strganih žepov morajo pošiti. Zato so njihove storitve dražje, pa še več dela imajo. Jasno, da so za to tudi oni hvaležni dr. Drnovšku.«

Bogo Sajovic

Janševo rentništvo

Janez Janša, obrambni minister, je storil vse, da bi se v oblikujoči se slovenski vojski ohranili postopki in filozofija nekdanje jugoslovanske vojske. To še zlasti velja za »vojni plen«, se pravi lastnino JLA, katere dedič je tebi nič, meni nič postalo slovensko obrambno ministrstvo. Če je bilo to nekako še razumljivo takoj po odhodu JLA, nikakor ne more biti zdaj, ko Slovenija zaradi neinventivnega »rentništva« vojske že beleži občutno gospodarsko škodo, na kar so pred dnevi opozorili prebivalci Rimskih Toplic. Slovenki parlament pa se še naprej vede, kot da ga vse to sploh ne zanima. In kaj ga poleg (lastnih) plač sploh zanima...

Kuharičeve plače

Božo Kuharič, direktor Mure, je dejal, da je njihovo podjetje lani izplačalo v povprečju 600 DEM

neto plače na delavko. Hkrati je poudaril, da pa so enake plače izplačevala tudi podjetja, ki so že propadla ali so danes v stečajju. To je direktorja Mure pripeljalo do ugotovitve, da »naj vsakdo gleda nase in naj plače izplačuje na podlagi svojih rezultatov«. Že že, toda kaj bi potem delala naša vlada in s čim bi se ukvarjali nekateri naši vodilni makroekonomisti, ki še vedno ne znajo nič drugega kot tisto, kar so se naučili v socializmu: prelivati iz votlega v prazno.

Kacinova služba

Jelko Kacin, bivši minister za informiranje in ekskandidat za predsednika države, je sestopil s političnih višav in se priklonil strankarskemu sotrpinu (DSS) Dušanu Plutu, ki se trudi sanirati novomeško Adrio Caravan. Jelko naj bi v tem podjetju postal šef marketinga za nove trge in programe. Tisti, ki v Kacinovi novi službi vidijo pomembno razbremenitev republiškega proračuna, iz katerega gre denar tudi za namoščila nekdanjim ministrom, so se nedvomno še kako zmotili. Prav nasprotno: Kacinov prihod v Novo mesto je šteti kot pomembnejšo obremenitev republiškega proračuna, kar naj bi v kratkem spoznal še zlasti Uroš Korže, direktor Sklada za razvoj. Nobenega pametnega razloga sicer ni videti, zakaj bi Plut vabil Kacina na Dolenjsko!

Kuli

Horoskop

Trdno prepričanje

Avstrijski humoristični pisatelj Alexander Friderich Rosenfeldt, z umetniškim imenom Roda Roda (rojen 13. aprila 1872) je bil eden tistih umetnikov, ki so dajali ton umetniškemu ustvarjanju na Dunaju konec 19. in v začetku 20. stoletja. Kljub svoji priljubljenosti med kolegi in dunajskim občinstvom, pa je Roda Roda imel stalne spore z avstro-ogorskimi oblastmi zaradi svojih kritičnih pogledov na politično življenje v monarhiji. Čeprav se je konec Avstro-ogrske vedno bolj bližal, je njeno okostenelo uradništvo še vedno (ali pa prav zaradi tega) na vsak način dušilo vsak poizkus kritike režima. Zato so tudi Rodi Rodi podobno kot ducat drugih umetnikov vsako delo najprej ocenili na cenzurnem uradu, ga nato precejkrat prepovedali, v vsakem primeru pa vedno dodali nov spis v njegovo policijsko mapo. V nasprotju z drugimi avtorji se je Roda Roda še vedno lahko izgovarjal na humor in tako delno omilil negativne ocene svojih del in v skladu s tem tudi posledice, ki so jih povzročili varuhi reda in miru. Vendar pa je dostikrat zašel v precej neprijetne situacije. Avstro-ogrske oblasti so namreč za popboljšanje svojih neposlušnih državljanov uporabljale tudi ječo.

Ko je Roda Roda nekoč spet (ne po svoji volji) obiskal cenzurni urad na Dunaju z izvirnikom neke svoje humoreske, je pristojni cenzor po pregledu dela prepovedal objavo, rekoč:

»Dokler bo Avstrija obstajala, to delo ne bo dovoljeno.«

Ježni Roda Roda pa je odbrusil:

»Če je pa tako, pa lahko še malce počakam.«

V tem tednu so se rodili še francoski pesnik Charles Baudelaire, nizozemski pravnik Hugo Grocius, slovenski pesnik Pavel Golia, pisatelj Jurij Japelj, slikar Rihard Jakopič, pisatelj Marko Pohlin, pesnik Matej Bor, ruski učenjak Mihail V. Lomonosov, italijanski umetnik in učenjak Leonardo da Vinci in irski pisatelj Samuel Beckett.

Deni

Politik novega kova

JaNŠA

	DELAVSKA ENOTNOST	SLIKARSKA DEŠČICA	RIMSKA LJUBLJANA	VRSTA NOČNIH PTIC	BARO-METER	NAGRADNA KRIZANKA	KISLA RASTLINA	PRIPAD. INKOV	OZEK KONEC POLO-TOKA	SILICJU	PRIVESEK	NASO-LJEKJE	ODKLO-NITEV	ZMAJJI PODOBEN ORJAŠKI KUSČAR
	KULTUR. RASTLINA					RUSKI PESNIK (SEMION 1906-72)								
	EGIPČAN. BOG KRALJ. TRSTU (ZGONIK)					PALEST. UPOR V IZRAELU TRUD. MUKA							PRITOK DONAVE V BOLGAR. IVAN OMAN	
								REKA V DALMACIJI JANEZ ERZEN						
AVTOR: BOJAN ARKO	SRLOVSKA POKRAJINA	PRIMORSKA JED. GL. MESTO SURINAMA			VRSTA DROGE BIVŠI KITAJSKI VOJVA				OPORA OSLOMBA ZMEŠAN CLOVEK					
STARA DRUŽABNA IGRA				DEL TERCJARA ANTIMON						ODISEJEV SIN	INDIJ IVAN POTRČ			VAZNA ZAČIMBA
AM. FILM. IGR. JAP. RODU (YOKO)				MAVEK GIPS TIROLSKA REKA				VNETJE USES KILO-METER						
MESTO V PORTORIKU (OBSERVATORIJ)					NAŠA GLAVNA REKA	NADO-MESTEK (KAVNI)		OCEPEK KRAJ PRI KAMNIKU						
VOJVA ARGONAVTOV				META-MORFNA KAMNINA		AVSTRJ. KNJIZ. JOHANNES MARIO GENIJ					VPREŽNA ZIVAL	OBARA ALI JUHAJZ MESA		
REKA V SEVERNI NEMCIJI				AFR. DRŽ. SVAZI ŠKODLI RASTL.				SRBSKA GORAZ I SV. VOJ. PREBIV. IRSKE			VEČJI HRVAŠKI OTOK	FIGURA PRI CETVORKI		BIVŠI RUSKI VLADAR
VRSTA PUGA														
NEJGOD. OBCUTEK						MESTOV ČUVASKI IZV. KRAK MENAMA								
OBREŽNO VALOVANJE							MLADA TENISERKA RAZLIČNI ČRKI							
DEL. OBAL. VGVINEJ. ZALIVU														
DELAVSKA ENOTNOST	ALŽIRSKA LUKA					NEKDANJI HRVAŠKI BOKSAR (PARLOV)								
								LATINSKO TUDI						NAGRADNA KRIZANKA

Nagradna križanka št. 16

Rešeno križanko nam pošljite do 20. aprila na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 16
Nagrade so 1.000, 700 in 500 tolarjev
Rešitev nagradne križanke št. 14
KAIRO, SAMPAN, ALLEN, TRIOLET, RM, NEVRALGIJA, VLADO

KRESLIN, ALANI, ČS, ANETO, MS, SATIR, ARI, AER, OTS, NAN, VANESA, MK, LAPAD, ADRJA, RAZA, ANONSA, NENE, MEDAN, TERATOLOG, KAŠA, GENE, IKAR, MAJ, STARI, ASANA, OCENA, ROMANA, IVER, ČELIK, KREMOVASIGA, LON, ARN, RADAR, NIN, ONA

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 14

1. Gorazd Hrovat, Petelinkarjeva 3, 61412 Kisovec
 2. Zdravko Podkoritnik, Goriška c. 44, 63320 Velenje
 3. Ljudmila Hrastnik, Rimska ul. 5, 61380 Cerknica
- Nagrade bomo poslali po pošti
Križanko pripravil:

ARTURJEVA KOŠARICA

V prejšnji številki DE smo obravnavali samo strošek za Arturjevo hrano, ki pa še zdaleč ni vse, kar potrebuje predsednikov pes. Med vidnejšimi postavkami, katerih vzrok je iskati v znanem slovenskem pregovoru »Kar se Janček nauči, to Janez zna«, je tudi vzreja in še zlasti vzgoja psa. Samo po sebi je razumljivo, da mora biti predsednikov pes nepodkupljiv, kar pomeni, da je šlo največ denarja prav za tovrstno šolanje. In ko smo že pri tem, povejmo, da je treba psa vaditi tako, da mu tuj človek ponudi košček mesa. Predsednik tedaj Arturja drži na vrvi in mu v svojem znamenem slogu ne pusti mesa niti vzeti niti ga k temu ne spodbuja. Pustiti

ga je treba, da sam seže po ponujenem koščku. Ta trenutek pa mora predsednikov pomočnik (najbolje kak minister za pravosodje ali za finance) udariti z roko po gobcu ali s palico čez pleča. Palico mora imeti dolej seveda skrito. Pes, ki bo nekajkrat to doživel, bo kmalu spoznal, da je nespametno verjeti komur koli. Seveda je odveč poudarjati, da ste čisto sami krivi, če ste v ponujenem koščku zaznali čas pred volitvami in 600 DEM povprečne plače, v zakonu o zamrznitvi plač pa čas po volitvah in krepak udarec po plečih. To je nov dokaz, da nismo pisali na pamet in da tudi Arturjeva šola resnično nekaj stene.

VREME

Piše: Andrej Velkavrh

Dežja ni in ni

Po predstavitvi ure na poletni čas so postali večeri že kar poletno dolgi. Znoči se šele malo pred osmo uro zvečer. Dan je dolg že trinajst ur in deset minut, dobro uro več kot polovico dneva (24 ur). Predstavlja si, da bi ob tej obilici sončne svetlobe in toplote zemljo namočil še obilen dež... Potem bi se narava spreminjala z bliskovito naglico. Le suša še nekoliko zdržuje brstenje, rast trave in kaljenje semen, ki ste jih morda posejali na svojem vrtu. Voda je vir življenja na Zemlji.

Vendar gre vreme vse prej kot v deževni smeri. Sonce se sicer večkrat sramežljivo skriva za oblaki, a od njih nimamo posebne koristi. »Sončen je april in suh, bo maj za lepo vreme gluha«, pravi ljudski pregovor. Srednja mesečna temperatura zraka je aprila od 7 do 8 stopinj v hladnejših krajih (na planotah na Notranjskem, na Gorenjskem ipd.) pa do 11 v Črnomlju in 12 stopinj v Portorožu. V Ljubljani je srednja mesečna temperatura aprila 9.8°C, pričakovano odstopanje od te vrednosti pa je 1.4 stopinje. To pomeni, da so srednje mesečne temperature, ki padejo v območje od 8.4 do 10.2°C običajne. Če so nižje ali višje, so za ta mesec neobičajne. Najhladnejši april v Ljubljani je bil leta 1938, ko je bila srednja mesečna temperatura 6.7 stopinje, najtoplejši pa 1961, ko je bila 12.8 stopinje.

Morje je aprila hladno. V Kopru ima v teh dneh okoli 10 stopinj. Zato zavira nastanek prvih pomladanskih neviht in ploh, ki so značilne za notranjost Slovenije. Resnici na ljubo so aprilске nevihte bolj sramežljive, saj ponavadi le enkrat ali dvakrat, morda trikrat zagrmijo, pa je vsega konec. Izjeme samo potrjujejo pravilo.

Konec tedna bo večinoma sončen in topel, še posebno v notranjosti Slovenije. Teško pričakovanega dežja še ne obljublamo.